

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy
České republiky v roce 2006

S Evropským sociálním fondem k inovacím vzdělávání

Díl II.

**Řešení aktuálních otázek vzdělávání
prostřednictvím Evropského sociálního
fondu v roce 2006**

S Evropským sociálním fondem k inovacím vzdělávání

Díl II. Řešení aktuálních otázek vzdělávání prostřednictvím Evropského sociálního fondu v roce 2006

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2006

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Editor: Ústav pro informace ve vzdělávání

© MŠMT, Praha 2007

ISBN 978-80-211-0539-3

1	Přehled využívání Evropského sociálního fondu MŠMT v roce 2006	9
1.1	Operační program Rozvoj lidských zdrojů – Opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání	10
1.2	Operační program Rozvoj lidských zdrojů – Opatření 3.2 Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje	12
2	Kurikulární reforma a její implementace	19
2.1	Pilot Z – Pilotní ověřování ŠVP na 2. stupni vybraných základních škol	20
2.2	Pilot G (GP) – Tvorba a ověřování pilotních ŠVP ve vybraných gymnáziích	21
2.3	Pilot S – Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů na vybraných SOŠ a SOU	22
2.4	Projekt Hodina – Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků	24
3	Kvalita vzdělávání	29
3.1	Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd	30
3.2	Nová koncepce závěrečné zkoušky ve středních odborných školách	32
3.3	Vývoj písemného a ústního projevu k maturitní zkoušce z cizích jazyků	36
4	Další vzdělávání pedagogických pracovníků	43
4.1	Vzdělávání pedagogických pracovníků v souvislosti s reformou maturitní zkoušky	44
4.2	Projekt VIP KARIÉRA	45
4.3	Projekt Koordinátor	47
4.4	Projekt Úspěšný ředitel	52

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydává Výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice v roce 2006. Její název – **S Evropským sociálním fondem k inovacím vzdělávání** – připomíná účast Evropského sociálního fondu (ESF) na proměnách školství a vzdělávání v České republice.

Cílem výroční zprávy je informovat o stavu a základních vývojových trendech vzdělávací soustavy České republiky v příslušném roce. Zpráva je na základě § 10 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), předkládána vládě České republiky. Výroční zpráva může poskytnout tvůrcům vzdělávací politiky a rozhodovacím orgánům na všech úrovních podklady pro hodnocení minulého období a sloužit i jako zdroj informací potřebných pro práci zaměřenou do budoucnosti. Je určena také odborné pedagogické veřejnosti a všem dalším zájemcům o otázky vzdělávání.

Výroční zpráva za rok 2006 je koncipována do dvou samostatných dílů. Díl I. *Vzdělávání v roce 2006 v datech* popisuje vzdělávací soustavu České republiky na základě vybraných statistických indikátorů. Díl II. *Řešení aktuálních otázek vzdělávání prostřednictvím Evropského sociálního fondu v roce 2006*, který právě držíte v rukou, reflektuje aktuální otázky školství a vzdělávání roku 2006 tak, jak byly obsaženy v projektech řešených v rámci *Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ)*. V řadě otázek dospěly tyto projekty v roce 2006 k uceleným souborům nových poznatků a přinesly návrhy či praktickou realizaci nových přístupů. Díl II. nabízí možnost shrnout uprostřed období řešení hlavní dosažené poznatky a přínosy OP RLZ v oblasti vzdělávání a prezentovat je veřejnosti souborně za celý resort.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů, který tvoří základ pro realizaci podpory z Evropského sociálního fondu v oblasti rozvoje lidských zdrojů v ČR na zkrácené programové období 2004–2006, je vypracován ve vazbě na prioritní osu 3 Rozvoj lidských zdrojů *Národního rozvojového plánu*. Vymezuje 4 priority a 10 opatření, které svým rozsahem pokrývají následující oblasti: aktivní politiku zaměstnanosti, integraci specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí, rovnost příležitostí pro muže a ženy na trhu práce, rozvoj celoživotního učení, adaptabilitu zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.

Globálním cílem OP RLZ je vysoká a stabilní úroveň zaměstnanosti založená na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků, při respektování principů udržitelného rozvoje.

Pro oblast školství a vzdělávání je důležitá především *Priorita 3 Rozvoj celoživotního učení*. MŠMT se tak otevřela příležitosti efektivněji a účinněji naplňovat strategické cíle resortu, jak jsou vyjádřeny zejména ve dvou strategických dokumentech: *Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR* a *Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*. V rámci Priority 3 jsou vymezena tři opatření:

- Opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání
- Opatření 3.2 Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje
- Opatření 3.3 Rozvoj dalšího profesního vzdělávání

Opatření 3.1 a 3.2 jsou v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, opatření 3.3 spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Na celkové realizaci priority 3 se podílejí rovněž partneři na regionální úrovni.

Na tvorbě jednotlivých kapitol II. dílu Výroční zprávy za rok 2006 se podílel široký tým autorů a recenzentů z věcně příslušných útvarů MŠMT a odborných pracovišť přímo řízených organizací. Koordinací autorského týmu a editací zprávy byl ministerstvem pověřen Ústav pro informace ve vzdělávání, který provedl rovněž redakční a grafickou úpravu textu.

Výroční zpráva je dostupná jak v tištěné podobě ve dvou samostatných svazcích, tak v podobě elektronické na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy www.msmt.cz a na Školském vzdělávacím a informačním portálu www.edu.cz.

Editor Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice v roce 2006 **S Evropským sociálním fondem k inovacím vzdělávání** přijme s poděkováním veškeré připomínky, které mohou zlepšit zpracování výročních zpráv v dalších letech a přispět k tomu, aby se zprávy staly užitečným zdrojem poznatků pro široký okruh uživatelů.

Kontaktní údaje:
Ústav pro informace ve vzdělávání
Senovážné náměstí 26
110 06 Praha 1

Email: info@uiv.cz
Tel.: 224 398 111
Fax: 224 237 596

Seznam zkratek

CERMAT/CZVV	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj (European Regional Development Fund)
ERR	Společný evropský referenční rámec pro jazyky
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
Eurostat	Statistický úřad Evropských společenství
G	gymnázium
HODINA	Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků
INES	Indicators of Education Systems (projekt OECD)
IPPP ČR	Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR
ISA	Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce
ISCED	International Standard Classification of Education (Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)
JPD	Jednotný program dotací
JZZZ	Jednotné zadání závěrečné zkoušky
KK	klíčové kompetence
KVZ	krajské vzdělávací zařízení
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	maturitní zkouška
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MU Brno	Masarykova univerzita
NHZ	Národní hodnotící zkouška
NIDM	Národní institut dětí a mládeže
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání
NUTS 2	Nomenklatura územních statistických jednotek – sdružené kraje
NZZ	nová závěrečná zkouška
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
PILOT Z	Pilotní ověřování ŠVP na 2. stupni vybraných ZŠ
Pilot G	Pilotní ověřování ŠVP na vybraných gymnáziích
Pilot S	Pilotní ověřování ŠVP na vybraných středních odborných školách a středních odborných učilištích
PISA	Programme for International Student Assessment (Program pro mezinárodní hodnocení žáků)
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
RVP GV	Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání
RVP GSP	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SIM	Střediska integrace menšin
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborné učiliště
SpŠ	speciální škola
SPC	speciálně pedagogické centrum
SP Kvalita I	Systémový projekt Kvalita I
SPU	specifické poruchy učení
SVP	středisko výchovné péče

ŠVP	školní vzdělávací program
ÚIV	Ústav pro informace ve vzdělávání
UK Praha	Univerzita Karlova v Praze
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu)
VaVpI	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
VIP Kariéra	projekt Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání
VŠ	vysoká škola
VÚP	Výzkumný ústav pedagogický v Praze
ZŠ	základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola
ZZ	závěrečná zkouška

Řešení aktuálních otázek vzdělávání
prostřednictvím Evropského sociálního
fondu v roce 2006

Přehled využívání Evropského sociálního fondu MŠMT v roce 2006

V roce 2006 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pokračovalo v realizaci *Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů* v rámci tzv. zkráceného programového období 2004–2006, který je spolufinancován z Evropského sociálního fondu (ESF). Současně probíhala příprava operačních programů pro programové období 2007–2013.

V *Operačním programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ)* je ministerstvo gestorem dvou opatření v *Prioritě Rozvoje celoživotního učení*, tj. vykonává pozici zprostředkujícího subjektu řízení a implementace:

➤ **Opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání,**

➤ **Opatření 3.2 Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje.**

V uvedených opatřeních MŠMT realizovalo nebo koordinovalo plnění celkem 510 projektů (v tom 12 systémových, 3 národních a 495 grantových projektů), které byly schváleny pro finanční podporu z ESF.

V průběhu roku 2006 dále MŠMT ve spolupráci s partnerskými organizacemi pokračovalo v přípravě programové dokumentace k operačnímu programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)* a operačnímu programu *Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI)*. Na základě těchto programů a prováděcí dokumentace bude možné v programovém období 2007–2013 čerpat prostředky z ESF prostřednictvím *OP VK* na oblast vzdělávání a školství a prostředky Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) při realizaci *OP VaVpI* na oblast výzkumu, vývoje a inovace. (Podle schválených norem pro uvedené programové období bude možno část prostředků ERDF v daném programu využít na aktivity podporované z ESF.) V listopadu 2006 byly oba programy schváleny vládou ČR usnesením č. 1302/2006.

Operační program *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* svým zaměřením pokrývá koncept celoživotního učení a je zaměřen jak na modernizaci počátečního vzdělávání ve školách, tak na podporu a dostupnost dalšího vzdělávání pro ty, kteří pociťují potřebu a nutnost doplňovat si v průběhu profesní kariéry dosavadní kvalifikaci. Hlavním cílem programu je pak rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji.

Žadatelé o prostředky z ESF mohou být v rámci *OP VK* např. ústřední orgány státní správy, kraje, města a obce, školy a školská zařízení, nevládní neziskové organizace, profesní organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců, podnikatelé, vědecké a výzkumné instituce, vývojová a inovační centra a další organizace působící ve vzdělávání. Na financování *OP VK* je celkově určena částka 2 131 mil. € (cca 61 799 mil. Kč), přičemž 85 % tvoří zdroje EU (ESF) a 15 % národní zdroje ze státního rozpočtu (z rozpočtu MŠMT).

Hlavním cílem *OP VaVpI* je posilování výzkumného, vývojového a proinovačního potenciálu ČR zajišťujícího růst, konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst v regionech tak, aby se ČR stala evropsky významným

místem koncentrace těchto aktivit prostřednictvím vysokých škol, výzkumných institucí a dalších relevantních subjektů.

Žadatelé o prostředky z ERDF mohou být v rámci *OP VaVpI* například veřejné, státní a soukromé vysoké školy, resortní výzkumné ústavy, veřejné výzkumné instituce, neziskové instituce, další subjekty splňující *Rámec Společenství pro veřejnou podporu výzkumu, vývoje a inovací*. Na financování *OP VaVpI* je celkově určena částka 2 435,4 mil. € (cca 70 641,1 mil. Kč), přičemž 85 % tvoří zdroje EU (ERDF) a 15 % národní zdroje ze státního rozpočtu (z rozpočtu MŠMT).

1.1 Operační program Rozvoj lidských zdrojů – Opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání

V rámci daného opatření byly realizovány celkem čtyři výzvy pro předkládání projektů: dvě výzvy pro systémové projekty byly vyhlášeny v dubnu a červnu, dvě pro grantové projekty byly vyhlášeny v lednu a září. Na základě těchto výzev byly konečným příjemcem, tj. Skupinou všeobecného, odborného a dalšího vzdělávání MŠMT pro systémové projekty a grantové schéma opatření 3.1 **předloženy 2 systémové projekty**, které byly také schváleny (v celkové výši 102 mil. Kč):

➤ *Rozvoj poradenství, vzdělávání a podpůrných služeb pro žáky se sociálním znevýhodněním (SIM – Střediska integrace menšin)*

➤ *Prevence odchodů a podpora středoškolského studia pro sociokulturně znevýhodněné žáky a studenty (PROPOS)*

Ke dni 31. srpna byla ukončena realizace aktivit systémového projektu *Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků* a návazně na to byl projekt vyhodnocen a finančně vypořádan.

Ke dni 31. prosince 2006 bylo v opatření 3.1 *OP RLZ* realizováno celkem 11 systémových projektů a tři národní projekty, jejichž stručnou charakteristiku uvádíme.

➤ **SP PILOT Z – Pilotní ověřování ŠVP na 2. stupni vybraných základních škol.** Partnerem projektu je Výzkumný ústav pedagogický v Praze (VÚP). Cílem projektu je ověřit fungování systému dvoustupňového kurikula na vybraných pilotních základních školách a funkčnost jimi vytvořených ŠVP. Realizace projektu byla zahájena 1. 9. 2004 a termín ukončení byl z původního 31. 12. 2006 posunut na 28. 2. 2007. Celkový rozpočet projektu činí 27 770 568 Kč. V roce 2006 bylo poskytnuto 7 481 919 Kč VÚP a školám 4 467 270 Kč.

➤ **SP KVALITA I – Vytvoření externího systému monitorování a hodnocení včetně zřízení Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV) a včetně informační a poradenské činnosti.** Obsahem projektu je rozvoj evaluace na úrovni žáka (na úrovni základního vzdělávání národní hodnotící zkouška a osobní portfolio žáka, na úrovni středního vzdělávání reforma maturitní a závě-

rečné zkoušky), školy a vzdělávacího systému. Projekt byl zahájen 1. dubna 2005, jde o 3,5letý projekt s termínem ukončení 31. 12. 2008. Celkový rozpočet projektu činí 125 724 tis. Kč. V roce 2006 bylo vyčerpáno na realizaci projektu celkem 41 841 067 Kč.

Partnery projektu jsou Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV), Ústav pro informace ve vzdělávání (ÚIV) a s účinností od 1. 3. 2006 i CZVV, které bylo zřízeno jako organizační složka státu (dále jen OSS) v souladu s ustanovením § 80 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Na základě schválení žádosti o podstatnou změnu v SP KVALITA I zprostředkující subjekt (dále jen ZS) schválil s účinností od 1. 3. 2006 vstup CZVV do realizace projektu.

- **SP NSK** – *Vytváření národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání.* NSK bude vymezovat kvalifikace úplné a dílčí a popisovat vzájemné vazby mezi nimi. Dále bude vymezovat kvalifikační a hodnotící standardy a jejich vzájemné vazby. Partnerem projektu je NÚOV. Projekt byl zahájen 1. 4. 2005, jde o tříletý projekt s předpokládaným termínem ukončení 31. 3. 2008. Celkový rozpočet projektu činí 37 958 tis. Kč. V roce 2006 bylo na realizaci projektu vyčerpáno 16 163 268 Kč.
- **SP PILOT G** – *Tvorba a ověřování pilotních ŠVP na vybraných gymnáziích.* Partnerem projektu je VÚP. Projekt má dvě etapy. V první etapě 14 vybraných gymnázií vytvořilo své školní vzdělávací programy. Ve školním roce 2006/07 (druhá etapa) pilotní školy začaly ŠVP ověřovat. Projekt byl zahájen 1. 4. 2005, jde o 3,5letý projekt s termínem ukončení 30. 9. 2008. Původní celkový rozpočet 40 630 743 Kč byl po schválení podstatné změny v projektu snížen o 86 400 Kč na 40 544 343 Kč. V roce 2006 bylo na realizaci projektu vyčerpáno 11 102 749 Kč.
- **SP PILOT S** – *Tvorba a ověřování pilotních ŠVP na vybraných středních odborných školách a středních odborných učilištích.* Partnerem projektu je NÚOV. Vybrané střední odborné školy vytvářejí pod metodickým vedením NÚOV své školní vzdělávací programy, a ty budou posléze ověřovat. Získané poznatky budou poskytnuty dalším středním školám, které v těchto programech vyučují, a dále budou využity při dotváření rámcových vzdělávacích programů pro příslušné obory vzdělání. Projekt byl zahájen 1. 4. 2005, předpokládaný termín ukončení je 30. 6. 2008. Celkový rozpočet projektu činí 39 844 tis. Kč. V roce 2006 bylo na realizaci projektu vyčerpáno 16 426 546 Kč.
- **VIP KARIÉRA** – *Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání.* Partnery projektu jsou Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR (IPPP ČR) a NÚOV. Cílem projektu je kvalitní příprava žáků včetně žáků ohrožených ve vývoji a se speciálními vzdělávacími potřebami k úspěšnému kariérovému rozhodování.
- Projekt byl zahájen 1. 8. 2005 a potrvá 3 roky, termín ukončení je 31. 7. 2008. Celkový rozpočet činí 125 218 tis. Kč. V roce 2006 bylo čerpáno 40 072 tis. Kč.
- **KVALITA II** – původní název Vytvoření systému autoevaluace (včetně informační a poradenské činnosti), po schválení dodatku projektu změna názvu na Národní šetření (včetně národní informační a poradenské činnosti). Projekt byl zahájen 18. 7. 2005 a potrvá 3 roky, termín ukončení je 17. 7. 2008. Celkový rozpočet činil 26 450 tis. Kč. Po schválení podstatné změny v projektu v roce 2006 byl snížen celkový rozpočet na částku 9 899 863 Kč. Jedna z původních dvou částí projektu (autoevaluace) nebude realizována. V rámci druhé části, tedy národních šetření, došlo k posunu harmonogramu se zahájením věcné realizace v lednu 2007.
- **METODIKA** – *Systém metodické podpory učitelů při utváření a rozvoji klíčových kompetencí žáků.* Cílem projektu je prostřednictvím veřejně přístupného metodického internetového portálu poskytnout autorským týmům školních vzdělávacích programů zkušenosti a teoretické zázemí pro zpracování konkrétních oblastí ŠVP a jejich realizaci. Projekt byl zahájen 1. 1. 2006 a končí 30. 6. 2008. Rozpočet projektu je 18 885 tis. Kč, potrvá 2,5 roku. Z rozpočtu roku 2006 bylo čerpáno 6 016 tis. Kč. Partnerem projektu je VÚP.
- **UNIV** – *Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v sítích škol poskytujících vzdělávací služby dospělým.* Ve spolupráci s kraji a NÚOV je vytvářena síť škol, které v rámci projektu připraví a budou realizovat modulově uspořádané programy dalšího vzdělávání dospělých s možností uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení. Projekt byl zahájen 19. 8. 2005 a potrvá 3 roky s termínem ukončení 31. 7. 2008. Celkový rozpočet činí 84 748 447 Kč, z toho 25 331 253 Kč bylo čerpáno v roce 2006.
- **SIM** – *Střediska integrace menšin* – projekt, jehož cílem je vytvoření systému péče o žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Realizace probíhá v několika vybraných krajích. Partnerem projektu je IPPP ČR. Zahájen byl 1. 8. 2006, ukončení je předpokládáno ke 30. 6. 2008. Rozpočet na celý projekt činí 79 517 867 Kč, v roce 2006 bylo vyplaceno 19 370 260 Kč.
- **PROPOS** – *Prevence odchodů a podpora středoškolského studia pro sociokulturně znevýhodněné žáky a studenty.* Cílem projektu je prevence předčasných odchodů ze vzdělávání a podpora středoškolského studia žáků a studentů ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. Jde o dvouletý projekt zahájený 4. 9. 2006, který bude ukončen ke 31. 8. 2008. Partnerem je IPPP ČR. Celkové náklady jsou stanoveny na 22 502 880 Kč, z toho bylo v roce 2006 poskytnuto 5 625 720 Kč.
- **KOORDINÁTOR** – *Zavádění rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání do praxe.* Projekt, který realizuje Národní institut pro další vzdělávání (NIDV), je zaměřen na podporu zavádění Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) do praxe. Nabízí metodickou podporu všem pedagogickým pracovníkům škol prostřednictvím se-

minářů připravených podle specifických požadavků škol, odborných konzultací, vyškolení koordinátorů pro tvorbu ŠVP ZV, metodických materiálů a informačního servisu. Jde o dvouletý projekt, který byl zahájen 1. 6. 2005. V roce 2006 byl odsouhlasen posun ukončení o dva měsíce ze 31. 3. 2007 do 31. 5. 2007. Celkové náklady činí 56 019 265 Kč, z toho bylo v roce 2006 čerpáno 25 221 735 Kč.

- **BRÁNA JAZYKŮ** – Rozvoj specifických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství za účelem zkvalitňování vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ. Projekt realizuje NIDV. V rámci podpory celoživotního vzdělávání je projekt zaměřen především na rozvoj jazykových a metodických kompetencí pedagogických a odborných pracovníků ve školství. Prostřednictvím jazykových a metodických kurzů mají tyto pracovníci příležitost zvýšit svou jazykovou vybavenost i odbornost, což zároveň přispívá k fundované tvorbě školních vzdělávacích programů, a tím ke zvyšování kvality vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ. Projekt byl zahájen 1. 10. 2005 a v roce 2006 byl schválen posun ukončení o dva měsíce z 30. 9. 2007 na 30. 11. 2007. Celkový rozpočet projektu činí 70 576 412 Kč. V roce 2006 bylo poskytnuto 24 169 709 Kč.
- **ÚSPĚŠNÝ ŘEDITEL** – Model vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení. Projekt je prioritně zaměřen na rozvoj lidských zdrojů v oblasti managementu škol a školských zařízení. Ve svých důsled-

cích projekt reaguje na měnící se požadavky na trhu práce tak, aby ředitelé připravovali a realizovali vzdělávací programy orientované na rozvoj klíčových dovedností, podporující zaměstnatelnost a flexibilitu absolventů škol. Obsahem projektu je vytvoření modelu vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení a jeho ověření v praxi. Projekt byl zahájen 1. 12. 2005 a po schválení posunutí termínu ukončení o jeden měsíc z 30. 6. 2008 bude ukončen 31. 7. 2008. Celkový rozpočet projektu činí 47 780 900 Kč. Z toho bylo realizátorovi NIDV v roce 2006 proplaceno 6 655 786 Kč.

V rámci grantového schématu *Opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání*, které bylo zacíleno do oblasti regionálního školství, bylo v roce 2006 schváleno celkem 226 grantových projektů v celkové výši 668,2 mil. Kč.

O podporu z ESF mohly žádat školy, školská zařízení, kraje, města, obce, svazky měst a obcí, nestátní neziskové organizace včetně občanských sdružení a další instituce zabývající se vzděláváním. Této možnosti využili zástupci všech oprávněných žadatelů. Minimální výše podpory v grantovém schématu byla pro projekt stanovena na 500 tis. Kč, maximální výše na 10 000 tis. Kč. Počet schválených projektů v roce 2006 v jednotlivých programech podpory a výše požadovaných finančních prostředků jsou uvedeny v tabulce:

Tabulka 1

Program podpory, počet schválených projektů, výše prostředků

Program podpory	Počet schválených projektů	Požadovaná finanční částka (v mil. Kč)
A	54	132,1
B	59	223,1
C	43	139,3
D	70	173,7
Celkem	226	668,2

Celkový počet projektů realizovaných v *Opatření 3.1* ve všech čtyřech programech podpory činí 315 projektů. Z celkového počtu projektů odsouhlasených výběrovou komisí k realizaci čtyři příjemci odstoupili od realizace projektu ještě před jeho zahájením, jeden příjemce byl doplněn ze zásobníku projektů pro 1. výzvu, jeden realizaci projektu ukončil z důvodu splnutí s jinou organizací, která neprojevila zájem o pokračování v zahájených aktivitách a jeden projekt, který zahájil v roce 2005, skončil úspěšně realizací v roce 2006 v souladu s odsouhlaseným harmonogramem a dosáhl projektovaných výsledků a výstupů.

1.2 Operační program Rozvoj lidských zdrojů – Opatření 3.2 Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje

V rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů pokračovala v roce 2006 realizace *Opatření 3.2 Podpora terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje*. Uvedené opatření

je zaměřené na zkvalitnění vzdělávání lidských zdrojů v oblasti vzdělávání poskytovaného vysokými školami a dále v oblasti řízení vědy a výzkumu při zachování globálního a specifického cíle operačního programu.

Globální cíl je definován jako vytvoření prostředí s vysokou a stabilní úrovní zaměstnanosti, založenou na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a na konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje. Strategický cíl je pak vymezen jako rozvoj celoživotního učení prostřednictvím zvyšování kvality nabídky vzdělávání z hlediska potřeb znalostní společnosti a prostřednictvím rozšiřování účasti všech subjektů v procesu vzdělávání.

Oba uvedené cíle jsou dále doplněny horizontálními tématy společnými pro celý OP RLZ. Jsou jimi rovněž příležitosti pro všechny, udržitelný rozvoj – čili nutnost vycházet z hledání kompromisů mezi aktuálními potřebami a možnostmi budoucích generací uspokojit jejich vlastní potřeby, informační společnost, podpora místních iniciativ – především konkurenceschopnost daných lokalit.

Tabulka 2
Opatření 3.2 – Podprogram A: realizace v oblastech a krajích

NUTS 2 oblast	NUTS 3 kraj	Počet projektů	Schválený rozpočet
Jihovýchod		21	101 382 853 Kč
	Jihomoravský kraj	20	95 830 733 Kč
	Vysočina	1	5 552 120 Kč
Jihozápad		11	56 120 091 Kč
	Jihočeský kraj	4	11 651 626 Kč
	Plzeňský kraj	7	44 468 466 Kč
Moravskoslezsko		15	80 369 148 Kč
	Moravskoslezský kraj	15	80 369 148 Kč
Severovýchod		7	32 759 148 Kč
	Královéhradecký kraj	0	0 Kč
	Liberecký kraj	6	30 645 628 Kč
	Pardubický kraj	1	2 113 520 Kč
Severozápad		5	12 790 302 Kč
	Karlovarský kraj	0	0 Kč
	Ústecký kraj	5	12 790 302 Kč
Střední Čechy		4	17 014 327 Kč
	Středočeský kraj	4	17 014 327 Kč
Střední Morava		25	110 070 467 Kč
	Olomoucký kraj	21	94 131 416 Kč
	Zlínský kraj	4	15 939 051 Kč
Celkový součet		88	410 506 335 Kč

Pro oblast vysokého školství, vědy a výzkumu bylo v souladu s *Dlouhodobým záměrem vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a tvůrčí činnosti MŠMT* a z dlouhodobých záměrů jednotlivých vysokých škol schváleno *Opatření 3.2*, které je realizováno prostřednictvím čtyř programů podpory, které umožňují pokrytí téměř celého spektra studia realizovaného vysokými školami. Zároveň je zde dána také možnost spolupracovat se stávajícími i budoucími zaměstnavateli absolventů vyso-

školských studijních programů nebo absolventů kurzů celoživotního vzdělávání, a tak snížit u těchto osob nebezpečí nezaměstnatelnosti na současném trhu práce. Zároveň se umožní snazší přechod čerstvým absolventům do praxe či zvýšení kvalifikace nebo doplnění o nové poznatky již dříve získané kvalifikace osobám, které absolvovaly již dříve vysokoškolské, případně středoškolské vzdělání.

Jedná se o následující programy podpory.

Tabulka 3
Opatření 3.2 – Podprogram B: realizace v oblastech a krajích

NUTS 2 oblast	NUTS 3 kraj	Počet projektů	Schválený rozpočet
Jihovýchod		6	16 913 730 Kč
	Jihomoravský kraj	6	16 913 730 Kč
	Vysočina	0	0 Kč
Jihozápad		8	33 968 215 Kč
	Jihočeský kraj	4	18 999 370 Kč
	Plzeňský kraj	4	14 968 845 Kč
Moravskoslezsko		9	42 745 726 Kč
	Moravskoslezský kraj	9	42 745 726 Kč
Severovýchod		3	16 080 440 Kč
	Královéhradecký kraj	1	7 494 440 Kč
	Liberecký kraj	2	8 586 000 Kč
	Pardubický kraj	0	0 Kč
Severozápad		7	19 441 200 Kč
	Karlovarský kraj	0	0 Kč
	Ústecký kraj	7	19 441 200 Kč
Střední Čechy		1	5 149 560 Kč
	Středočeský kraj	1	5 149 560 Kč
Střední Morava		9	32 923 387 Kč
	Olomoucký kraj	8	32 267 787 Kč
	Zlínský kraj	1	655 600 Kč
Celkový součet		43	167 222 257 Kč

A – Zkvalitňování vzdělávání na vysokých školách:

- prohloubení vnitřní diferenciaci a zejména kvalitativního rozvoje bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů, modulové uspořádání studijních programů včetně kreditního systému tak, aby tyto studijní programy lépe odrážely požadavky praxe na profil absolventů;
- spolupráce škol s podniky a dalšími institucemi z praxe při přípravě a realizaci inovovaných studijních programů.

Oblasti realizace podprogramu A v oblastech NUTS 2 a v krajích, počty projektů realizovaných v těchto oblastech a krajích a výše finančních prostředků určená na financování těchto projektů jsou uvedeny v tabulce č. 2.

B – Rozvoj učitelství studijních programů:

- zkvalitnění učitelství studijních programů počátečního i dalšího vzdělávání a jejich realizace;
- zkvalitnění programů pedagogické způsobilosti pro absolventy vysokoškolských programů nepedagogického zaměření a jejich realizace.

Oblasti realizace podprogramu B v oblastech NUTS 2 a v krajích, počty projektů realizovaných v těchto oblastech a krajích a výše finančních prostředků určená na financování těchto projektů jsou uvedeny v tabulce č. 3.

C – Rozvoj dalšího vzdělávání na vysokých školách:

- zkvalitnění a realizace rozšířené nabídky dalšího vzdělávání na vysokých školách v souladu s prosazováním aktivní politiky trhu práce.

Oblasti realizace podprogramu C v oblastech NUTS 2 a v krajích, počty projektů realizovaných v těchto oblastech a krajích a výše finančních prostředků určená na financování těchto projektů jsou uvedeny v tabulce č. 4.

D – Rozvoj lidských zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje:

- tvorba a realizace dalšího vzdělávání zaměřeného na oblast věcného a finančního řízení, inovačního podnikání ve výzkumu, šíření výsledků vědy a výzkumu do praxe, transfer technologií a osvojování si znalostí o ochraně duševního vlastnictví pracovníků z oblasti výzkumu a vývoje, pracovníků z oblasti výzkumu a vývoje.

Oblasti realizace podprogramu D v oblastech NUTS 2 a v krajích, počty projektů realizovaných v těchto oblastech a krajích a výše finančních prostředků určená na financování těchto projektů jsou uvedeny v tabulce č. 5.

V období leden 2005 až srpen 2006 byly vyhlášeny celkem tři výzvy. První byla vyhlášena 24. ledna 2005, rozhodnutí o poskytnutí dotace byla vydána v říjnu a listopadu 2005, a proto realizace těchto projektů započala na přelomu let 2005/2006.

Druhá výzva byla vyhlášena 20. prosince 2005 a rozhodnutí o poskytnutí dotace byla vydána v červnu 2006. Většina příjemců pomoci v těchto projektech započala jejich realizaci již během prázdnin.

Třetí výzva byla vyhlášena 16. srpna 2006 a rozhodnutí o poskytnutí dotace byla vydána v prosinci 2006.

V rámci všech výzev bylo v opatření 3.2 OP RLZ předloženo celkem 398 žádostí. Výběrovou komisí bylo doporučeno k financování 180 žádostí v celkové výši 757 mil. Kč. V jednom případě došlo během roku 2006 k odstoupení od realizace projektu z první výzvy s tím, že finanční částka původně určenou na tento projekt bylo možné využít pro projekty z třetí výzvy. Realizováno ke konci roku 2006 tak bylo celkem 179 projektů v celkové výši 755 mil. Kč. Tím byla nakontrahována celá částka určená pro Opatření 3.2 OP RLZ.

Tabulka 4

Opatření 3.2 – Podprogram C: realizace v oblastech a krajích

NUTS 2 oblast	NUTS 3 kraj	Počet projektů	Schválený rozpočet
Jihovýchod		6	14 466 223 Kč
	Jihomoravský kraj	6	14 466 223 Kč
	Vysočina	0	0 Kč
Jihozápad		5	14 932 468 Kč
	Jihočeský kraj	4	12 232 717 Kč
	Plzeňský kraj	1	2 699 751 Kč
Moravskoslezsko		8	22 239 495 Kč
	Moravskoslezský kraj	8	22 239 495 Kč
Severovýchod		7	27 883 826 Kč
	Královéhradecký kraj	4	15 723 811 Kč
	Liberecký kraj	2	10 256 375 Kč
	Pardubický kraj	1	1 903 640 Kč
Severozápad		3	10 302 618 Kč
	Karlovarský kraj	0	0 Kč
	Ústecký kraj	3	10 302 618 Kč
Střední Čechy		0	0 Kč
	Středočeský kraj	0	0 Kč
Střední Morava		5	25 595 093 Kč
	Olomoucký kraj	4	15 671 443 Kč
	Zlínský kraj	1	9 923 650 Kč
Celkový součet		34	115 419 723 Kč

Tabulka 5
Opatření 3.2 – Podprogram D: realizace v oblastech a krajích

NUTS 2 oblast	NUTS 3 kraj	Počet projektů	Schválený rozpočet
Jihovýchod		2	9 578 617 Kč
	Jihomoravský kraj	2	9 578 617 Kč
	Vysočina	0	0 Kč
Jihozápad		3	10 653 032 Kč
	Jihočeský kraj	2	7 752 000 Kč
	Plzeňský kraj	1	2 901 032 Kč
Moravskoslezsko		3	15 803 884 Kč
	Moravskoslezský kraj	3	15 803 884 Kč
Severovýchod		3	14 200 765 Kč
	Královéhradecký kraj	0	0 Kč
	Liberecký kraj	2	8 583 385 Kč
	Pardubický kraj	1	5 617 381 Kč
Severozápad		0	0 Kč
	Karlovarský kraj	0	0 Kč
	Ústecký kraj	0	0 Kč
Střední Čechy		0	0 Kč
	Středočeský kraj	0	0 Kč
Střední Morava		3	12 004 450 Kč
	Olomoucký kraj	3	12 004 450 Kč
	Zlínský kraj	0	0 Kč
Celkový součet		14	62 240 748 Kč

Projekty jsou realizovány na celém území České republiky (viz tabulka č. 6 Opatření 3.2 OP RLZ podle realizace v oblastech a krajích) především veřejnými vysokými školami, ale byla dána možnost také soukromým vysokým školám, Akademii věd České republiky a dal-

ším institucím spolupracujícím s vysokými školami (viz tabulka č.7 Realizace projektů v rámci Opatření 3.2 dle předkladatele a převážného místa realizace). Výjimku tvoří pouze Karlovarský kraj, kde není financován žádný projekt v rámci Opatření 3.2.

Tabulka 6
Opatření 3.2 OP RLZ podle realizace v oblastech a krajích

NUTS 2 oblast	NUTS 3 kraj	Počet projektů	Schválený rozpočet	ze SR – 25%	z ESF – 75%
Jihovýchod		35	142 341 422 Kč	35 585 356 Kč	106 756 067 Kč
	Jihomoravský kraj	34	136 789 302 Kč	34 197 326 Kč	102 591 977 Kč
	Vysočina	1	5 552 120 Kč	1 388 030 Kč	4 164 090 Kč
Jihozápad		27	115 673 806 Kč	28 918 451 Kč	86 755 354 Kč
	Jihočeský kraj	14	50 635 713 Kč	12 658 928 Kč	37 976 784 Kč
	Plzeňský kraj	13	65 038 093 Kč	16 259 523 Kč	48 778 570 Kč
Moravskoslezsko		35	161 158 253 Kč	40 289 563 Kč	120 868 690 Kč
	Moravskoslezský kraj	35	161 158 253 Kč	40 289 563 Kč	120 868 690 Kč
Severovýchod		20	90 924 179 Kč	22 731 045 Kč	68 193 134 Kč
	Královéhradecký kraj	5	23 218 251 Kč	5 804 563 Kč	17 413 688 Kč
	Liberecký kraj	12	58 071 387 Kč	14 517 847 Kč	43 553 540 Kč
	Pardubický kraj	3	9 634 541 Kč	2 408 635 Kč	7 225 905 Kč
Severozápad		15	42 534 120 Kč	10 633 530 Kč	31 900 590 Kč
	Karlovarský kraj	0	0 Kč	0 Kč	0 Kč
	Ústecký kraj	15	42 534 120 Kč	10 633 530 Kč	31 900 590 Kč
Střední Čechy		5	22 163 887 Kč	5 540 972 Kč	16 622 915 Kč
	Středočeský kraj	5	22 163 887 Kč	5 540 972 Kč	16 622 915 Kč
Střední Morava		42	180 593 396 Kč	45 148 349 Kč	135 445 047 Kč
	Olomoucký kraj	36	154 075 095 Kč	38 518 774 Kč	115 556 322 Kč
	Zlínský kraj	6	26 518 301 Kč	6 629 575 Kč	19 888 726 Kč
Celkový součet		179	755 389 063 Kč	188 847 266 Kč	566 541 797 Kč

Tabulka 7

Realizace projektů v rámci Opatření 3.2 dle předkladatele a převážného místa realizace

Předkladatel	NUTS 2 oblast	NUTS 3 kraj	NUTS 4 okres	Celkem	
				Počet projektů	Schválený rozpočet
Akademie věd České republiky	Jihozápad	Jihočeský kraj	České Budějovice	1	8 052 870 Kč
ČVUT v Praze				4	17 014 327 Kč
	Střední Čechy	Středočeský kraj	Kladno	2	6 780 766 Kč
			Mladá Boleslav	2	10 233 561 Kč
Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví	Severovýchod	Královéhradecký kraj	Hradec Králové	1	6 734 827 Kč
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	Jihovýchod	Jihomoravský kraj	Brno-město	3	8 901 930 Kč
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	Jihozápad	Jihočeský kraj	České Budějovice	9	23 752 170 Kč
Masarykova univerzita	Jihovýchod	Jihomoravský kraj	Brno-město	11	55 188 506 Kč
Moravská vysoká škola Olomouc	Střední Morava	Olomoucký kraj	Olomouc	1	6 405 800 Kč
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně	Jihovýchod	Jihomoravský kraj	Brno-město	5	17 434 412 Kč
Ostravská univerzita v Ostravě	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	Ostrava-město	12	51 629 296 Kč
Svaz průmyslu a dopravy ČR	Jihovýchod	Jihomoravský kraj	Brno-město	1	2 026 200 Kč
Slezská univerzita v Opavě	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	Opava	3	11 536 324 Kč
Technologické centrum AV ČR	Severovýchod	Liberecký kraj	Liberec	1	1 813 450 Kč
Technická univerzita v Liberci	Severovýchod	Liberecký kraj	Liberec	10	51 341 962 Kč
Univerzita Hradec Králové	Severovýchod	Královéhradecký kraj	Hradec Králové	3	11 940 540 Kč
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Severozápad	Ústecký kraj	Ústí nad Labem	13	35 030 424 Kč
Univerzita Karlova v Praze				2	10 540 285 Kč
	Severovýchod	Královéhradecký kraj	Hradec Králové	1	4 542 885 Kč
	Jihozápad	Jihočeský kraj	České Budějovice	1	5 997 400 Kč
Unie Comenius	Střední Čechy	Středočeský kraj	Praha-východ	1	5 149 560 Kč
Univerzita Pardubice	Severovýchod	Pardubický kraj	Pardubice	3	9 634 541 Kč
Univerzita Palackého v Olomouci	Střední Morava	Olomoucký kraj	Olomouc	34	143 611 042 Kč
Ústav systémové biologie a ekologie AV ČR	Jihozápad	Jihočeský kraj	České Budějovice	1	4 756 600 Kč
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Střední Morava	Zlínský kraj	Zlín	5	22 100 049 Kč
VŠB - Technická univerzita Ostrava	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	Ostrava-město	19	93 738 753 Kč
Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s.	Jihozápad	Jihočeský kraj	České Budějovice	2	8 076 673 Kč
Vysoká škola finanční a správní Praha, o.p.s.	Severozápad	Ústecký kraj	Most	2	7 503 696 Kč
Vysoká škola Jana Amose Komenského, s. r.o.				2	9 970 372 Kč
	Jihovýchod	Vysočina	Pelhřimov	1	5 552 120 Kč
	Střední Morava	Zlínský kraj	Uherské Hradiště	1	4 418 252 Kč
Vysoká škola logistiky, o.p.s.	Střední Morava	Olomoucký kraj	Přerov	1	4 058 254 Kč
VŠ podnikání Ostrava, a.s.	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	Ostrava-město	1	4 253 880 Kč
VŠTVS Palestra, s.r.o.	Severovýchod	Liberecký kraj	Česká Lípa	1	4 915 975 Kč
Vysoké učení technické v Brně	Jihovýchod	Jihomoravský kraj	Brno-město	14	53 238 255 Kč
Západočeská univerzita v Plzni	Jihozápad	Plzeňský kraj	Plzeň-město	13	65 038 093 Kč
Celkový součet				179	755 389 063 Kč

Převážná část projektů je řešena po dobu dvou let s tím, že projekty z třetí výzvy budou realizovány pouze po dobu 18 měsíců z důvodu ukončení opatření v polovině roku 2008. V roce 2006 tak byly plně realizovány pouze projekty z první výzvy a od července 2006 pak projekty z výzvy druhé. Výše čerpání byla omezená tím, že ve všech případech byla poskytnuta záloha. V případě první výzvy se v průměru jednalo o zálohu ve výši 20 %, v případě druhé výzvy 25% rozpočtu projektů. Vlastní čerpání tak dosáhlo nižších hodnot (viz tabulka č. 8 Čerpání finančních prostředků v rámci Opatření 3.2 OP RLZ k 31. 12. 2006).

V prosinci 2006 byla vydána rozhodnutí o poskytnutí dotace pro projekty z třetí výzvy. Těžiště realizace většiny projektů opatření případně tudíž až na rok 2007.

Za rok 2006 je proto možné hovořit pouze o dílčích výsledcích týkajících se realizace jednotlivých projektů, zejména pak o vypracování studijních opor pro inovované akreditované studijní programy a o prvních proškolených studentech v rámci inovovaných bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů, ale rovněž v různých formách celoživotního vzdělávání realizovaného vysokými školami nebo ve spolupráci s těmito školami. Očekává se, že tyto projekty mimo jiné

Čerpání finančních prostředků v rámci Opatření 3.2 OP RLZ k 31. 12. 2006 (v Kč)

Opatření 3.2	Schválený rozpočet (vydaná rozhodnutí o poskytnutí dotace)	Vyplacená záloha	Čerpání prostředků k 31.12. 2006	Vyčerpání prostředků v %
1. výzva	247 594 741	49 715 736	78 176 919	31
2. výzva	399 216 025	99 804 006	21 136 219	5
3. výzva	110 247 655	25 548 914	0	0
Celkem	757 058 421	175 068 656	99 313 138	13

i díky principu partnerství různých institucí podílejících se na vzdělávání přinesou nové impulzy pro zvýšení zaměstnatelnosti současných studentů vysokých škol, stejně tak, jako i pro ty, kteří ukončili své vysokoškolské vzdělání již dříve a nyní si chtějí doplnit své znalosti o nové poznatky v oboru nebo mají zájem o rozšíření svých znalostí a dovedností v jiných oborech. Dílčí údaje týkající

se počtu proškolených osob nasvědčují tomu, že o inovované studijní programy a o kurzy celoživotního vzdělávání je mnohdy větší zájem, než původně autoři projektů předpokládali.

Anotace všech projektů realizovaných v rámci opatření 3.2 OP RLZ a výsledků ze všech výzev tohoto opatření jsou zveřejněny na webové adrese www.msmt.cz.

Řešení aktuálních otázek vzdělávání
prostřednictvím Evropského sociálního
fondu v roce 2006

Kurikulární reforma a její implementace

2.1 Pilot Z – Pilotní ověřování ŠVP na 2. stupni vybraných základních škol

Na základních školách pokračovalo v roce 2006 ověřování výuky podle školních vzdělávacích programů. Toto ověřování bylo zastřešeno dvěma projekty. První projekt, *Pilot Z – Pilotní ověřování ŠVP na 2. stupni vybraných základních škol*, byl financován z prostředků ESF, druhý projekt, *Pilot 1 – Ověřování ŠVP na 1. stupni vybraných základních škol*, byl financován z rozpočtu MŠMT. Tyto projekty realizoval VÚP v Praze jako partner MŠMT od září 2004 společně se 16 základními školami. Aktivity a cíle obou projektů byly stejné.

Projekty měly několik úkolů: získat poznatky z výuky podle ŠVP v pilotních školách, získat zpětnou vazbu pro případné úpravy rámce vzdělávání (RVP ZV), podpořit nepilotní školy při tvorbě a realizaci školních vzdělávacích programů (příklady dobré praxe).

V roce 2006 se podařilo dopracovat příklady dobré praxe. Bylo vybráno celkem 64 příkladů, které popisují netradiční metody práce, dílčí vyučovací aktivity, školní projekty, organizační formy výuky, nové způsoby hodnocení žáků, mimovýukové aktivity apod. používané na pilotních školách. Některé z těchto námětů jsou považovány za podpůrné prostředky vzdělávání uplatňované školou, přičemž také dochází k rozvoji klíčových kompetencí u žáků (jde např. o žákovský parlament, volnočasové aktivity žáků, různé formy spolupráce školy s rodiči, tvorbu školního časopisu, rozhlasového a televizního vysílání, různé způsoby spolupráce žáků 1. a 9. ročníku). Příklady také zahrnují širokou škálu autoevaluačních nástrojů od běžných (dotazník a pozorování/hospitace), přes méně běžné (SWOT analýza) a vzácně užívané (Q-třídění a Q-faktorová analýza) až po originální (Sluníčka). Ve všech případech se jedná o nástroje, které školy mohou převzít a aplikovat je ve své školní praxi.

Příklady byly v roce 2006 připraveny k vydání v tištěné i digitální verzi pod názvem „Příručka příkladů dobré praxe“. Příručka byla pro přehlednost rozdělena do devíti tematických oblastí: český jazyk a dramatická výchova, cizí jazyky, informační a komunikační technologie, společenské vědy, přírodní vědy a výchova ke zdraví, mediální výchova, projekty, autoevaluace a hodnocení žáků, mimovýukové aktivity. Nedílnou součástí příručky je také multimediální DVD se všemi příklady dobré praxe i s bohatou přílohovou dokumentací a filmové spoty ze všech pilotních škol.

Díky finančním prostředkům z ESF obdrží příručka příkladů dobré praxe všechny plně organizované základní školy a víceletá gymnázia v České republice v tištěné i v elektronické podobě v průběhu měsíce března 2007. Pro případné další zájemce budou postupně všechny příklady dobré praxe uveřejněny na Metodickém portálu www.rvp.cz.

V rámci projektu se ukázalo, že by učitelé potřebovali více zkušeností a inspirací při hledání a vymezování postupů, které u žáků rozvíjejí klíčové kompetence, a při hledání či vytváření vhodných evaluačních nástrojů, které by pomáhaly zjišťovat individuální pokrok

žáků. Alespoň na některé výše zmíněné potřeby reagoval v roce 2006 další výstup z projektu Pilot Z – příručka *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*, která nabízí učitelům jeden z možných způsobů, jak lze jednotlivé klíčové kompetence rozpracovat na úroveň 5. a 9. ročníku. Materiál je doplněn ukázkovými lekcemi a praktickými příklady konkrétních činností žáků ve vyučování i v mimovýukových aktivitách, jimiž lze k daným klíčovými kompetencím docházet. Příručku obdrží zdarma na počátku roku 2007 všechny úplné základní školy a víceletá gymnázia.

V listopadu uspořádal VÚP národní konferenci s názvem *INSPIRACE – ZKUŠENOSTI (ŠVP na ZŠ)*. Na konferenci, které se účastnilo na 260 zájemců, byl představen celý průběh projektu, účastníci byli seznámeni s aktivitami a výstupy jednotlivých pracovních skupin i s připravovaným vydáním *Příručky příkladů dobré praxe* a příručky *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Odpolední část konference se věnovala představení zkušeností pilotních základních škol s postupným zaváděním školních vzdělávacích programů do praxe. Na konferenci představili výsledky dvouleté práce v rámci projektu zástupci pracovních skupin a někteří z ředitelů pilotních škol. Veškeré prezentace z konference je možno nalézt na www.rvp.cz/clanek/1034.

Projekt měl být ukončen v prosinci 2006. Vzhledem ke komplikacím, které provázely spuštění projektu (pozdní podpis partnerské smlouvy, zpoždování plateb, apod.), však bylo schváleno prodloužení jeho realizace do února 2007. Na konci roku 2006 byly ukončeny práce expertních týmů zabývajících se efektivností výuky cizích jazyků a ICT, byly popsány modely autoevaluace na pilotních školách, začaly se vyhodnocovat výsledky projektu a připravovat závěrečná zpráva.

V rámci monitoringu výuky na školách podle ŠVP, zejména hodin ICT a cizích jazyků, kde došlo k navýšení hodinové dotace, se ukázalo, že učitelé zařazovali do výuky nadstandardní metody a pomůcky, větší měrou využívali možnost integrace ICT do ostatních předmětů, věnovali více času individuálním zájmům žáků i potřebám žáků mimořádně nadaných a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Na školách se zlepšovalo materiální a technické vybavení a učitelé častěji využívali dostupných učebních pomůcek. Největší nárůst byl zaznamenán u používání PC a internetu. Žáci využívali své znalosti a dovednosti z ICT k publikování na stránkách školního časopisu nebo na webu. Lépe dokázali pracovat v týmu. Realizované žákovské projekty potvrdily předpoklad, že komplexní a dlouhodobé úkoly výrazně přispívají k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Po dvouletém ověřování se rovněž projevilo, že se ŠVP stal prostředkem profesního zdokonalování učitelů. To je možné doložit ve výsledcích, které uvádějí pracovní skupiny ve studiích z projektu *Pilot Z*, zvláště pracovní skupina ICT a pracovní skupina cizích jazyků. Pilotní školy prokázaly, že tvorba vlastních ŠVP a jejich následná realizace znamená především změnu v přístupu učitelů k pojetí vzdělávání a z toho plynoucí změny v plánování i v organizaci výuky.

Změny v přístupu k výuce se odrazily také ve změně hodnocení výsledků práce a v sebehodnocení škol. Školy začaly používat různé způsoby hodnocení a sebehodnocení žáků i učitelů, nově začaly pracovat s portfolii. Za přínos lze považovat také to, že do hodnocení školy byli zapojováni i samotní žáci a jejich rodiče. Pilotní školy přistupovaly k problematice hodnocení a sebehodnocení z pozice hledání odpovědi na zásadní otázky: *Jak si vedeme, jak to víme, co s tím uděláme.*

Na základě monitoringu výuky na pilotních školách bylo potvrzeno, že není možné za rok a půl (období, kdy monitoring na školách probíhal) prokazatelně posoudit, do jaké míry využívané metody, formy výuky a podpůrné prostředky skutečně utvářejí a rozvíjejí jednotlivé klíčové kompetence žáků. Bylo by nutné provádět monitorování dlouhodobě a na základě předem vytvořených evaluačních nástrojů pravidelně zjišťovat, zda u jednotlivých žáků dochází v souvislosti s utvářením a rozvíjením klíčových kompetencí k pokroku. V rámci projektu *Pilot Z* bylo proto na základě vytypování vhodných příkladů pouze popsáno, jaké aktivity, metody, formy a podpůrné prostředky školy využívají. Jejich vliv na klíčové kompetence žáků bude vhodné, a pro potřeby současné praxe dokonce žádoucí, zjišťovat a posuzovat v navazujících projektech, které by byly prioritně na tuto problematiku zaměřeny.

Spolupráce s pilotními školami umožnila shromáždit mnoho podnětných podkladů a informací, které byly využity pro metodické články a další materiály zveřejňované především na Metodickém portálu www.rvp.cz.

2.2 Pilot G (GP) – Tvorba a ověřování pilotních ŠVP ve vybraných gymnáziích

Projekt *Pilot G – Tvorba a ověřování pilotních ŠVP ve vybraných gymnáziích* realizuje VÚP od září 2004 jako partner MŠMT (od 1. 6. 2005 jako systémový projekt spolufinancovaný ESF) současně s projektem *Pilot GP* (určen pro pražská gymnázia, financován jako projekt JPD ve spolupráci s MHMP). Projekty se soustředily na ověření tvorby a následné realizace školních vzdělávacích programů (ŠVP) na 16 pilotních gymnáziích z celé ČR. Obsahově a časově jsou rozděleny na dvě etapy. První etapa, která probíhala od července 2004 do srpna 2006, se týkala tvorby školních vzdělávacích programů na pilotních školách za metodické podpory VÚP. Druhá etapa *Pilotu G/GP*, která byla zahájena v září 2006 a bude zakončena v září 2008, se týká ověřování ŠVP v praxi.

V roce 2006 pilotní gymnázia společně s VÚP úspěšně ukončila tvorbu ŠVP. Pilotní školy pracovaly na poslední kapitole *Hodnocení žáků a autoevaluace školy*. Jako podpůrný prostředek sloužil lednový školící seminář pilotních škol s VÚP, kde byla diskutována problematika autoevaluace školy a způsob, jak postupovat při tvorbě této kapitoly. Užší týmy na školách tuto kapitolu dokončily v průběhu března. Dokončené ŠVP prošly ve VÚP důkladnou analýzou, která byla zaměřena především na soulad s požadovanou strukturou ŠVP. Většina

programů byla zpracována velmi kvalitně a v souladu s požadovanou strukturou. Některým školám byly zaslány připomínky, které školy do konce května zapracovaly. V květnu obdržely všechny školy ke svým ŠVP čísla jednací od MŠMT.

V květnu proběhlo vyhodnocení 1. etapy projektů. Každá z pilotních škol uspořádala závěrečný hodnotící seminář, na kterém představila svůj ŠVP a zhodnotila proces jeho tvorby. Seminářů se účastnilo vedení projektu, zástupci krajů, rodičů, rady školy, hosté z ostatních gymnázií v kraji a pedagogický sbor. Dále proběhlo společné setkání všech pilotních škol, VÚP, MŠMT a České školní inspekce (ČŠI), které mělo za cíl především shrnout, zhodnotit a popsat zkušenosti s tvorbou ŠVP, které školy během dvou let trvání projektu *Pilot G* (resp. *Pilot GP*) získaly, předat je pak nepilotním školám a využít materiály z pracovních dílen pro vznikající *Manuál pro tvorbu ŠVP na gymnáziích*.

Pracovníci VÚP připravili ke každé strukturální části ŠVP ukázkou ze ŠVP pilotních škol a opatřili je metodickým komentářem. Ukázky byly pro potřeby nepilotních škol zveřejněny na metodickém portálu VÚP www.rvp.cz a v *Manuálu pro tvorbu ŠVP*, jehož pracovní verzi zpracoval realizační tým projektu ve spolupráci s pilotními školami. Tato příručka, která poskytne učitelům metodický návod, jak postupovat při tvorbě ŠVP, bude v roce 2007 vydána tiskem a poskytnuta každému gymnáziu zdarma jako metodická pomůcka. Text bude obsahovat mimo ukázek ze ŠVP pilotních gymnázií i popis reálných situací, k nimž při tvorbě ŠVP na pilotních školách docházelo („příběhy ze života“), a rady učitelů, kteří mají náročnou práci s tvorbou ŠVP již za sebou.

V srpnu zadal realizační tým projektu pilotním školám dotazníky, které měly zmapovat I. etapu projektu. Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány do podoby zprávy pro MŠMT. Pilotní školy se vyjadřovaly hlavně k učebnímu plánu v RVP ZV a RVP G. V srpnu také vydalo MŠMT *Vyhlášení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o pokusném ověřování vzdělávání podle školních vzdělávacích programů zpracovaných v projektu Pilot G*. Od září 2006 v tomto pokusném ověřování probíhá výuka podle ŠVP na pilotních školách. Projektem jsou školám poskytovány finanční prostředky na dělení 5 hodin (resp. 5 učitelohodin) pro každou třídu prvního ročníku čtyřletého a vyššího stupně víceletého gymnázia, v které probíhá ověřování ŠVP.

Na podzim byly na školách vytypovány příklady dobré praxe, které by mohly být inspirující pro ostatní školy. Jde především o realizaci integrovaných předmětů, realizaci průřezových témat, nástroje autoevaluační činnosti škol a nástroje na hodnocení klíčových kompetencí. Od roku 2007 bude probíhat jejich záznam a po ukončení projektu budou nabídnuty v příručce příkladů dobré praxe jako inspirace školám nepilotním. Příručka bude rozdělena do tří částí. V první budou shrnuty nástroje, které mohou sloužit k autoevaluaci školy. Tyto nástroje budou vyhledány jednak na pilotních gymnáziích, jednak na ostatních školách u nás i v zahraničí. V druhé části

budou popsány efektivní a finančně nenáročné nástroje hodnocení klíčových kompetencí, které jsou používány ve světě i v České republice. Třetí část budou tvořit příklady metod a forem práce učitelů při rozvoji klíčových kompetencí žáků pilotních škol. Příručka bude doplněna multimediálním DVD.

Aby se mohly ostatní školy seznamovat se záznamem příkladů dobré praxe postupně a byly jim zprostředkovány zkušenosti pilotních gymnázií s výukou podle ŠVP průběžně, byly připraveny v pracovní verzi jednotné webové prezentace pilotních škol <http://www.pilotg-gp.cz/>, na kterých budou umístěny všechny dostupné informace (o projektu, zkušenosti pilotních škol, ukázky ze ŠVP pilotních škol, postupné záznamy příkladů dobré praxe, apod.).

Kromě záznamů příkladů dobré praxe byly v roce 2006 zahájeny práce na „rozbalování“ klíčových kompetencí doplněné ilustrativními příklady. Příručka, která bude nabízet „rozbalené“ klíčové kompetence z RVP G a ukázkové lekce, jak klíčové kompetence v hodinách se žáky trénovat, může učitelům významně pomoci při práci s klíčovými kompetencemi ve výuce.

V listopadu uspořádal VÚP národní konferenci, která završila první dva roky práce na systémovém projektu ESF *Pilot G (GP)*. Konference se zúčastnilo cca 250 ředitelů a učitelů gymnázií, přítomni byli také zástupci krajů, MŠMT a PŘO. Jako doprovodný materiál byl vydán tiskem sborník, který obdržel zdarma každý účastník konference. Sborník je k dispozici také na webových stránkách VÚP a na metodickém portále www.rvp.cz. Na konferenci se účastníci seznámili se zkušenostmi 16 pilotních gymnázií s tvorbou školních vzdělávacích programů.

V prvním bloku se dostalo účastníkům konference odpovědi na otázky: Jaké výzvy a možnosti před nás staví tvorba ŠVP? Jaká jsou úskalí tvorby ŠVP a jak jimi co nejlépe projít? Na začátku druhého bloku konference byl prezentován Metodický portál VÚP Praha – nová forma odborné pomoci školám při tvorbě ŠVP. S možnostmi, jak do výuky zapojit klíčové kompetence, jak realizovat průřezová témata nebo jak provádět autoevaluaci, seznámili účastníky konference ředitelé pilotních gymnázií a koordinátoři ŠVP na těchto školách.

Součástí projektu byly i aktivity, v jejichž rámci pilotní školy podle svých možností předávaly své zkušenosti s tvorbou ŠVP ostatním nepilotním školám v kraji. V roce 2006 proškolil tým pedagogů gymnázia Ladislava Jaroše na 200 pedagogů Zlínského kraje, tým pedagogů Biskupského gymnázia Ostrava uspořádal školení pro církevní gymnázia ČR. O zkušenosti s tvorbou ŠVP se podělili zástupci pilotních škol i realizační tým VÚP na dubnové Celostátní konferenci ředitelů gymnázií v Třinci.

Zároveň s ověřováním ŠVP na školách proběhla v roce 2006 úprava pilotní verze *Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia a Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia se sportovní přípravou*. Upravené verze prošly veřejným připomínkovým řízením a je zpracována jejich konečná podoba.

2.3 Pilot S – Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů na vybraných SOŠ a SOU

Cílem systémového projektu *Pilot S Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů na vybraných SOŠ a SOU* je podpora zavádění kurikulární reformy v odborném školství, tzn. získání poznatků potřebných pro plošné zavedení dvoustupňové tvorby kurikula a přípravu škol na vytvoření vlastních školních vzdělávacích programů (ŠVP) podle RVP. Projekt byl zahájen v červnu 2005 a potrvá do roku 2008. Je do něj zapojeno 30 SOŠ a SOU z celé ČR (kromě Prahy), které byly vybrány na základě přihlášky a doporučení kraje jako zřizovatele. Metodicky, obsahově a organizačně je projekt zajišťován ve spolupráci s NÚOV.

V roce 2006 se realizovaly (pokračovaly) následující aktivity:

- Tvorba pilotních ŠVP
- Spolupráce se sociálními partnery v regionu
- Další vzdělávání učitelů pilotních škol
- Pokusné ověřování vzdělávání podle pilotních ŠVP

Rok 2006 lze z hlediska řešení projektu rozdělit na dvě období. První, do konce června, bylo věnováno vyhodnocení analýz regionálního trhu práce ve vztahu k oborům vzdělání, pro které se připravovaly školní vzdělávací programy, a zejména intenzivní práci na dokončení školních vzdělávacích programů. Ve druhém období se těžiště projektu posunulo k realizaci vytvořených ŠVP ve vzdělávacím procesu.

Práce na tvorbě ŠVP byly zahájeny na podzim 2005, kdy byly zpracovány první pracovní verze školních vzdělávacích programů. V roce 2006 byly pracovní verze ve spolupráci s NÚOV posouzeny a upraveny. ŠVP byly vytvářeny na základě pilotních RVP připravených pro účely projektu. Východiskem pro tvorbu ŠVP byly také školní autoevaluační studie zpracované v rámci aktivit projektu *Pilot S* v předchozím období a studie analýzy trhu práce a uplatnitelnosti absolventů, kterou školy zpracovaly ve spolupráci s vybranými sociálními partnery. Celkem bylo **vytvořeno 52 pilotních ŠVP pro 24 oborů vzdělání** (10 oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem a 14 oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou v denní formě vzdělávání).

Vytvořené pilotní ŠVP jsou koncipovány buď na širším odborném základě jako příslušný RVP, nebo jsou zaměřeny přímo na určitou oblast odborných činností (např. na pozemní stavitelství, slaboproudou elektrotechniku, strojírenství – počítačové aplikace); dvanáct ŠVP umožňuje žákům profilaci formou odborných zaměření (celkem nabízejí 33 odborných zaměření). Důraz se klade na kompetence absolventa a na výsledky vzdělávání v jednotlivých vyučovacích předmětech.

Na zpracování školních vzdělávacích programů se přímým způsobem podílelo 460 učitelů pilotních škol, další učitelé byli zapojeni do aktivit souvisejících s tvorbou ŠVP nepřímo – prostřednictvím školních pracovních seminářů a diskusí.

Přehled pilotních škol a oborů vzdělání projektu Pilot S

Název školy	Kód a název oboru vzdělání
ISŠ hotelového provozu, obchodu a služeb Příbram	65-51-H/002
	66-41-L/008
HŠ a VOŠ hotelnictví a turismu Poděbrady	65-42-M/004
Obchodní akademie Vlašim	63-41-M/004
	78-42-M/002
VOŠ, SŠ a COP Sezimovo Ústí	23-41-M/001
	26-41-M/002
	26-51-H/001
	23-51-H/003
VOŠ a SPŠ Volyně	33-42-M/003
SOŠ elektrotechnická – COP Hluboká Nad Vltavou	26-51-H/001
SOŠ Stříbro	41-41-M/001
	68-43-M/001
SOU elektrotechnické Plzeň	26-51-H/001
ISŠ Klatovy	31-58-H/001
	66-51-H/002
	65-51-H/002
ISŠ technická a ekonomická Sokolov	23-51-H/001
	26-41-M/002
VOŠ a SPŠ Varnsdorf	23-41-M/001
	26-41-M/002
	78-42-M/001
Obchodní akademie a HŠ Turnov	65-42-M/004
	63-41-M/004
VOŠ a SUPŠ Turnov	(82-41-M/012, 013, 014, 015, 016)
Střední škola řemesel a služeb Jablonec nad Nisou	82-51-H/003
SPŠ Hradec Králové	23-41-M/001
VOŠ stavební a SPŠ stavební arch. Jana Letzela Náchod	36-47-M/001
	36-67-H/001
	36-69-H/001
Střední škola průmyslová strojnická, technická a Vyšší odborná škola Chrudim	23-41-M/001
	78-42-M/001
SOŠ automobilní a SOU automobilní Ústí nad Orlicí	23-68-H/001
Obchodní akademie Pelhřimov	63-41-M/004
	78-42-M/002
Česká zemědělská akademie v Humpolci, střední škola Humpolec	41-41-M/001
SOŠ a SOU obchodní Brno	66-51-H/002
	66-41-L/008
ISŠ automobilní Brno	23-68-H/001
SPŠ chemická Brno	28-44-M/001
VOŠ a SPŠ Šumperk	23-41-M/001
	26-41-M/002
	78-42-M/001
Střední škola polytechnická Olomouc	36-67-H/001
SZŠ Ostrava – Hulváky	41-44-M/001
SOŠ chemická akademika Heyrovského a Gymnázium Ostrava-Zábřeh	28-44-M/001
SPŠ stavební Ostrava-Zábřeh	36-47-M/001
	78-42-M/001
Střední škola hotelová a služeb Kroměříž	65-42-M/004
	65-51-H/002
	29-53-H/001
ISŠ technická Zlín	23-51-H/003

Poznatky získané při tvorbě ŠVP se promítly do RVP, které byly předloženy v první etapě na podzim 2006 MŠMT do schvalovacího řízení. Kromě koncepce RVP se v projektu ověřovala pilotní verze manuálu pro tvorbu ŠVP, který bude po dopracování sloužit jako důležitá metodická pomůcka pro všechny odborné školy. Zkušenosti, které pilotní školy získaly při tvorbě ŠVP, předávají dalším školám v rámci DVPP a na různých konferencích. Pilotní ŠVP jsou dostupné na webových stránkách pilotních škol, vybrané části pilotních ŠVP jsou zveřejněny na webových stránkách projektu www.pilots.nuov.cz.

V roce 2006 pokračovala také aktivita zaměřená na podporu **spolupráce se sociálními partnery**, do které bylo přímo zapojeno cca 100 zástupců sociálních partnerů pilotních škol. Cílem této aktivity je nastavit mechanismus spolupráce škol a sociálních partnerů při přípravě a realizaci školních vzdělávacích programů a zohlednit regionální potřeby trhu práce ve vztahu k připravovaným pilotním ŠVP. V prvním čtvrtletí 2006 byly dokončeny a na společných seminářích prezentovány školní studie analýzy trhu práce v oborech vzdělání a povolání, pro které byly připravovány ŠVP. Součástí studií byl také návrh konkrétních možností a postupů spoluúčasti regionálních sociálních partnerů při přípravě ŠVP a při praktické realizaci ŠVP (zajištění praktické přípravy – zejména odborné praxe a odborného výcviku – v reálném pracovním prostředí, účast na přípravě a průběhu závěrečných zkoušek i profilující části maturitních zkoušek).

Ukázalo se, že stále přetrvává rozdílná ochota sociálních partnerů participovat na přípravě a realizaci vzdělávacího procesu, a to zejména při odborných praxích a odborném výcviku. Pozitivním trendem ovšem je, že přes určité prvotní obtíže a nepochopení se stále větší počet sociálních partnerů na daném procesu aktivně podílí, obě partnerské strany stále více efektivně spolupracují, vytvářejí se nové kontakty a stávající se prohlubují. Aktivita byla formálně ukončena s rokem 2006, praktické pokračování procesu uplatňování, sledování a rozvoje sociálního partnerství škol bude pokračovat v rámci ověřování pilotních ŠVP.

V červenci 2006 vyhlásilo MŠMT (č. j. 8777/2006-23) **pokusné ověřování vzdělávání podle ŠVP** zpracovaných v projektu počínaje 1. ročníkem. V prvním roce výuky (2006/2007) se ověřuje pouze 48 ŠVP, protože některé obory se nepodařilo pro nedostatek uchazečů otevřít. Realizaci ŠVP ve vyučování a jejich přiměřenost podmínkám výuky, zejména žákům, sledují pod odborným vedením především sami učitelé. Cílem je, aby se naučili analyzovat svou pedagogickou činnost a opodstatněně korigovat svůj školní vzdělávací program. Jako příprava na ověřování ŠVP se uskutečnily vzdělávací semináře a byla vytvořena příručka pro učitele. Celé ověřování metodicky řídí a monitoruje NÚOV.

Rovněž v roce 2006 pokračovalo vzdělávání pedagogických pracovníků pilotních škol. Zatímco v předchozím roce směřovalo vzdělávání do aktivit týkajících se přípravy na vlastní tvorbu ŠVP, byl rok 2006 podstatně obsahově pestřejší. Vzdělávací akce byly zaměřeny na

podporu rozvoje profesních kompetencí učitelů a týkaly se různé tematiky. Realizovaly se jednak centrálně pro učitele ze všech pilotních škol, jednak na objednávku škol. Centrálně se uskutečnilo pět dvoudenních seminářů, a to pro učitele českého jazyka a literatury, matematiky a tři pro učitele odborných předmětů. Účastnilo se jich celkem 113 učitelů. Velký prostor byl na těchto seminářích věnován výměně zkušeností z tvorby ŠVP včetně jejich prezentace i prvním zkušenostem z výuky podle pilotních ŠVP. Tematických seminářů na objednávku škol se uskutečnilo 15, protože se však jednalo o semináře celoškolní, bylo v jejich rámci vyškolen celkem 489 učitelů. Další semináře se týkaly přípravy na ověřování ŠVP a spolupráce se sociálními partnery při tvorbě ŠVP.

Pro podporu projektu byly zřízeny samostatné webové stránky www.pilots.nuov.cz, které slouží k informovanosti o projektu a ke komunikaci s pilotními školami. Průběžně jsou zde uveřejňovány výstupy z jednotlivých aktivit, podpůrné materiály pro pilotní školy a ostatní SOŠ a SOU i články z tisku. Jsou zde prezentovány informace a materiály ze vzdělávacích seminářů, studijní a metodické příručky zpracované pro účely projektu i ukázky z pilotních ŠVP. Informace o projektu jsou šířeny také prostřednictvím celostátních nebo regionálních médií, přednášek a vystoupení v rámci dalšího vzdělávání učitelů, konferencí, odborných seminářů apod. Informace o projektu jsou poskytovány zástupcům krajské samosprávy na jednáních s MŠMT.

2.4 Projekt Hodina – Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků

Projekt Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků (Modification of the 7th Grades Educational Programmes in Schools Aimed at Key Competencies Development), zkráceně Hodina, byl prvním systémovým projektem MŠMT realizovaným za podpory ESF. Byl schválen 31. 8. 2004 a probíhal v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, v Prioritě 3, Opatření 3.1 dva školní roky v období od 1. 9. 2004 do 31. 8. 2006. Územně pokrýval celou ČR kromě Prahy, která realizovala shodný projekt z Operačního programu JPD 3. To znamená, že i žáci v Praze měli v 7. ročníku přidanou jednu vyučovací hodinu se stejnými cíli. Také monitoring a kontrola využívání prostředků probíhaly podle stejné metodiky. Konečným příjemcem projektu bylo MŠMT, partnery v projektu pak VÚP a ČŠI. Rozpočet projektu činil 164 750 000 Kč (75 % z ESF a 25 % ze státního rozpočtu). Z toho na VÚP připadlo 350 000 Kč a ČŠI byla bez finanční účasti.

2.4.1 Obsah projektu

Projekt *Hodina* byl zaměřen na rozvíjení klíčových kompetencí žáků (KK) v 7. ročnících základních, základních speciálních, zvláštních a pomocných škol (dále jen škol) prostřednictvím jedné vyučovací hodiny týdně navýšené

v učebních plánech a využité jako volitelný předmět. Výběr cílové skupiny, tj. žáků 7. ročníků, vycházel ze závěrů ČŠI za školní rok 2002/2003, které potvrdily zhoršenou sociální adaptabilitu žáků daného věku s negativními projevy ve školním i občanském životě a s nižší možností jejich uplatnění v dalším studiu i na trhu práce.

Předpokládalo se, že cílené zaměření na utváření klíčových kompetencí žáků v přidávané disponibilní hodině budou učitelé přenášet do probíhající tvorby ŠVP na svých školách i do výuky v jiných vyučovacích předmětech a v jiných ročnících a že nabyté kompetence usnadní žákům pozdější přístup na trh práce. Vedle stěžejního zaměření projektu na utváření a rozvíjení KK žáků byly hlavními cíli projektu:

- zkvalitnit vzdělávání na 2. stupni ZŠ a vyrovnat vzdělávací příležitosti žáků na ZŠ a v nižších ročnících víceletých gymnázií (předpokládal se zvýšený zájem učitelů o problematiku KK promítnutý do výběru efektivnějších metod práce a cílené úpravy vzdělávací nabídky pro učitele);
- postupně vytvářet podmínky pro realizaci kurikulární reformy v souladu s *Národním programem rozvoje vzdělávání* (přidanou hodinou se vyrovnával počet hodin v učebním plánu 2. stupně ZŠ a v učebním plánu víceletých gymnázií).

2.4.2 Realizace projektu v roce 2006

Výzkumný ústav pedagogický prováděl v roce 2006 v období mezi 27. březnem a 3. dubnem opakovaně dotazníkové šetření na 2 075 školách (návratnost dotazníků 86 %). Příslušný dotazník byl vystaven na internetu a zjišťoval následující údaje:

- využití účelové dotace určené pro navýšení učebního plánu o 1 hodinu;
- zaměření volitelných předmětů;
- rozvoj KK v navýšených hodinách;
- další vzdělávání pedagogických pracovníků ke KK.

Školám byl zaslán dopis s instrukcemi ke stažení a vyplnění dotazníku. Šetření bylo uskutečněno za podpory ÚIV, který poskytl prostor na serveru, příslušné technologie pro sběr dat a jejich analýzu. Výsledky dotazníkového šetření byly shrnuty do zprávy VÚP *Dotazníkové šetření v rámci projektu Hodina, zpráva za školní rok 2005/2006 – Výsledky šetření ve druhém roce realizace projektu a porovnání s výsledky šetření v prvním roce realizace projektu* (www.vuppraha.cz/clanek/31/206).

Česká školní inspekce v roce 2006 zpracovávala výsledky šetření, které proběhlo v počátku druhého roku projektu, od 20. října do 16. prosince 2005, na 118 školách. Šetření mělo za cíl:

- zjistit četnost využití variant stanovených MŠMT pro navýšení počtu vyučovacích hodin v projektu *Hodina*;
- zhodnotit personální zajištění výuky v navýšených hodinách;
- zjistit a zhodnotit obsah a způsob výuky v navýšených hodinách;
- vykonat kontrolu a monitoring využívání prostředků poskytnutých na projekt.

Informace získávali inspektoři a kontroloři analýzou školní dokumentace, porovnáním vykázaných údajů se skutečným zjištěným stavem a získané poznatky upřesňovali prostřednictvím rozhovorů s řediteli škol, učiteli a ekonomickými pracovníky škol.

Monitoring ČŠI byl shrnut ve zprávě *Monitoring a evaluace projektu – Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřující k rozvoji klíčových kompetencí žáků v projektu HODINA* (www.csicr.cz/upload/projekt_HODINA).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako příjemce podpory zajišťovalo v roce 2006 organizační a řídicí aktivity v projektu (řídicí tým) a přidělování finančních prostředků prostřednictvím krajských úřadů školám, podílelo se na tvorbě monitorovacích zpráv a spolupracovalo se zprostředkujícím subjektem a řídicím orgánem.

Informační podpora projektu probíhala především na webových stránkách MŠMT www.msmt.cz/eu/projekt-hodina, VÚP a ČŠI. Stránky byly průběžně aktualizovány. Bylo zveřejněno několik článků a rozhovorů v Učitelových novinách. Informace o projektu byly i součástí řady seminářů za účasti pracovníků MŠMT i pracovníků partnerských institucí na různých setkáních s učiteli a řediteli škol, se zřizovateli škol, se zastupiteli krajů... Byly zaslány informační dopisy na krajské úřady, církevní školy a přímo řízené organizace s informacemi k realizaci projektu.

2.4.3 Výsledky projektu (výběr nejdůležitějších dat)

Z dotazníkového šetření prováděného VÚP vyplynulo:

1. Rozložení škol

Rozložení škol podle krajů, které odpověděly na dotazník, bylo rovnoměrné. Potvrdilo se velké procento českých škol ze sídel s méně než 5 tisíci obyvateli (45,5 % odpovídajících škol) a tomu odpovídající počet velmi malých a malých škol (mimo málotřídek) do 100, respektive do 300 žáků (48,4 %).

2. Využití účelové dotace

Většina škol využila navýšenou hodinovou dotaci k realizaci stejného volitelného předmětu pro žáky 7. ročníků jako v předchozím roce (78,4 %). Pro realizaci jiného předmětu se rozhodlo 29,5 % škol.¹ Školy také nejčastěji využily účelové dotace k finančnímu ohodnocení interního pedagogického pracovníka, financování externího pracovníka volilo pouze 1,3 % škol.

V Praze a velkých městech se školy častěji přikláněly k realizaci jiného volitelného předmětu než v minulém školním roce. Situace byla dána především větším počtem velkých škol (nad 500 a 700 žáků) s velkými pedagogickými sbory, což umožňovalo i větší obměnu volitelných předmětů podle zájmu žáků. Ukázalo se, že velké školy mají asi o 12 % větší možnost nabídnout žákům stejný, ale i jiný volitelný předmět.

¹ Označení *jiný volitelný předmět* znamená buď nově zařazený volitelný předmět ve školním roce 2005/06, nebo předmět, který byl vyučován již dříve, ale nebyla na něj využita zmíněná účelová dotace.

Nejčastěji byla dotace využita pro opakované i nově zařazené volitelné předměty z oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT) – 22,4%, respektive 22,0%. Bylo to dáno zájmem žáků, který byl odrazem dosud malého podílu povinných obsahů zaměřených na ICT v současných vzdělávacích programech. Z ostatních byly nejvíce zařazovány volitelné předměty zaměřené na přírodní vědy a cizí jazyk. Pokud došlo ke změně oproti předchozímu roku, pak nejčastěji ve prospěch volitelných předmětů zaměřených na ICT, na tělesnou výchovu a přírodní vědy. Největší pokles zaznamenaly volitelné předměty zaměřené na společenské vědy a matematiku.

3. Rozvoj klíčových kompetencí

Jako nejdůležitější byly řediteli hodnoceny (na škále 1–5) kompetence komunikativní (průměr 1,6), kompetence k učení a kompetence k řešení problémů (průměr 1,7). Relativně nižší důležitost byla přisuzována kompetencím občanské, pracovní, sociální a personální (průměr 2,3; 2,2 a 2,1). Výsledky potvrzují nejen preferenci některých KK, ale zřejmě i schopnost pracovat zatím s některými z nich snáze než s jinými.

Velmi významné bylo, že nadpoloviční počet škol označil za největší změnu ve výuce v souvislosti se směřováním ke KK změnu vyučovacích metod (56,2%) a organizačních forem výuky (54,8%). V téměř třetině škol (32,8%) došlo ke změnám ve využití učebních pomůcek, v menší míře se změny projevíly také ve využití učebních textů (26,6%). Více než 16% škol uvedlo snahu o práci s KK a o změnu metod a forem výuky i v jiných předmětech. Vzhledem k tomu, že se školy v letech 2004–2006 teprve seznamovaly s problematikou KK, s jejím začleněním do ŠVP a do samotné výuky, nedala se čekat u většiny škol zatím jiná odezva než určitá forma deklarace snah pracovat v daných předmětech s KK, první materiály spojené s KK atd. Deklarace některých škol měnit na základě práce s KK i styl práce je i při omezené míře výskytu příznivým momentem do dalších let přímé realizace ŠVP.

4. Další vzdělávání učitelů

Na jaře roku 2006, kdy probíhalo šetření, tj. 17 měsíců před povinností vzdělávat podle vlastního ŠVP, se 86,7% škol zúčastnilo školení pořádaného krajem k problematice KK a 97,1% škol vedlo diskusi k dané problematice. Výrazný byl především nárůst vzdělávání ke KK oproti předchozímu roku (o 45% vyšší účast na vzdělávání kraje a o 60% víc škol, na nichž se o KK diskutovalo). Pozitivní bylo, že vzdělávání ke KK plánované v předchozím roce proběhlo na většině škol (i opakovaně). Znovu se ukázala menší možnost malých škol a škol z malých sídel účastnit se vzdělávání mimo školu (téměř o 15% nižší než v případě velkých škol a ve velkých sídlech).

Výrazná změna nastala také v zaměření vzdělávání, které školy vyžadovaly. Jestliže byl v předchozím roce zájem o obecné poučení o KK, pak o rok později už 75,1% škol vyžadovala vzdělávání na téma „metody výuky směřující k utváření KK“ a 52,5% požadovalo vzdělávání v otázce začlenění KK do školního vzdělávacího pro-

gramu. Údaje o potřebách vzdělávání byly poskytnuty vedení projektu *Koordinátor* (NIDV), který reagoval nabídkou Akcí na zakázku – proškolení celých pedagogických sborů včetně tématu „Klíčové kompetence“.

5. Zdroje informací o klíčových kompetencích

Nejvíce škol (81,6%) získalo další informace o KK a o jejich praktickém utváření na seminářích pořádaných vzdělávacími institucemi, 75,2% škol využívalo informace z internetových zdrojů. Přibližně stejné počty škol hledaly další informace v knižních publikacích a v časopisech (56,4%; resp. 55,4%). Zpráva VÚP přináší i řadu dalších dat, včetně srovnání podle velikosti škol, sídel a krajů.

Z monitoringu prováděného ČŠI vyplynulo:

1. Informace o monitorovaných školách

Šetření ČŠI ve 118 základních školách se týkalo celkem 279 tříd a 6603 žáků 7. ročníků. Z tohoto počtu 4 školy s 9 třídami 7. ročníků vzdělávaly žáky se zdravotním postižením (bývalé zvláštní školy, pomocné školy). Tematicky zaměřená inspekční činnost byla realizována ve všech krajích ČR. Finanční kontrola proběhla ve 108 školách, 9 základních škol z vybraného vzorku bylo v regionu Hlavního města Prahy, jedna škola se v souladu s pravidly projektu písemně vzdala finanční podpory k realizaci pokynu MŠMT k navýšení počtu vyučovacích hodin v 7. ročníku.

2. Začlenění navýšené hodiny

K reálnému zvýšení týdenního počtu hodin došlo u všech žáků 7. ročníků inspektovaných škol – ředitelé oproti předchozímu roku respektovali pokyny projektu (v předchozím roce nerespektovalo pokyny 6,9% škol). Volitelné předměty navýšilo o hodinu 114 škol. Ředitelé 4 škol pro žáky se zdravotním postižením v souladu s úpravou učebních plánů zvláštní a pomocné školy č.j. 25028/2004-24 navýšili počet vyučovacích hodin v 7. ročnících o jednu hodinu povinného předmětu, protože v té době platné učební plány těchto škol zavedení volitelného předmětu neumožňovaly.

3. Zaměření volitelných předmětů, vzdělávání učitelů

Ve shodě se zjištěním VÚP se prokázalo největší zaměření volitelných předmětů na přírodovědné předměty a ICT. Rozdíl v pořadí byl dán menším vzorkem škol v monitoringu. Zaměření dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků vyučujících v 7. ročnících bylo v souladu s jejich potřebami i potřebami projektu – vzdělávání týkající se tvorby ŠVP (včetně KK), ICT, jazykové vybavenosti atd.

4. Změny ve školách související s realizací projektu Hodina

Většina ředitelů škol využila projekt Hodina k lepší spolupráci učitelů ve školách a k tvorbě dokumentů, které v různé míře směřovaly k podpoře kurikulární reformy. Zejména učitelé vyučující v navýšených hodinách byli vedeni k zapracování problematiky rozvoje KK žáků do plánů učiva příslušných volitelných předmětů. Více ře-

ditelů škol (29,7%) se snažilo oproti předchozímu roku konzultovat způsob rozšíření vzdělávacích programů s rodiči žáků. Více ředitelů škol také bralo v úvahu zájem žáků, který zpravidla směřoval k výuce ICT. Projekt *Hodina* poskytl více prostoru pro individuální práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V některých školách již byly zaznamenány multiplikační efekty projektu, kdy učitelé získané poznatky vedoucí k dosahování klíčových kompetencí začínají uplatňovat nejen v navýšených hodinách ale i v jiných vyučovacích jednotkách.

5. Veřejnosprávní kontrola využití finančních prostředků

Školami vykazované údaje o počtech tříd a žáků zapojených do projektu odpovídaly skutečnému stavu. Podmínky čerpání byly poskytovatelem dotace, krajskými úřady, stanoveny školám jen u asi tří čtvrtin kontrolovaných. Poskytování dotací ve čtvrtletních splátkách, někdy opožděných, vedlo k tomu, že školy vyplácely prostředky zálohově. Chybné čerpání bylo zjištěno ve 26 případech. Ve 14 pak byly vykázány a proplaceny hodiny, u kterých bylo zjištěno, že nebyly odučeny pro překážky v práci. Ve 12 případech nebyla správně určena výše nákladů za hodiny připadající na prázdniny.

Kontrolou bylo zjištěno, že účelové prostředky byly sledovány odděleně u 105 škol, tj. v 88,2%. Ve 14 školách, tj. 11,8%, byly účelové prostředky sledovány v rámci celkového účetnictví školy. V 94 školách, tj. 79% z kontrolovaných, byly přidělené prostředky plně spotřebovány. S nevyčerpanými prostředky k 31. 12. 2004 bylo s ohledem na ne zcela jasně stanovené pokyny nakládáno nejednotně.

2.4.4 Závěry projektu

Šetření na školách prokázalo:

- zájem škol o přidanou volitelnou hodinu a respektování pokynů MŠMT pro její zavádění;
- využití projektu k podpoře kurikulární reformy a ke spolupráci učitelů;
- snahu škol uplatnit činnosti směřující k poznání KK a k uplatňování způsobů výuky směřujících k utváření KK žáků, k podpoře dovedností ICT, z přírodních věd, cizích jazyků;
- narůstající počet učitelů, proškolených v problematice klíčových kompetencí na úrovni regionů i škol;
- velký zájem o praktické formy aplikace problematiky KK do vzdělávání;²
- poměrně vyrovnané využívání všech nabízených médií (internet, semináře, knihy, časopisy atd.) pro své vzdělávání v oblasti KK;
- finanční prostředky byly školami až na výjimky čerpány v souladu a pravidly projektu a platnou legislativou.

Současně lze konstatovat, že projekt pomohl při startu tvorby ŠVP, při počátečních krocích s praktickou výukou zaměřenou na KK a při nasměrování dalšího vzdělávání učitelů. Podpořil školy ve skutečných začátcích reformních snah, kdy bylo pro řadu škol uplatňování výuky směřující ke KK ještě poměrně velmi složitým úkolem. Výrazná změna v údajích mezi prvním a druhým rokem šetření však naznačuje, že se situace podstatně zlepšila, a je předpoklad, že základní aspekt vzdělávací reformy, tedy směřování výuky ke KK žáků, bude stále lépe zvládnán a prakticky uskutečňován.

² V návaznosti na zjištěné výsledky vydal VÚP z prostředků ESF (Pilot Z) ještě v roce 2006/2007 příručku zabývající se rozpracováním klíčových kompetencí pro nižší ročníky Klíčové kompetence v základním vzdělávání.

Řešení aktuálních otázek vzdělávání
prostřednictvím Evropského sociálního
fondu v roce 2006

Kvalita vzdělávání

3.1 Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd

3.1.1 Národní hodnotící zkouška

Jedním ze systémových projektů ESF je projekt *KVALITA I* zaměřený na vytváření systému monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání. K úkolům projektu *SP Kvalita I* patří vedle dalších provedení *Národní hodnotící zkoušky (NHZ)* ověřující výsledky vzdělávání žáků na výstupu ze základního vzdělávání. Cílem NHZ je jednotné a objektivní hodnocení vybraných dovedností žáků umožňující jejich vzájemné porovnání a školám poskytující zpětnou vazbu využitelnou v procesech vlastního hodnocení.

NHZ je postupně realizována formou pilotních projektů s dobrovolnou účastí škol pod názvem *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd*. Systémový projekt *Kvalita I* je pro testování žáků v 9. třídách a odpovídajících ročnících víceletých gymnázií finančním zdrojem a zároveň určujícím rámcem pro realizaci testování.

3.1.2 Projekt Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií 2006

Ve školním roce 2005/2006 byl realizován projekt *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií 2006*, který představuje již třetí ročník testování znalostí a dovedností žáků 9. tříd základních škol. Tento projekt byl poprvé určen nejen žákům 9. tříd základních škol, ale také žákům odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. V roce 2004 proběhl projekt *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd ZŠ v Karlovarském kraji*, v roce 2005 se rozšířil vedle Karlovarského také na Liberecký a Pardubický kraj. Všechny tři dosavadní projekty byly realizovány Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT) ve spolupráci s odbory školství krajských úřadů za podpory MŠMT, od poloviny r. 2005 za finanční spoluúčasti ESF.

Následující tabulka uvádí počty zúčastněných škol a žáků v projektu v letech 2006 až 2004.

Tabulka 10

Statistika účasti v projektech

rok	kraj	počet škol	počet žáků
2004	Karlovarský	74	3098
2005	Liberecký, Karlovarský, Pardubický	307	10 973
2006	všechny kraje ČR (kromě Prahy)	1 167	49 983

3.1.2.1 Evaluační nástroje projektu

Projekt *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií 2006* využíval čtyři základní nástroje pro sběr informací – tři didaktické testy a žákovský dotazník. Testy se zabývaly následujícími oblastmi: **matematické dovednosti, dovednosti v českém jazyce a studijní dovednosti**. Tyto oblasti byly zvoleny s ohledem na hlavní směr základního vzdělávání a byly ověřovány již v předcházejících dvou ročnících projektového cyklu, v nichž se prokázaly jako funkční a vyhovující z hlediska všech cílových skupin. Oblasti proto zůstaly zachovány, jistými proměnami na základě výsledků předcházejících ročníků a odborných diskusí však prošel jejich vnitřní obsah.

Testy matematických dovedností a dovedností v českém jazyce vycházejí z učebních osnov jako základních pedagogických dokumentů a zohledňují i rámcový obsah výuky zahrnutý v rámcových vzdělávacích programech. Test studijních dovedností přesahuje rámec běžně vyučovaných předmětů; jeho cílem je ověřit předpoklady žáků pro úspěšné studium. **Testy jsou zaměřeny na ověřování dovedností žáků.** Toto zaměření se snaží zdůrazňovat také názvy testů, které se odlišují od označení vyučovacích předmětů, z nichž vycházejí. Předmětové znalosti jsou chápány jako východisko k ověřování žákovských dovedností. Převážná část testových úloh se soustřeďuje na operace, které by měly být činěny s vědomostními elementy učiva. Takto pojaté testy zjišťují z hlediska kognitivních procesů vyšší operace, tj. nejen pouhé zapamatování a reprodukci, ale také porozumění a apli-

kaci. Nejsilněji se popsaná koncepce uplatňuje v případě testu studijních dovedností, který je orientován výhradně na ověřování dovedností – úspěšné řešení úloh nepředpokládá žádné specifické předmětové znalosti.

Vedle testů byl podstatným nástrojem projektu rovněž **žákovský dotazník**. Jeho prostřednictvím byly zjišťovány jak údaje o žákovi, využitelné k hlubším analýzám testových výsledků (např. známka na posledním vysvědčení, typ střední školy a důvod volby školy, vzdělání rodičů), tak také zajímavé údaje týkající se školní výuky (odhad počtu bodů získaných v jednotlivých testech, průběh testování ve třídě, atd.).

3.1.2.2 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Projekt *Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií 2006* byl připraven také pro **žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)**, kterým bylo poskytnuto organizačně-technické uzpůsobení podmínek testování ve shodě s jejich individuálními vzdělávacími potřebami a dosavadní studijní praxí. Uzpůsobení upravují formální prvky testu, ale zachovávají jeho obsah a obtížnost tak, aby byl test pro žáky se SVP srovnatelný a rovnocenný s testem pro běžnou (intaktní, nepostiženou) žákovskou populaci.

Organizace testování pro žáky se SVP vycházela z rozdělení žáků do tří skupin podle míry uzpůsobení podmínek při práci s didaktickými testy – žáci s tělesným postižením, se zrakovým postižením, se sluchovým postižením a žáci se specifickými poruchami učení. Stanovení míry uzpůsobených podmínek pro konkrétní žáky

(tj. zařazení do skupin) provedl ředitel školy na základě doporučení školského poradenského zařízení. Do projektu se zapojilo celkem 1036 základních škol a 131 víceletých gymnázií. Z těchto škol bylo k testování přihlášeno celkem 57 281 žáků. Následně **se testování účastnilo 49 983 žáků, z toho 2827 žáků se SVP**. Někteří z testovaných žáků byli přítomni pouze na část testování – neřešili všechny tři testy a žákovský dotazník.

3.1.2.3 Výsledky projektu

Celkové testové výsledky, tedy průměrná úspěšnost žáků v testech, průměrné skóre a realibilita, byly obdobné jako v minulých projektech. **Nejvyšší průměrnou úspěšnost žáků vykazuje test dovedností v českém jazyce**, k němuž se těsně blíží test studijních dovedností. Žákovská úspěšnost v testu matematických dovedností je naopak výrazně nižší. Úspěšnost žáků v prvních dvou jmenovaných testech se pohybuje nad 60 %, což je optimální jak z hlediska rozlišující schopnosti testu a interpretace jeho výsledků, tak rovněž z hlediska didaktického důrazu, který takový test přináší vůči výuce. Jedná se o důraz na to, jaké jsou znalosti a dovednosti žáků, namísto toho, v čem selhávají.

V roce 2006 se poprvé projektu účastnili nejen žáci 9. ročníků základních škol, ale také žáci odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Podle očekávání žáci víceletých gymnázií dopadli výrazně lépe než žáci základních škol. Rozdíly mezi průměrnou úspěšností obou skupin žáků v testu dovedností v českém jazyce a v testu studijních dovedností činily přibližně 20 procentních bodů (žáci víceletých gymnázií měli průměrnou úspěšnost o 20 procentních bodů vyšší než žáci základních škol). Nejvyšší rozdíl vykazuje test matematických dovedností, kde rozdíl v průměrných úspěšnostech obou skupin žáků tvořil až 30 procentních bodů. Žáci základních škol dosáhli úspěšnosti 40,4 % a žáci víceletých gymnázií plných 71,5 %. Rozdíl v průměrných výsledcích činil 31 procentních bodů.

Testové výsledky se také lišily z hlediska pohlaví žáků. Nejvyrovnanější výsledky dívek a chlapců vykazuje test studijních dovedností, průměrná úspěšnost dívek je pouze o 0,3 procentního bodu vyšší než průměrná úspěšnost chlapců. Z hlediska jednotlivých testových úloh byly rozdíly v řešení dívek a chlapců větší a lze v nich vysledovat určitou pravidelnost. Úlohy vycházející z textu řešily zpravidla lépe dívky, naopak úlohy s výchozími informacemi v podobě schématu či grafu řešili lépe chlapci.

V testu matematických dovedností byli úspěšnější chlapci, a to o téměř 4 procentní body. Tento rozdíl je natolik velký, že v téměř všech testových úlohách byly odpovědi chlapců statisticky signifikantně lepší než odpovědi dívek. Výjimku tvořila úloha 2, která se týkala rovnic a kterou řešily lépe dívky. Test dovedností v českém jazyce byl naopak testem s vyšší úspěšností dívek. Průměrná úspěšnost dívek je o plných 6 procentních bodů vyšší než průměrná úspěšnost chlapců. Rozdíly ve prospěch dívek tak lze vysledovat i ve všech jednotlivých testových úlohách. Toto zjištění odpovídá i výsledkům v testu studijních

dovedností, kde byly dívky jednoznačně úspěšnější v úlohách stavících na textech. Obdobná zjištění rovněž vycházejí z dalších pedagogických šetření včetně mezinárodního projektu PISA, kde dívky lépe řešily testy čtenářské gramotnosti, zatímco chlapci byli úspěšnější v testech matematických.

Podle dosavadních poznatků v oboru genderových studií jsou rozdílné výsledky dívek a chlapců v různých předmětech způsobeny odlišným přístupem vyučujících. Dívky jsou podporovány školou, rodinou i širším okolím zejména ve verbálních aktivitách, je od nich očekáván zájem o jazykové a humanitní předměty. Chlapci jsou naopak podporováni v logickém myšlení a technických zájmech. To vede k tomu, že žáci a žákyně rozvíjejí především ty své schopnosti, které konvenují přístupu a očekávání okolí.

Ve shodě s očekáváními i ve shodě s výsledky obdobných šetření byli žáci se SVP v řešení testů méně úspěšní než žáci intaktní populace. Rozdíly existují ve všech třech testech, přičemž nejmenší jsou v případě testu matematických dovedností (10 procentních bodů), a naopak největší v případě testu dovedností v českém jazyce (17 procentních bodů).

3.1.2.4 Výstupy z projektu

Pro každou cílovou skupinu, která byla projektem oslovena, byl připraven samostatný typ výstupu. Jednalo se o následující výstupy:

- Osvědčení pro žáky
- Souhrnné zprávy pro školy
- Souhrnné zprávy pro krajské úřady
- Závěrečná zpráva pro MŠMT

Osvědčení pro žáky

Osvědčení pro žáky představovalo stručné a srozumitelné informování žáka o jeho výsledcích v jednotlivých testech a o porovnání jeho osobních výsledků s průměrnými výsledky žáků účastnících se testování ve stejné škole, v kraji a v celé ČR. Obsahovalo přehledné tabulky s průměrným skóre a průměrnou úspěšností a dále grafické znázornění výsledků. Součástí osvědčení byly vysvětlivky k uváděných údajům. Osvědčení byla zaslána na jednotlivé školy, které zajistily jejich předání žákům. Odeslání osvědčení z CERMATu předcházelo termínu přijímacích zkoušek na střední školy.

Souhrnné zprávy pro školy

Výstupní sestavy pro školy byly připraveny pro každou základní školu a víceleté gymnázium, které se zúčastnilo testování. Výstupy obsahovaly velké množství údajů o tom, jak žáci daných škol řešili jednotlivé testy. Šlo o údaje, které mohou být zdrojem zajímavých informací pro vedení škol a které mají přímou vazbu na zkvalitňování jejich pedagogické praxe. Sestavy zahrnovaly údaje o testových výsledcích jednotlivých žáků a dále souhrnné údaje porovnávající výsledky školy a jejich jednotlivých tříd s výsledky zúčastněných škol v daném kraji a v celé republice. Vedle prostých průměrných úspěšností žáků v řešení testů sestavy obsahovaly údaje podle známky

z daného předmětu na vysvědčení a podle typu střední školy, na niž se žáci hlásí. Součástí sestav byly vysvětlivky k jednotlivým údajům.

Výstupy byly připravovány tak, aby si na jejich základě školy mohly vytvořit či doplnit představu o vlastní žákovské populaci a svých vzdělávacích výsledcích. K tomu slouží jednak absolutní hodnoty vyjadřující výkony žáků dané školy v testech, jednak porovnání s výsledky ostatních zúčastněných škol. Z porovnání se školy mohou dovédt, v jakém vztahu (tj. lepší, stejné, horší) jsou výkony jejich žáků vůči výkonům ostatních žáků v kraji. Porovnání nebylo uváděno formou jmenovitého žebříčku škol, nýbrž prostřednictvím průměrného výsledku. Školy se tedy nemusely obávat zveřejnění jejich výsledků. Konkrétní výstupní sestavy byly poskytnuty výhradně jednotlivým školám. Jejich zpracování i distribuce probíhaly za bezpečnostních pravidel tak, aby nedošlo k jejich prozrazení. Školy byly upozorněny na rizika spojená s interpretací statistických údajů. Na výkony v testech má vliv řada faktorů, z těch nejvýznamnějších to jsou: školní potenciál žáka, pedagogické vedení, kvalita a zaměření testu.

Souhrnné zprávy pro krajské úřady

Výstupní sestavy pro krajské úřady obsahovaly základní souhrnné údaje mapující testové výsledky škol z daného kraje. Sestavy obsahovaly početní zastoupení žáků, tříd a škol, které se účastnily testování, a dále průměrné úspěšnosti žáků v testech. Údaje byly uváděny jak v tabulkách, tak v grafech. Součástí sestav byly vysvětlivky k jednotlivým údajům. Cílem výstupních sestav bylo nabídnout krajským úřadům doplňkové informace o úrovni školského systému v kraji, a to i v porovnání s výsledky z ostatních krajů a celé republiky. Výsledky poskytnuté krajským úřadům měly výhradně agregovanou podobu, neobsahovaly žádné adresné informace o konkrétních školách. Krajské úřady byly informovány o možnostech a rizicích interpretace výsledků a o zásadní nevhodnosti využívat uvedené výsledky k případné restrukturalizaci školského systému.

Závěrečná zpráva pro MŠMT

Finálním výstupem z projektu byla závěrečná zpráva předložená MŠMT, které je zřizovatelem CZVV – CER-MAT. Účelem zprávy bylo shrnutí příprav, průběhu a výstupů projektu, popis použitých výzkumných nástrojů, seznámení s výsledky analýz testů a vybraných položek žákovského dotazníku včetně statistických ukazatelů o účasti škol a žáků.

3.1.3 Přínos hodnocení výsledků vzdělávání

Na základě ohlasů žáků, učitelské, rodičovské i odborné veřejnosti je hodnocení výsledků vzdělávání žáků na výstupu ze základního vzdělávání formou realizovaných projektů velmi pozitivně přijímáno. Přínosy lze rozdělit podle cílových skupin: vedení škol a vyučující; žáci; rodiče žáků; ministerstvo a krajská správa a samospráva; navazující vzdělávací a pracovní instituce. Z nich dále zmíníme dvě z nich, školy a žáky.

3.1.3.1 Sebehodnocení škol

Školy, kterým jde o vlastní rozvoj, využívají testy jako jeden ze zdrojů informací o svém pedagogickém působení. Jeho efektivita se netýká jen osvojených znalostí a dovedností žáků, které jsou ověřitelné testy. Nicméně v těch oblastech, které lze testovat, představuje didaktický test rychlý, objektivní a levný způsob jak zjistit, do jaké míry žáci zvládli požadované učivo.

Testy připravované profesionálně jsou výhodnější než testy připravované přímo ve školách minimálně ze dvou důvodů. Profesionálně připravené testy jsou pilotované a mají přesnou specifikaci obsahu ve vztahu k pedagogickým dokumentům; příprava obdobně kvalitních testů je nad rámec možností základních škol, respektive zbytečně základní školy zatěžuje. Profesionální testy jsou také používány plošně a poskytují tak jednotlivým školám údaje o jejich výsledcích v porovnání s ostatními školami, což je zajímavá informace využitelná k autoevaluci škol. Porovnání zde neznamená vytváření žebříčků, nýbrž poskytování údajů dané školy v komparaci s agregovanými výsledky dalších škol.

Školy mohou s výsledky svých žáků v testech pracovat různými způsoby (porovnávání s ostatními školami, porovnávání tříd mezi sebou, rozbor na základě klasifikace, rozbor s ohledem na ŠVP, porovnávání s výsledky žáků získanými jinými nástroji atd.). Všechny tyto způsoby vedou k hlubšímu poznání vlastních pedagogických postupů dané školy, a tím pomáhají odhalení slabých míst.

3.1.3.2 Sebehodnocení a hodnocení žáků

Obdobně jako může testy použít celá škola, tj. vedení školy a pedagogický sbor, k lepšímu sebepoznání, mohou testové výsledky sloužit také jednotlivým žákům. Žáci si ve zkuškové situaci, bez ovlivňování konkrétním učitelem mohou ověřit, jaké získali znalosti a dovednosti, jaké jsou jejich silné a slabé stránky, rozvrhnout si další učební postup a zvolit si adekvátně další vzdělávací dráhu. Pokud se jedná o testy profesionální, přesně vázané na cíle vzdělávání a zadávané velkému množství žáků, je výpovědní hodnota, a tedy i směrodatnost jejich výsledků pro žáky, vyšší.

3.2 Nová koncepce závěrečné zkoušky ve středních odborných školách

Vývoj koncepce nové závěrečné zkoušky je součástí systémového projektu *Kvalita I*, který je financován ESF a státním rozpočtem ČR a jehož hlavním řešitelem je MŠMT – odbor 20. Partnerem projektu odpovědným za reformu závěrečné zkoušky je NÚOV. Tento projekt byl zahájen v květnu 2005 a jeho řešení zasahuje školní roky 2004/05, 2005/06, 2006/07 a 2007/08.

- V prvním roce projektu proběhly závěrečné zkoušky (ZZ) podle jednotného zadání v 8 oborech vzdělání na 80 školách, kde se jich zúčastnilo cca 2 500 žáků.
- Pro školní rok 2005/06 bylo vytvořeno 19 jednotných zadání. Do pilotního ověřování se zapojilo 135 škol a 6 014 žáků.
- Ve školním roce 2006/07 vytvářejí odborníci ze škol, zástupci zaměstnavatelů a pracovníci NÚOV 41 jed-

notných zadání závěrečné zkoušky (JZZZ). Do pilotního ověřování se přihlásilo přes 200 škol. Novou závěrečnou zkoušku bude skládat cca 12 000 žáků, což představuje cca 30 % všech absolventů učebních oborů v uvedeném roce.

- V posledním roce projektu, ve školním roce 2007/2008, bude vytvořeno a pilotně ověřeno 60–70 jednotných zadání závěrečné zkoušky pro všechny obory vzdělání s výučním listem. Podle záměrů NÚOV budou pro všechny tyto obory do konce roku 2007 zpracovány rámcové vzdělávací programy.

3.2.1 Tvorba jednotných zadání závěrečné zkoušky

Nová závěrečná zkouška je založena na jednotném (společném) zadání, které pro obor vzdělání vytváří expertní tým složený ze zástupců škol, zaměstnavatelů a NÚOV. Ve školním roce 2005/06 spolupracovali zástupci škol, odborníci z praxe a odborní pracovníci NÚOV na tvorbě 19 jednotných zadání. Ověřování proběhlo ve 22 oborech vzdělání, neboť dvě jednotná zadání byla ověřována ve více oborech stávající soustavy, viz tabulka. Do pilotního ověřování se zapojilo 135 škol a závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání skládalo 6 014 žáků.

Tabulka 11

Přehled oborů vzdělání, pro které byla vytvořena jednotná zadání závěrečných zkoušek

	Kód a název oboru vzdělání	Gestor řešitelského týmu	Odborník z praxe	Garant NÚOV
1	23-51-H/001 Zámečnick	Mgr. Jiří Klocek Střední škola technická Ostrava-Hrabůvka	Ing. Marian Dobiáš Vítkovice, a. s.	Ing. Pavel Ondrejko
2	23-68-H/001 Automechanik	Ing. Milan Vorel SOŠ a SOU Praha 10	Rudolf Domanský ČSAD Mělník, a. s.	Ing. Jan Peška
3	26-51-H/003 Elektrikář-silnoproud	Ing. Jaroslav Černý SOU elektrotechnické Plzeň	Václav Černý Elektrotechnický cech, Plzeň	Ing. Ondřej Suchý
4	26-57-H/001 Autoelektrikář	Ing. Vladislav Košťál SOŠ a SOU Hradec Králové	Ing. Tomáš Mužík NISSAN, Color Car Hradec Králové	Ing. Ondřej Suchý
5	29-53-H/001 Pekař	Ing. Ema Baboráková SOU potravinářské Smiřice	Bohumír Včelák Cukrářství Hradec Králové	Ing. Jana Nováčková
6	29-54-H/002 Cukrář-výroba	Ing. Zdeňka Matoušová SŠ gastronomie Praha 9	Karel Semecký cukrárna Praha 9	Ing. Zorka Husová
7	31-58-H/001 Krejčí	PhDr. Milada Sonnevendová SŠ oděvní Prostějov	Ing. F. Havlíček Oděvní podnik, a. s. Prostějov	Ing. Libuše Burešová
8	33-56-H/001 Truhlář 33-56-H/002 Truhlář-výroba nábytku 33-56-H/003 Truhlář-dřevěné konstrukce	Ing. Zdeňka Brücknerová SOŠ a SOU nábytkářské Rosice	Miloš Souček Truhlářství Žebrák	Ing. Zuzana Doubravová
9	36-67-H/001 Zedník	Ing. Ivo Košar Střední škola technická Praha 4	Pavel Píša EMV, s. r. o. Praha 4	Ing. Miroslav Vrabec
10	36-69-H/001 Pokrývač	Ing. Ludvík Kubečka SOU stavební Opava	Richard Mlýnek Mlýnek, s. r. o. Opava	Ing. Miroslav Vrabec
11	37-51-H/001 Manipulant pošt. provozu a přepravy	Ing. Olga Procházková SOŠ informatiky a spojů Brno	Bc. Eva Žilayová Česká pošta, s. p. Praha	Ing. Lukáš Hula
12	41-51-H/007 Zemědělec, hospodyňka 41-51-H/011 Farmář	Mgr. Vladimír Alexander SOU a OU Opočno	Ing. Rudolf Šichan ZEMSPOL České Meziříčí, a.s.	Ing. Karel Opočenský
13	41-52-H/001 Zahradník	PaedDr. Marek Kňážík Střední zahradnická škola Rajhrad	Pavel Rubeš AGRO Brno-Tuřany Brno	Ing. Karel Opočenský

Tabulka 11

Přehled oborů vzdělání, pro které byla vytvořena jednotná zadání závěrečných zkoušek (pokračování)

	Kód a název oboru vzdělání	Gestor řešitelského týmu	Odborník z praxe	Garant NÚOV
14	41-55-H/003 Opravář zemědělských strojů	Ing. Václav Hejda SOU a OU Praha 5	Karel Jelínek Zemědělské družstvo Mořina Karlštejn	Ing. Zdeněk Hradil
15	65-51-H/002 Kuchař-číšník pro pohostinství	Miloslava Tuláčková SOU a SOŠ Praha 9	PhDr. Ludvík Vomáčka Svaz obchodu a CR ČR Praha 1	Ing. Tatána Vencovská
16	65-52-H/001 Kuchař	Mgr. Hana Líbalová SOU gastronomie Praha 10	Ing. Jindřich Žydek Hotel Zvíkov Zvíkovské Podhradí	Ing. Tatána Vencovská
17	66-51-H/004 Prodavač-smíšené zboží	Ing. Pavla Stejskalová SOŠ a SOU obchodní Brno	Alena Olšarová AHOLD Praha 5	Ing. Hana Hušáková
18	69-51-H/001 Kadeřník	Mgr. Pavel Chrenka ISS Ostrava-Poruba	Mgr. M. Sekaninová Salon Hanka Ostrava	PaedDr. Věra Němcová
19	82-51-H/006 Umělecký truhlář	Mgr. Petr Lacina SOU nábytkářské Praha 5	Pavel Komárek Ateliér Pavel Komárek Praha 4	Mgr. Blanka Vážná

Příprava pilotních škol na ověřování jednotných zadání

V březnu a dubnu 2006 se uskutečnily metodické semináře zaměřené na přípravu pilotních škol na závěrečné zkoušky podle jednotných zadání. Na seminářích byly pilotní školy nejprve informovány o cílech, aktivitách a har-

monogramu projektu Kvalita I – nová závěrečná zkouška. Řešitelské týmy pak prezentovaly jednotné zadání závěrečné zkoušky pro příslušný obor vzdělání. Školy obdržely kompaktní disk s jednotným zadáním k pilotnímu ověřování. Byly instruovány, jak zabezpečit organizaci zá-

Tabulka 12

Přehled metodických seminářů pro pilotní školy

Kód a název oboru vzdělání	Termín	Místo konání
23-51-H/001 Zámečnick	7. 4. 2006	Střední škola technická Ostrava-Hrabůvka
23-68-H/001 Automechanik	30. 3. 2006	ISS automobilní Brno
26-51-H/003 Elektrikář-silnoproud	12. 4. 2006	SOU elektrotechnické Plzeň
26-57-H/001 Autoelektrikář	19. 4. 2006	SOŠ a SOU Hradec Králové
29-53-H/001 Pekař	8. 3. 2006	SOU potravinářské Smiřice
29-54-H/002 Cukrář-výroba	22. 3. 2006	SŠ gastronomie Praha 9
31-58-H/001 Krejčí	10. 3. 2006	SŠ oděvní Prostějov
33-56-H/001 Truhlář	5. 4. 2006	SOŠ a SOU technických oborů Česká Třebová
33-56-H/002 Truhlář-výroba nábytku		
33-56-H/003 Truhlář-dřevěné konstrukce		
36-67-H/001 Zedník	16. 3. 2006	Střední škola technická Praha 4
36-69-H/001 Pokrývač	16. 3. 2006	Střední škola technická Praha 4
41-51-H/007 Zemědělec, hospodyňka	7. 4. 2006	NÚOV
41-51-H/011 Farmář		
41-55-H/001 Opravář zemědělských strojů	5. 4. 2006	NÚOV
41-52-H/001 Zahradník	4. 4. 2006	NÚOV
65-51-H/002 Kuchař-číšník pro pohostinství	2. 3. 2006	SOU gastronomie Praha 10
65-52-H/001 Kuchař	2. 3. 2006	SOU gastronomie Praha 10
66-51-H/004 Prodavač-smíšené zboží	6. 4. 2006	SOŠ a SOU obchodní Brno
69-51-H/001 Kadeřník	1. 3. 2006	SOU a SOŠ potravinářská Brno
82-51-H/006 Umělecký truhlář	12. 4. 2006	NÚOV

věrečných zkoušek a zpracovat podklady pro vyhodnocení pilotního ověřování (dotazníkové šetření).

V březnu se uskutečnilo devět seminářů pro obory kadeřník, kuchař-číšník, kuchař, pekař, krejčí, zedník, pokrývač, cukrář-výroba a automechanik. V dubnu proběhlo dalších devět metodických seminářů pro obory: zahradník, opravář zemědělských strojů, truhlář, prodávač, zámečnický, zemědělec, umělecký truhlář, elektrikář-silnoproud a autoelektrikář. Jednotné zadání závěrečné zkoušky pro obor manipulant poštovního provozu a přepravy bylo ověřováno pouze na třech školách, které zpracovávaly jednotné zadání v řešitelském týmu. Metodický seminář pro tento obor proto nebylo potřeba uskutečnit.

Dotazníkové šetření ke koncepci nové závěrečné zkoušky

Koncepce nové závěrečné zkoušky (NZZ) se v průběhu projektu vyvíjí na základě pilotního ověřování jednotlivých zadání závěrečné zkoušky, jehož součástí je též zjišťování názorů vyučujících z pilotních škol, odborníků

z praxe a členů koncepční skupiny na tuto problematiku. V květnu 2006 byla koncepce nové závěrečné zkoušky publikována v materiálu *Návrh koncepce nové závěrečné zkoušky*.³ K tomuto návrhu se v červnu a červenci 2006 uskutečnilo dotazníkové šetření.

Jednu skupinu respondentů dotazníkového šetření tvořili zástupci škol (143 respondentů), které realizují závěrečné zkoušky podle jednotného zadání. Druhou skupinu představovali odborníci z praxe (137 respondentů), kteří se účastnili ZZ a měli možnost posoudit jak samotné zpracování jednotného zadání ZZ v daném oboru vzdělání, tak i reálný průběh ZZ ve škole. Třetí (a po odborné stránce specifickou) skupinou respondentů byli členové koncepční skupiny (v počtu 10 respondentů), která na úrovni MŠMT zastřešuje činnost oborových skupin.

Výsledky šetření byly analyzovány, aby bylo možno navrhnout další kroky směřující k vytvoření konečného návrhu koncepce nové závěrečné zkoušky. Následující tabulka ukazuje míru podpory celkovému pojetí nové závěrečné zkoušky.

Tabulka 13

Základní charakteristiky nového pojetí závěrečné zkoušky

		Jednotné zadání závěrečné zkoušky		Využití hodnotícího standardu	
		Celkový počet	%	Celkový počet	%
Zástupci škol	souhlas	135	94,4	138	96,5
	nesouhlas	2	1,4	4	2,8
	bez vyjádření	6	4,2	1	0,7
	Celkem	143	100,0	143	100,0
Zástupci praxe	souhlas	129	94,2	131	95,6
	nesouhlas	2	1,5	4	2,9
	bez vyjádření	6	4,4	2	1,5
	Celkem	137	100,0	137	100,0

Za nejvýznamnější zjištění lze považovat, že zásadní přístupy k inovaci závěrečných zkoušek jsou podporovány téměř všemi respondenty, a to jak zástupci škol a odborníků z praxe, tak i členy koncepční skupiny. Pro závěrečnou zkoušku založenou na jednotném zadání se vyslovilo více než 90 % respondentů, přičemž se názory mezi zástupci školské sféry a odborníky z praxe neliší. Pro využití hodnotícího standardu při formulování požadavků k závěrečné zkoušce se vyslovilo také více než 90 % respondentů, a to opět jak ze škol, tak z praxe. Souhlasné stanovisko projevilo všech 10 respondentů z koncepční skupiny. Tato zjištění svědčí o tom, že při pilotním ověřování jednotného zadání závěrečné zkoušky nedochází k žádným významnějším rozporům a je předpoklad, že se zkouška v tomto pojetí bude úspěšně rozšiřovat.

Z hodnocení různých aspektů nové ZZ vyplývá, že cca 75–90 % respondentů chápe smysl nové závěrečné zkoušky. Jde především o zdůraznění celostního přístupu ke zkoušení, spočívající např. v zadávání komplexních úkolů, které v případě praktické zkoušky simulují konkrétní praktická řešení pracovních úkolů. Respondenti rovněž chápou, proč návrh nové koncepce klade důraz na

význam ověřování schopnosti syntézy a aplikace získaných poznatků, řešení problémů a dalších klíčových kompetencí (zejména v případě ústní a písemné zkoušky).

Dobře je přijímáno také zařazení netradičních prvků do závěrečné zkoušky, jako je samostatná odborná práce a blok podotázek z obecného přehledu ze světa práce. Možnost využít u praktické zkoušky samostatnou odbornou práci (SOP), kterou žák dříve zpracoval v rámci studia, představuje výraznou změnu oproti dosavadnímu stavu. Za podstatné zjištění lze považovat, že výše uvedenou možnost realizace praktické zkoušky si dovede představit téměř 25 % respondentů, což zhruba odpovídá zastoupení oborů, které využití SOP považují za účelné a v projektu je ověřují.

Zařazení bloku podotázek z obecného přehledu ze světa práce do ústní zkoušky podporuje 75 % respondentů ze skupiny zástupců škol a odborníků z praxe a také 9 členů koncepční skupiny. Podotázky zařazené v tomto bloku směřují k ověření toho, zda žáci mají základní ori-

³ Romana Jezberová a kol.: *Návrh koncepce nové závěrečné zkoušky*. NÚOV Praha, květen 2006

entační přehled o běžných problémech pracovního i občanského života dospělých, v žádném případě nejsou zaměřeny na ověřování paměťového osvojení podrobných teoretických a encyklopedických vědomostí v určitém vědním oboru. Přes počáteční nepochopení smyslu zařazení obecného přehledu ze světa práce do závěrečné zkoušky byl zaznamenán v průběhu projektu významný posun ke kladnému přijetí této problematiky.

Respondenti dotazníkového šetření rovněž souhlasili s možností propojit závěrečnou evaluaci, tedy závěrečnou zkoušku, s průběžnou evaluací, kterou v návrhu koncepce NZZ představuje využívání žákovského portfolia odborných kompetencí. Obdobné tendence jsou zřetelné také v návrzích průběžného hodnocení v nižších stupních vzdělávacího systému. Jde o vývoj problematiky komplexního průběžného hodnocení žáka (v podobě zavádění a využívání osobního žákovského portfolia v základní škole). Aby bylo možno uplatňovat při evaluaci výsledků vzdělávání požadovaný komplexní a individuální přístup a také s ohledem na vývoj v základním vzdělávání, lze považovat řešení této problematiky v rámci dalšího vývoje koncepce NZZ za velmi důležité. V počátečním odborném vzdělávání jde totiž zejména o to, že dosud jsou praktické odborné kompetence hodnoceny pouze jednou souhrnnou známkou z odborného výcviku, která pro žáky samotné i jejich potenciální zaměstnavatele nemá nijak významnější výpovědní hodnotu.

V koncepci NZZ bylo tedy navrženo, aby žáci byli vybaveni tzv. portfoliem odborných kompetencí. Prostřednictvím žákovského portfolia odborných kompetencí by bylo možno potvrdit, že si žák v průběhu studia osvojil i takové kompetence, které nelze jednorázově ověřit v rámci podmínek ZZ. Často se totiž jedná o kompetence, jejichž zvládnutí je časově náročné a postupuje po etapách. Úroveň jejich zvládnutí lze nejlépe hodnotit na základě odborného posouzení řady činností žáka při jeho dlouhodobém pozorování při práci.

Výsledky šetření ukazují, že přes 80 % škol i odborníků z praxe se vyslovilo pro to, aby portfolio odborných kompetencí bylo využíváno pro hodnocení výsledků vzdělávání a aby bylo zavedeno do škol. Rovněž všichni členové koncepční skupiny s tímto návrhem souhlasí. Významným přínosem vyplývajícím z jejich připomínek je návrh, aby portfolio bylo v každém oboru rozčleněno na ucelené dílčí části zhruba odpovídající dílčím kvalifikacím, což by dovolovalo vhodně jej využít v oblasti dalšího vzdělávání (pro uznání určitých výsledků z počátečního vzdělávání).

3.2.2 Vývoj koncepce v následujícím období (2007)

Analýza výsledků dotazníkového šetření prokázala, že zásadní přístupy k návrhu koncepce nové závěrečné zkoušky jsou podporovány téměř všemi respondenty z řad pilotních škol, odborníků z praxe i expertů koncepční skupiny.

Podstatnými prvky návrhu jsou:

- realizace závěrečné zkoušky podle jednotného zadání v daném oboru vzdělání, využití hodnotícího standardu při jeho tvorbě;

- pochopení smyslu nového pojetí závěrečné zkoušky – komplexnost témat, orientace na ověřování klíčových kompetencí, úsilí o vzájemnou provázanost písemné a praktické zkoušky;
- řešení otázek prostoru pro uplatnění specifík jednotlivých škol, tj. školní část závěrečné zkoušky;
- pojetí jednotlivých zkoušek a netradičních prvků (možnost zadávat samostatnou odbornou práci a využívat jejích výsledků u praktické zkoušky, potřebnost zařazení obecného přehledu ze světa práce do ústní resp. praktické zkoušky);
- variantní možnosti zadávání témat praktické či ústní zkoušky s předstihem;
- využívání žákovského portfolia odborných kompetencí.

Tyto prvky budou nadále v návrhu koncepce NZZ zachovány. V následujícím období bude věnována významnější pozornost dvěma z nich: otázkám využívání hodnotících standardů při tvorbě jednotných zadání závěrečných zkoušek a otázkám využívání výkazu odborných kompetencí žáka při průběžné evaluaci výsledků vzdělávání.

Využívání hodnotících standardů při tvorbě jednotných zadání bude v rámci projektu realizováno poprvé ve školním roce 2006/07. Řešitelské týmy budou navrhovat témata a úkoly jednotného zadání písemné, praktické a ústní zkoušky se znalostí požadavků zaměstnavatelů formulovaných jako kompetence hodnotícího standardu. V závěru práce na jednotném zadání budou posuzovat soulad vytvořeného jednotného zadání s kompetencemi stanovenými v hodnotícím standardu.

Na získání ucelenějšího přehledu o reálných možnostech využívat žákovské portfolio odborných kompetencí budou zaměřeny následující práce: Ve spolupráci se školami bude vytvořena a na příkladu prakticky ověřena pracovní verze portfolia pro 5 oborů vzdělání. Následně bude zpracován obecný návrh na využití žákovského portfolia odborných kompetencí při průběžné a závěrečné evaluaci v oborech vzdělání kategorie H včetně metodických otázek tvorby portfolií a jejich ověřování v reálné školní praxi. Informace o řešení projektu jsou průběžně zveřejňovány na webových stránkách <http://www.kvalita1.nuov.cz/>.

3.3 Vývoj písemného a ústního projevu k maturitní zkoušce z cizích jazyků

Východiskem pro aktivity v roce 2006 týkající se písemného a ústního projevu žáka v maturitní zkoušce z cizího jazyka byla navržená a schválená koncepce maturitní zkoušky (MZ), která počítala se zavedením těch forem zkoušky, se kterými nebyly prostřednictvím stávajících koncepčních materiálů ani v rámci programového cyklu *Krok za krokem k nové maturitě* (2001–2005) cílové skupiny seznámeny. V případě cizích jazyků se jednalo o zavedení centrálně zadávané písemné práce a její hodnocení podle centrálně vymezených kritérií a změny v obsahu i hodnocení stávající ústní části maturitní zkoušky. I přes zachování dosavadní formy konání ústní části MZ bylo

při definování obsahu, struktury a kritérií hodnocení nezbytné pracovat také s návrhy RVP, které upřednostňují osvojení klíčových kompetencí a dílčích dovedností před znalostmi a reprodukcí, což s sebou nese potřebu změn tradičního pojetí zkoušení i hodnocení ústní části maturitní zkoušky.

Aktiviny probíhající v roce 2006 byly zaměřeny na revizi stávajících specifických cílů, definování kritérií hodnocení a rámcové vymezení struktury a obsahu těchto dvou částí maturitní zkoušky. Výchozími materiály pro tyto aktivity byly návrhy rámcových vzdělávacích programů a dokument Rady Evropy *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, Council of Europe 2001* v anglické (CEFR) a francouzské verzi a českém překladu (*Společný evropský referenční rámec pro jazyky: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, 1. české vydání, Univerzita Palackého v Olomouci 2002 pro potřeby MŠMT ČR, dále v textu ERR).

Výstupy z těchto aktivit se v roce 2006 promítly do:

- aktualizované podoby katalogů požadavků pro jednotlivé cizí jazyky;
- zahájení procesu kalibrace produktivních řečových dovedností ověřovaných v rámci maturitní zkoušky z cizího jazyka podle úrovní vymezených v ERR;
- dílčích šetření k ověření funkčnosti navržené struktury písemné a ústní části MZ a kritérií hodnocení k těmto částem zkoušky;
- tvorby manuálů a metodických materiálů k písemné části MZ pro krajské lektory v rámci DVPP;
- projektu Shody hodnotitelů otevřených úloh;
- produktů souvisejících s metodickou podporou vyučujících (metodické listy, prezentace, metodické materiály k písemné části maturitní zkoušky z anglického jazyka);
- tvorby informativních a metodických podkladů pro hodnotitele, zkoušející a tvůrce úloh pro písemnou a ústní část maturitní zkoušky.

V cizích jazycích je ověřování řečových dovedností navíc podmíněno (viz SP Kvalita I, aktivita 1A2) požadavkem na přiřazení této jazykové zkoušky ve všech jejích složkách k úrovním vymezeným v CEFR, proto pokračovaly práce započaté v roce 2005 na přiřazení produktivních dovedností ověřovaných maturitní zkouškou i v roce 2006.

3.3.1 Aktualizace katalogů požadavků k maturitní zkoušce

Dne 14. března 2006 byly MŠMT schváleny aktualizované **katalogy požadavků** ke zkouškám z cizích jazyků zadávaným ministerstvem v rámci maturitní zkoušky. Aktualizace se týkala katalogů pro obě úrovně obtížnosti (úroveň 1 a 2) za předměty anglický, francouzský, italský, německý, ruský a španělský jazyk, které byly v platnosti od 4. 10. 2005. Schválení předcházela na přelomu roku 2005 a 2006 revize oborovými skupinami externistů. Aktualizované katalogy zohledňovaly výsledky pilotního ověřování písemného projevu žáka, které probí-

halo souběžně s *Maturitou nanečisto* 2005 na vzorku 400 žáků v rámci výzkumného šetření, a to především v rovině hodnocení písemného projevu žáka.

Zohledněny byly také výsledky odborných debat s učiteli v rámci cílených seminářů, poznatky ze zpracovávané studie o *Zkouškách ukončujících středoškolské studium ve vybraných státech Evropy (SP Kvalita I)* a závěry z připomínkových řízení, na kterých se podíleli zejména učitelé a metodici proškolení poskytovateli mezinárodních jazykových zkoušek na stupeň zkoušející a/nebo hodnotitel. V katalogích cizích jazyků byly v rámci aktualizace doplněny pasáže související s ústní částí maturitní zkoušky, pasáže týkající se hodnocení písemné a ústní části maturitní zkoušky, kapitola 3.4 *Tematické okruhy, komunikační situace a oblasti užívání jazyka* a přílohy vztahující se k písemné a ústní části maturitní zkoušky.

3.3.2 Kalibrace jazykové zkoušky podle ERR

V roce 2006 byla v rámci systémového projektu *Kvalita I* zahájena 1. fáze (ze tří plánovaných na období 2005–2008) kalibrace produktivních řečových dovedností (ústní a písemný projev) ověřovaných v rámci maturitní zkoušky z cizího jazyka, respektive proběhla fáze vztažení specifických cílů ověřovaných maturitní zkouškou k deskriptorům vymezeným ve *Společném evropském referenčním rámci pro jazyky* pro úroveň obtížnosti B1 a B2. Procesní postupy této kalibrační fáze vycházely z pracovních verzí dokumentů Rady Evropy, Divize jazykové politiky, které jsou pro potřeby poskytovatelů a tvůrců jazykových zkoušek vytvářeny v návaznosti na ERR – *Manual Preliminary Pilot Version; Relating Language Examination to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, Language Policy Division, Council of Europe, Strassburg, 2003* a *Reference Supplement to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, Language Policy Division, Council of Europe, Strassburg, 2004*.

V roce 2006 pracovala expertní skupina sestavená pro účely kalibrace maturitní zkoušky z cizího jazyka výhradně s anglickou verzí výše uvedených dokumentů, práce na překladech vybraných pasáží do českého jazyka jsou vzhledem k postupnému náběhu kalibračních fází rozloženy v rámci systémového projektu *Kvalita I* do období 2006–2008. Tato první fáze kalibrace produktivních dovedností ověřovaných maturitní zkouškou z cizího jazyka navazovala na dokončenou úvodní fázi kalibrace receptivních řečových dovedností (2005) a probíhala souběžně s 2. fází kalibrace úloh pro receptivní řečové dovednosti (*SP Kvalita I*).

3.3.3 Ověřování a evaluace písemného projevu žáka

3.3.3.1 Zapojení odborné pedagogické veřejnosti do tvorby nástrojů pro evaluaci písemného projevu žáka

V roce 2006 pokračovala realizace přípravných kroků k náběhu ověřování písemného projevu žáka do programového cyklu *Krok za krokem k nové maturitě (Maturita*

nanečisto 2007) v souladu s celkovým harmonogramem programu a aktivitou IA2 systémového projektu *Kvalita 1*. Tyto kroky zahrnovaly zejména rozšíření expertní skupiny (sestavené v roce 2005) o odborníky z řad vysokoškolských profesorů, metodiky a učitele vyškolené zahraničními poskytovateli jazykových zkoušek a lektory z řad rodilých mluvčích. Počet členů expertní skupiny byl v roce 2006 nejvýše 15 a nejméně 12. Skupina zahrnovala vždy nejméně dva zástupce vysokých škol, dva zástupce učitelů se zkušenostmi z mezinárodních jazykových zkoušek a dva rodilé mluvčí.

V důsledku omezené dostupnosti klíčových odborných materiálů k evaluaci a ověřování písemného projevu na úrovni jazykových zkoušek v jiném než anglickém jazyce (vyjma zdrojových materiálů v anglickém jazyce byly využity odborné materiály v německém a španělském jazyce) nebylo možné do konce roku 2006 rozšířit expertní skupinu o zástupce všech cizích jazyků zahrnutých do maturitní zkoušky. Přenos klíčových odborných informací z anglického do českého jazyka se ukázal jako zdoluhavý, většina přípravných kroků pro zpracování podkladů pro tvorbu kritérií hodnocení, metodických materiálů a manuálů pro hodnotitele písemných prací byla proto provedena zástupci expertního týmu a externisty za anglický jazyk. Revize, připomínková řízení a zpracování specifických částí materiálů pak probíhaly standardně za účasti zástupců všech cizích jazyků.

3.3.3.2 Tvorba a ověřování pilotní verze kritérií hodnocení – systémový projekt Kvalita 1

V prvním čtvrtletí roku 2006 byly zpracovány expertní skupinou podklady a argumenty pro a proti výběru těch typů kritérií hodnocení, která jsou pro písemný projev v odborné literatuře zmiňována a v praxi používána. Na základě těchto podkladů **bylo rozhodnuto o upřednostnění analytických kritérií před holistickými**.

Hlavními motivy pro rozhodování o volbě vhodného typu kritérií hodnocení byla skutečnost, že moderní evropské jazykové zkoušky nejčastěji pracují s analytickými kritérii, která, v případě, že jsou kombinována např. s metodou dvojího hodnocení jedné písemné práce, mohou výrazně přispět ke snižování subjektivity hodnocení a zvyšování spolehlivosti výsledků hodnocení. Expertní tým vycházel při výběru a tvorbě 1. pracovní verze kritérií hodnocení i z předpokladu, že míra objektivitivy hodnocení písemného projevu závisí nejen na osobní a profesní charakteristice hodnotitele,

ale i na typu kritérií, která jsou k hodnocení používána. Expertní tým také posuzoval kritéria hodnocení používaná běžně na našich školách, tzn. kritéria globální, neboli holistická (pětistupňová klasifikace/známky 1–5), na základě kterých je podle stávající praxe každé písemné práci přidělena jedna známka, která shrnuje celkový dojem hodnotitele z písemné práce. I přes nesporné výhody tohoto typu kritérií bylo poukazováno na to, že hodnocení je do značné míry závislé na preferencích hodnotitele.

Expertní i revizní skupina čerpala poznatky pro navržení úprav a vznesení připomínek nejen prostřednictvím ověřování funkčnosti navržených kritérií hodnocení na studentech (Slezská univerzita v Opavě) a žácích (vybraný vzorek žáků ze SOŠ ekonomické, hotelové a gymnázií), ale i z podkladů o přípravě a realizaci jazykových zkoušek zakončujících úplné střední vzdělání v Polsku, Maďarsku, Slovinsku, ve Finsku a na Slovensku, kde se na přípravě jazykové zkoušky zpravidla podíleli zástupci mezinárodních organizací a institucí (UCLES, British Council, CITO, Lancaster University a další), ze zdrojů týkajících se jazykových zkoušek v zemích Evropy, kde má zkouška obdobného typu dlouhou tradici, např. Velká Británie (A-levels), Nizozemí (HAVO, MAWO), Francie (Baccalaureate) a z metodických materiálů pro mezinárodně uznávané jazykové zkoušky.

Při rozhodování o výběru typu kritérií hodnocení se hrály roli i v roce 2006 dodatečně zpracované výsledky dvou dílčích šetření (výzkumné šetření 2001–2002), kdy učitelé ze tří typů škol posuzovali písemné práce žáků podle běžného způsobu klasifikace (globální kritéria). Výsledky šetření ukázaly, že rozdíly v hodnocení písemných prací jsou významné. Učitelé, kteří posuzovali písemné práce, se lišili až o dva klasifikační stupně (v přepočtu na body maximálně o 11 ze 24 možných bodů), výrazné rozdíly byly i v hodnocení učitelů podle typu školy (učitelé gymnázií byli celkově přísnější v hodnocení než učitelé SOŠ a SOU, učitelé SOŠ byli celkově přísnější než učitelé SOU). Výrazné odlišnosti v hodnocení učitelů podle typu školy se týkaly i některých posuzovaných jevů, zejména koheze, koherence a kvality zpracovaných informací/myšlenek.

Jedním z posuzovaných aspektů při výběru kritérií byla také vazba na žáka, protože ve vztahu k žákovi je globální způsob hodnocení ne vždy výhodný, například proto, že se změnou vyučujícího/hodnotitele se může změnit i celkové posuzování písemného projevu žáka,

Tabulka 14

Souhrnný přehled seminářů k písemnému a ústnímu projevu žáků za 1. pololetí 2006

Období	Cizí jazyk	Počet akcí	Průměrný počet účastníků na akci	Místo konání
leden	anglický, německý, španělský	4	23	Ostrava, Brno, Praha
únor	anglický	2	22	Brno, Olomouc
březen	anglický, francouzský, ruský	6	21	Brno, Ostrava, Přerov, Praha, Litoměřice, České Budějovice
duben	anglický	5	19	Olomouc, Hradec Králové, Šumperk, Kaplice
květen	francouzský, ruský, španělský	1	9	Olomouc
červen	anglický, německý	6	22	Brno, České Budějovice, Český Těšín

nebo proto, že tato kritéria jsou jen omezeně použitelná pro diagnostikování silných a slabých stránek písemného projevu žáka.

Přechod na analytické hodnocení písemného projevu by měl napomoci žákům lépe se orientovat v silných a slabých stránkách vlastního písemného projevu. Vyučujícím by mělo používání analytických kritérií hodnocení usnadnit diagnostikování individuálních nedostatků v písemných projevech jejich žáků. Analytické posuzování písemných prací také umožní jasně a přesně pojmenovat dílčí nedostatky i kvalitu písemných prací, tedy i předcházet případným sporům mezi hodnotitelem a pisatelem práce.

V průběhu prvního pololetí 2006 byla navržena analytická kritéria hodnocení písemného projevu žáka ve dvou

úrovňích obtížnosti (úroveň B1 a B2 podle ERR) a dokončena pracovní verze metodického materiálu k hodnocení písemného projevu žáka. Oba materiály byly průběžně diskutovány s učiteli SŠ na seminářích a prezentovány širší pedagogické veřejnosti na konferencích (ředitelé a učitelé SŠ, zástupci VŠ). Akcí se účastnilo na 500 pedagogických pracovníků.

V září školního roku 2006/07 byly zahájeny pilotáže úloh k písemnému projevu žáka a započal proces ověřování funkčnosti navržených kritérií hodnocení na vzorcích písemných prací žáků. Do tohoto procesu bylo zapojeno více než 200 učitelů SŠ. Problematika byla dále diskutována v širším fóru pedagogických pracovníků (ředitelé škol, zástupci VŠ, lektori) a prezentována na konferencích.

Tabulka 15

Souhrnný přehled seminářů k písemnému a ústnímu projevu žáků ve 2. pololetí 2006

Období	Cizí jazyk	Počet akcí	Průměrný počet účastníků na akci	Místo konání
září	anglický, německý	3	39	Brno, Opava
říjen	anglický, ruský, německý, španělský	4	30	Hradec Králové, Praha, Opava
listopad	anglický, německý, španělský, francouzský, ruský, italský	9	16	Praha, Brno, Opava
prosinec	anglický, německý, francouzský	9	23	Praha, Brno, Opava, Svitavy

Revidovaná kritéria pro obě úrovně obtížnosti (viz příloha) byla následně rozčleněna a graficky upravena tak, aby umožňovala sestavení obecného profilu žáka

v písemném projevu (viz tab. 16 a 17), což lze využít jako podnět ke zpětné vazbě, ale i při slovním formulování výsledků žáka.

Tabulka 16

Záznam hodnotitele podle kritérií hodnocení pro anglický jazyk 2

	I	II	III	IV	
A	3	2	3	2	
B	3	2	3	3	
Σ	6	4	6	5	21

Tabulka 17

Ilustrativní ukázka profilu žáka sestaveného podle záznamu hodnotitele

Profil žáka v písemném projevu	
Zpracování zadání, obsah	Dovede zpracovat text dle zadání vhodně, srozumitelně, v plném rozsahu a s požadovaným efektem na čtenáře.
Organizace, koheze a koherence textu	Ojedinele se mohou objevovat nedostatky v organizaci textu či logickém uspořádání myšlenek. Prostředky textové návaznosti jsou používány většinou efektivně a správně. Ojedinele může chybět propojení celků a věta/nebo souvětí tam, kde to je vhodné.
Slovní zásoba	Dovede vhodně a správně používat širokou škálu slovní zásoby.
Gramatika	Dovede vhodně a správně používat širokou škálu mluvnických prostředků. Vliv mateřského/dalšího jazyka není patrný.

Sestavený profil podle záznamu hodnotitele a kritérií hodnocení

Protože navržená kritéria umožňovala posuzovat písemný projev žáka z více hledisek, respektive posuzovat odděleně různé charakteristické prvky písemného projevu žáka, bylo v roce 2006 zadáno expertům z oblasti programování vytvořit počítačový program, na základě kterého by mohly být v rámci pilotních šetření a cílených pracovních seminářů sledovány dílčí charakteris-

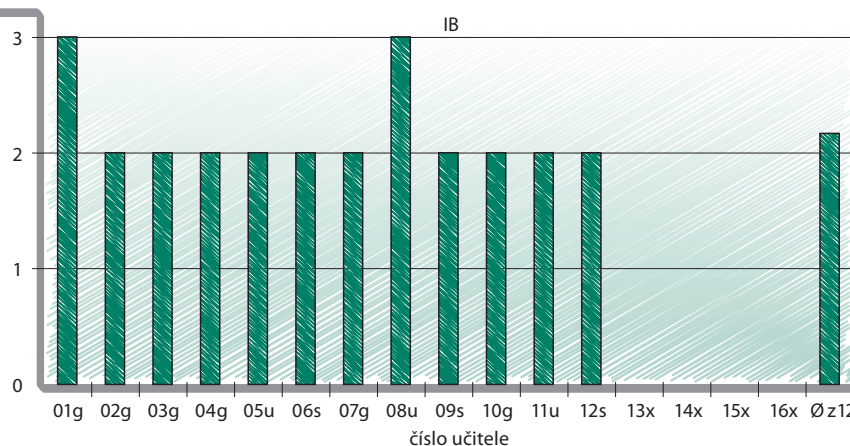
tiky/prvky písemného projevu žáka, tzn. obsah (zpracování zadání, dodržení stylu, tématu, formy, délky, kvalita myšlenek apod.), organizace (koheze, koherence), mluvnice (přesnost a rozsah) a slovní zásoba (přesnost a rozsah). Do vytvořeného programu je možné zanést kromě údajů o hodnotitelích a úrovni obtížnosti hodnocených prací také dílčí skóre za všechny výše jmenované charakteristiky písemného projevu, ze kterých jsou pak počítány odchylky hodnotitelů od kalibrované (vzorově ohodno-

Obrázek 1

Ukázka záznamového listu navrženého PC programu pro hodnocení písemných prací (pracovní verze)

Obrázek 2

Ukázka záznamu hodnocení skupiny hodnotitelů pro dílčí charakteristiku písemné práce: obsah/kvalita vyjádřených myšlenek

cené) práce a míra shody hodnotitelů za celek i dílčí charakteristiky práce.

V roce 2006 probíhalo vyhodnocení pilotních šetření pouze u výstupů, které bezprostředně souvisely s revizemi kritérií hodnocení a přípravou pracovních verzí metodik. Další vyhodnocení budou probíhat v roce 2007 a 2008. Významnou informací ze získaných výstupů bylo např. označení těch charakteristik písemného projevu, kde dosahují výškolení hodnotitelé opakovaně největších odchylek (koheze, koherence, rozsah a kvalita myšlenek).

Výsledky pilotního šetření byly dále využity jako zpětná vazba pro hodnotitele, pro korekci některých formulací v kritériích hodnocení a pro vymezení kritických míst hodnocení písemných prací. Původní navržená verze programu byla také v některých ohledech (manipulace s programem, objem ukládaných a pořizovaných dat, nároky na výkon uživatelských PC apod.) zjednodušena pro potřeby lektorů a doplněna o prvky, které umožňovaly tisk výstupů v grafické i číselné formě. Pozitivní reakce uživatelů, kteří se účastnili pilotního šetření,

a jejich zájem využívat program ve školské praxi vedly k tomu, že byl v roce 2006 zadán požadavek na zpracování nenáročného (z hlediska manipulace, rychlosti zpracování dat a požadavků na výkon PC) pracovní verze programu, která by kopírovala uživatelské prostředí excelu. Prověření této verze proběhne v dílčím šetření v roce 2007.

3.3.4 Zpracovávané publikace a metodická podpora

V roce 2006 probíhaly až na výjimky práce na metodických materiálech a manuálech pro lektory, hodnotitele, učitele i žáky. Tyto pracovní verze budou v roce 2007 průběžně revidovány expertními skupinami na základě výsledků výzkumných šetření (v rámci *Maturity nanečisto 2007*) a připomínek a podnětů učitelů, kteří projdou v roce 2007 školením hodnotitelů písemného projevu (v rámci DVPP). Argumenty pro volbu analytických kritérií a jejich podrobný popis byly v roce 2006 zapracovány do připravovaného metodického materiálu pro školení hodnotitelů SPP, respektive do pilotní verze me-

todiky *Nová maturitní zkouška – cizí jazyk, Materiál pro lektory školení SPP*, která byla pilotována ve druhém pololetí roku 2006 v rámci DVPP a průběžně revidována expertní skupinou.

Náběh školení krajských lektorů (hodnotitelů SPP) a učitelů cizích jazyků byl zahájen ve druhém pololetí roku 2006 ve dvou souběžných vlnách na Moravě (Masarykova univerzita, Slezská univerzita Opava) a v Praze (CZVV) pro anglický a německý jazyk a pro méně početné jazyky. Jako hledisko byl brán počet vyučujících daného jazyka a předpokládaný počet maturantů z daného jazyka v ČR. Školení krajských lektorů byla v roce 2006 realizována v rámci systémového projektu *Kvalita I (Aktivita 4A2: Podpora DVPP ve využívání systému evaluace a autoevaluace; Aktivita 1A2: Zjišťování a ověřování podmínek ovlivňujících zavedení nového modelu maturitní zkoušky)* s tím, že v roce 2007 budou v rámci téhož systémového projektu na školení krajských lektorů SPP navazovat školení a metodická podpora učitelů a hodnotitelů písemného projevu.

3.3.5 Ověřování a evaluace ústního projevu žáka

3.3.5.1 Zapojení odborné pedagogické veřejnosti do tvorby nástrojů pro evaluaci ústního projevu žáka

V roce 2006 byly de facto zahájeny práce na vymezení struktury a obsahu ústní části MZ a na tvorbě návrhů

pracovních listů pro žáka i zkoušejícího. Stejně jako u písemného projevu byla oslovena odborná pedagogická veřejnost a učitelé, aby se zapojili do příprav této části jazykové zkoušky. Navržená koncepce ústní části MZ byla diskutována na seminářích (viz tab. 14), prezentována na konferencích a průběžně revidována. Mezi nejčastěji diskutovaná témata patřila monotematicnost a nesrovnatelnost obsahu i hodnocení současné ústní MZ a přetrvávající preference znalostí nad dovednostmi.

Expertní tým, který se podílel na zpracování katalogů požadavků k maturitní zkoušce z jednotlivých cizích jazyků, se podařilo na začátku roku 2006 posílit u anglického a německého jazyka o zástupce vysokých škol (Slezská univerzita v Opavě, Filozofická fakulta UK) a učitele se zkušenostmi se zkoušením a hodnocením mezinárodních jazykových zkoušek. Také z tohoto důvodu bylo zkráceno období činnosti úzkého expertního týmu, který byl nahrazen ještě v roce 2006 širší expertní skupinou (19 členů). Tato skupina v roce 2006 ukončila práce na revizi specifických cílů a zahájila 1. fázi kalibrace ústní části jazykové zkoušky podle ERR.

Ve druhé polovině roku 2006 byla pedagogická veřejnost v rámci oborových seminářů a školení (viz tab. 15) seznámena s návrhem revidované koncepce ověřování a evaluace ústního projevu a návrhem struktury (viz tab. 18) a obsahu ústní části jazykové zkoušky.

Tabulka 18

Navržená struktura ústní části MZ pro dvě úrovně obtížnosti – cizí jazyk 1 (CJ1) a cizí jazyk 2 (CJ2)

CJ1 (B1)			CJ2 (B2)		
Všeobecná a profilová témata			Všeobecná a profilová témata		
	Obsah	Podíl (v min.)		Obsah	Podíl (v min.)
1.	Úvodní část 3–5 otázek zkoušejícího a odpovědi žáka 2 všeobecná témata	2–3	1.	Úvodní část 3–5 otázek zkoušejícího a odpovědi žáka 2 všeobecná témata	2–3
2.	Samostatný ústní projev s využitím stimulů (např. 2 obrázky); 2 úkoly 1 všeobecné téma	4–5	2.	Samostatný ústní projev s využitím stimulů (např. 2–3 obrázky); 2–3 úkoly 1 všeobecné téma	4–5
3.	Ústní projev samostatný projev a/nebo interakce 1 profilové téma (stanovuje škola)	3–4	3.	Ústní projev samostatný projev a/nebo interakce 1 profilové téma (stanovuje škola)	4–5
4.	Interakce (1–2 rozhovory) 1 všeobecné téma	2–3	4.	Interakce (např. diskuse, obhajoba názoru, rozhovor, role-play) 1 všeobecné téma	3–4
		15 min.			15 min.

Ve druhé polovině roku 2006 zahájil širší expertní tým práce na konkretizaci obsahu pracovních listů pro žáka i zkoušejícího. Pracovní listy pro žáka i zkoušejícího byly navrženy v několika mutacích (např. varianta s obrazovou přílohou, varianta s obrazovými stimuly zpracovanými přímo v pracovním listě, varianta s pomocnými otázkami a pokyny), ve kterých byly zohledněny zvyklosti učitelů i možnosti škol (např. kopírování, tisk). Navržená podoba pracovního listu bude v roce 2007 opakovaně revi-

dována na základě standardních připomínkových řízení a prověřena v rámci zkušebního záznamu ústní části MZ na DVD.

Stejně jako u ověřování a evaluace písemného projevu žáka čerpal sestavený expertní tým poznatky ze zkušeností z ostatních evropských států, kde reforma této části MZ proběhla nebo probíhá, a metodických a odborných materiálů poskytovatelů mezinárodních jazykových zkoušek.

Řešení aktuálních otázek vzdělávání
prostřednictvím Evropského sociálního
fondu v roce 2006

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

4.1 Vzdělávání pedagogických pracovníků v souvislosti s reformou maturitní zkoušky

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání jako organizační složka státu v rámci systémového projektu *Kvalita I* řeší v úkolu 4A2U1 problematiku dalšího vzdělávání pedagogických a organizačních pracovníků v souvislosti s maturitní zkouškou podle zákona č. 561/2004 Sb. Jak je uvedeno v cíli úkolu 4A2U1, v návaznosti na novou legislativu je potřeba dalšího vzdělávání vyvolána nejen nezbytnými změnami v odborných a didaktických přístupech, požadavky na poradenskou činnost při volbě maturitního profilu žáka, ale i nároky na jednotné zabezpečení průběhu maturitní zkoušky a standardizované vyhodnocení jejích výsledků. Nedílnou součástí dalšího vzdělávání je příprava učitelů na podporu žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním.

Popis úkolu 4A2U1 uvádí, že jedním ze základních předpokladů pro úspěšnou realizaci nové MZ je proškolení všech pedagogických a organizačních pracovníků, kteří se budou podílet na jejím průběhu. Celkově jde o proškolení asi 15 000 organizačních a pedagogických pracovníků, kteří budou zajišťovat maturitní zkoušku na všech středních školách ukončených maturitní zkouškou (ze zákona musí být proškoleni a certifikováni komisaři a hodnotitelé, dále je nutné proškolení rovněž ředitele a zadavatele). Z projektu je hrazena část nákladů na proškolení potřebného počtu pedagogických a organizačních pracovníků, a to do úrovně proškolení krajských lektorů.

Byla vytvořena síť spolupracovníků – koordinátorů a krajských lektorů v jednotlivých krajích, kde budou tyto aktivity realizovány. Vzniku stávajícího systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků k nové MZ předcházela řada jednání s možnými realizačními partnery zejména s krajskými vzdělávacími zařízeními (KVZ), NIDV, MU Brno a s odborníky z MŠMT. Realizace systému dalšího vzdělávání pedagogických a organizačních pracovníků v souvislosti se zavedením nové MZ vychází z projektu PhDr. J. Berana, Ph.D., MU Brno, zpracovaného v roce 2005.

Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, je stanovena podoba nové maturitní zkoušky. Základní parametry nové MZ jsou vymezeny v ustanoveních § 77–82 tohoto zákona a budou konkretizovány v navazující vyhlášce MŠMT O ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou. Ze zákona vyplývá, že MZ musí být povinně konána celoplošně a týká se všech středních škol s maturitním ročníkem a všech konzervatoří, jejichž žáci v daném roce maturují.

Ze zákona CZVV zajišťuje odbornou přípravu pedagogických pracovníků k výkonu funkcí komisařů a hodnotitelů a je správcem registru pedagogických pracovníků oprávněných k výkonu funkce komisařů a hodnotitelů. Úspěšný průběh vzdělávání všech pedagogických a organizačních pracovníků v souvislosti s novou podobou maturitní zkoušky, s její organizací, průběhem a hodnocením je nezbytným předpokladem zdárné realizace této zkoušky.

4.1.1 Modelový systém DVPP k nové maturitní zkoušce

Zpracovaný model DVPP k nové maturitní zkoušce je založen na modulovém systému tvořeném třemi základními moduly a je přehledně graficky znázorněn v příloze č. 1. *Problematika žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nedílnou součástí všech modulů.*

Vzdělávací moduly:

- Koncepce maturitní zkoušky a prováděcí právní předpisy
- Evaluace
 - A obecná
 - B speciální – předmětová
- Organizace a logistika maturitní zkoušky

Zpracovaný systém DVPP k nové maturitní zkoušce je založen na víceúrovňovém proškolení. Ústřední lektorský sbor tvořený pracovníky CZVV, kteří školící tuto problematiku v souvislosti s programem *Krok za krokem k nové maturitě* od roku 2001, proškoluje **krajské lektorské sbory**, které budou dále vzdělávat pedagogické a organizační pracovníky v jednotlivých krajích ve spolupráci s **krajskými vzdělávacími zařízeními**. Tato zařízení jsou **akreditované vzdělávací instituce zřizované krajem ve formě příspěvkové organizace nebo spolupracující s krajem ve formě nezávislé neziskové organizace**. V obou případech se jedná o **zařízení s působností na celém území kraje**, která jsou **schopna plošně zajistit organizaci školení**. Lektori spolupracují s těmito vzdělávacími zařízeními formou dohody o provedení práce. **Rolí těchto vzdělávacích institucí je organizovat kurzy DVPP k nové maturitní zkoušce podle akreditovaných vzdělávacích programů, které byly připraveny ve spolupráci s CZVV.**

Tento model DVPP k nové maturitní zkoušce má jednak efekt informační – pro pedagogické a organizační pracovníky, kteří se budou podílet na realizaci této zkoušky, jednak efekt zpětnovazebný pro CZVV – možnost efektivního zapracování změn pro maturitní zkoušku v následujících letech.

Struktura krajského lektorského sboru:

- **2 lektori obecné části modulů – modul 1, 2A, 3 a**
- **cca 30 lektorů specialistů – modul 2B** (cca 2 na každou zkoušku maturitní zkoušky zadávanou MŠMT).

Jednotlivé **krajské lektory vybrali pracovníci CZVV z předložených návrhů krajů**. Krajský lektorský sbor je řízen krajským koordinátorem (pracovník odboru školství KÚ) a krajským koordinátorem DVPP (pracovník krajského vzdělávacího zařízení).

Harmonogram a mechanismus průběhu školení krajských lektorů

Od září do prosince 2006 proběhla úvodní školení krajských lektorů všech modulů pro všechny nabízené zkoušky maturitní zkoušky. Tato školení byla realizována v Praze a v Brně.

Od začátku roku 2007 budou realizována školení pedagogických pracovníků k nové maturitní zkoušce v krajích. Tato školení garantuje CZVV a budou pořádána výhradně krajskými vzdělávacími zařízeními za organizační spolupráce s odbory školství KÚ.

4.1.2 Průběh školení v obecné části modulů (1, 2A, 3):

- A) Pracovníci CZVV informovali dne 31. srpna 2006 krajské koordinátory a vedoucí spolupracujících KVZ o základních ustanoveních školského zákona vzhledem k nové maturitní zkoušce a o systému DVPP.
- B) **Ústřední lektorský sbor** tvořený pracovníky CZVV proškolil v listopadu 2006 krajské lektory obecné části modulů – modul 1, 2A, 3 (2 za každý kraj včetně náhradníků): krajští lektori obecné části modulů obdrželi od CZVV podrobné metodické materiály.
- C) Těchto 30 proškolených krajských lektorů obecné části modulů v období leden až březen 2007 proškolí ve všech krajích ve spolupráci s KVZ ředitele středních škol a potencionální komisaře. Účastníci školení obdrželi od svých krajských lektorů metodické materiály. Po úspěšném ukončení celého školení obdrží účastníci (ředitelé škol a potenciální komisaři) od organizátora školení osvědčení o absolvování akreditovaného programu MŠMT dle zákona č. 563/2004 Sb. Držiteli akreditace vzdělávacích programů jsou KVZ. Komisaři budou zařazeni do registru spravovaného CZVV a obdrží od MŠMT osvědčení o způsobilosti k výkonu dané funkce. Z těchto potenciálních komisařů jmenuje kraj komisaře pro jednotlivé školy.
- D) Vyškolení **ředitelů a potenciální komisaři proškolí ve svých školách všechny pedagogické pracovníky** v daném rozsahu (2 odpolední semináře a diskuse, celkem cca 7 hodin) v modulech 1, 2A, 3, s výjimkou speciální části evaluace – modul 2B. Tento postup umožňuje dobrou informovanost všech pedagogických pracovníků o nové maturitní zkoušce, kteří dále informují studenty a rodiče a zamezí tak šíření dezinformací o nové maturitní zkoušce. Z proškolených učitelů SŠ, kteří splňují předpoklady stanovené prováděcím právním předpisem, budou ředitelem školy jmenováni zadavatelé.

4.1.3 Průběh školení ve speciální části (modul 2B):

- A) Ústřední lektorský sbor – předmětoví koordinátoři CZVV proškolí největší část krajských lektorských sborů v modulu 2B (evaluace speciální – předmětová část) krajské lektory specialisty (cca 460 praktikuujících učitelů středních škol). Školení speciální části modulu evaluace proběhlo v období září až prosinec 2006 tak, aby krajští lektori specialisté byli proškoleni do konce roku 2006 a mohli od začátku roku 2007 začít školit učitele ve svých krajích. Obsahem školení je pojetí dané zkoušky maturitní zkoušky a hodnocení její písemné i ústní části (v českém jazyce a cizích jazycích). Na základní proškolení bude v dalších letech navazovat doškolení podle aktuálních potřeb.
- B) Krajští lektori specialisté v modulu 2B následně proškolí podle potřeb kraje učitele na školách a připraví je na novou maturitní zkoušku. Pro zkoušky, které jsou početně málo zastoupeny (např. z cizích jazyků – italský jazyk, ruský jazyk apod.) není nutné, aby každý kraj měl svého lektora (prakticky to ani není možné). Mnohdy tito krajští lektori budou při rea-

lizaci maturitní zkoušky zároveň i např. hodnotiteli strukturované písemné práce. Hodnotitelé budou zařazeni do registru pedagogických pracovníků oprávněných k výkonu funkce hodnotitele spravovaného CZVV a obdrží od MŠMT osvědčení o způsobilosti k výkonu dané funkce.

4.1.4 Realizace systému DVPP k nové maturitní zkoušce

Zástupci KVZ se na společných pracovních setkáních, kterých se účastnili i pracovníci CZVV, dohodli na **jednotné organizaci školení** k nové MZ, jednotném osvědčení pro absolventy školení a srovnatelných **cenách školení**. Byly sepsány a uzavřeny **smlouvy o spolupráci** při zajišťování školení k nové maturitní zkoušce se spolupracujícími KVZ v každém kraji a byl jim vystaven **Certifikát CZVV**.

Proběhla úvodní školení krajských lektorů specialistů (září–prosinec 2006). Na konci listopadu byli proškoleni lektori obecné části modulů. Proškoleným krajským lektorům, kteří uzavřeli s CZVV **dohodu o lektorské činnosti**, byla vydávána **Osvědčení** opravňující k výkonu funkce krajského lektora pro smluvní KVZ. V současné době CZVV spolupracuje s 26 krajskými koordinátory a cca 480 krajskými lektory všech částí modulů.

Vznikly **pracovní verze metodických materiálů pro krajské lektory** všech modulů. Materiály byly využívány na probíhajících seminářích a během prosince byly doplněny o podněty vzešlé ze seminářů. Během ledna 2007 budou aktualizované metodické materiály zaslány KVZ ve formě CD nosičů a tištěných katalogů.

Od ledna 2007 budou realizována školení DVPP k nové maturitní zkoušce v jednotlivých krajích. Nedílnou součástí těchto školení bude evaluace založená na zpracování dotazníků získaných od všech účastníků školení v krajích.

Po ukončení první fáze školení v krajích je plánováno vyhodnocení efektivnosti a účinnosti dosavadního průběhu školení. Plánovaný termín pro zpracování dat získaných z evaluačních dotazníků je červen až srpen 2007. Takto získaná zpětná vazba bude cenným zdrojem informací pro další vývoj kurzů DVPP k nové maturitní zkoušce.

4.2 Projekt VIP KARIÉRA

Projekt *Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání (VIP-Kariéra)* je realizován s podporou ESF a státního rozpočtu ČR. Řešiteli projektu jsou Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR a Národní ústav odborného vzdělávání. Součástí projektu je prezenční vzdělávání odborníků ze škol, které jsou do projektu zapojeny (připravuje a realizuje IPPP ČR) a e-learningové vzdělávání výchovných poradců pro poskytování kariérového poradenství (připravuje a realizuje NÚOV). Projekt byl zahájen v roce 2005, dokončen bude v roce 2008.

Realizace programů prezenčního vzdělávání pro školní psychology a školní speciální pedagogy ze škol zapojených do projektu byla zahájena od září 2005, pokračovat bude až do června 2008. Cílem je zvýšit kompetence těchto odborníků v oblasti pedagogicko-psychologického a kariérového poradenství a přístupu ke speciálním vzdělávacím potřebám. Toto vzdělávání (včetně cestovních nákladů s ním spojených a stravování v době konání vzdělávacích programů) je psychologům a speciálním pedagogům plně hrazeno z projektu. Předpokládá se zde minimálně 80% účast každého z odborníků, účast je zaznamenávána do vzdělávacích průkazů a vyhodnocována.

Ve školním roce 2005–2006 se uskutečnilo 28 vzdělávacích akcí, ve školním roce 2006–2007 to bylo 29 vzdělávacích akcí. Kromě 45 jednodenních a 3 dvoudenních vzdělávacích a metodických seminářů a workshopů, které jsou obvykle organizovány v Praze pro odborníky ze škol v Čechách a v Brně pro odborníky ze škol na Moravě, k nim patřila čtyři třídní vzdělávací soustředění a čtyři dvoudenní supervizní setkání. Celkový počet účastníků vzdělávání pro školní psychology a školní speciální pedagogy od počátku září 2005 do konce června 2007 byl více než 1350 osob, průměrná účast přesáhla 80% z celkové počtu odborníků působících v zapojených školách. Ke vzdělávacím programům jsou připravovány studijní a metodické materiály, které jsou účastníkům vzdělávání předávány nebo jsou pro jejich potřeby zveřejňovány na www.ippp.cz/spp.

Odborná témata prezenčních forem vzdělávání jsou vybírána tak, aby zahrnovala základní otázky poradenské práce obou profesí ve škole. Všichni odborníci se seznámili se strategií poskytování poradenských služeb ve škole, do programu seminářů byla zařazena problematika sjednávání zakázky v práci školního psychologa a školního speciálního pedagoga a problematika informovaného souhlasu rodičů s činností psychologa a speciálního pedagoga ve škole.

Každé z profesních skupin byl poskytnut zvláštní kurz k užívání vybraných diagnostických nástrojů, které byly pro potřeby jejich práce ve škole zakoupeny a které jim byly zapůjčeny. Oběma profesním skupinám – také každé zvlášť s ohledem na specifika její profesní role ve škole – byly poskytnuty kurzy zaměřené na práci s nástroji pro diagnostiku vztahů a sociálního klimatu ve školních třídách a jiných skupinách dětí a dospívajících a na práci s nástroji pro zjišťování profesních zájmů žáků. Obě skupiny také absolvovaly semináře zaměřené na problematiku kariérového poradenství (u speciálních pedagogů se zaměřením na žáky se zdravotním postižením) a na řešení trestně právních otázek ve školské praxi. Obě profesní skupiny byly proškoleny v metodách práce se třídou, v problematice prevence rizikového chování žáků a v dovednostech práce s rodiči (po obsahové stránce se toto vzdělávání pro psychology a pro speciální pedagogy lišilo s ohledem na specifika každé z obou profesí). Všem odborníkům ze zapojených škol byla také nabídnuta z projektu dotovaná účast v dlouhodobém sebezkušenostním výcviku pro vedení problémových třídních

kolktivů, který má rozsah 500 hodin a na který bude navazovat 100 hodin supervize. Výcvik byl zahájen v prosinci 2006.

Školní psychologové byli proškoleni v poskytování krizové intervence ve školním prostředí, v řešení výchovných problémů ve třídě na jednotlivých stupních a typech škol. Pozornost při jejich vzdělávání byla věnována otázkám psychologie učení a praktickým dovednostem práce v této oblasti, a to zejména v rámci seminářů zaměřených na otázky školní úspěšnosti a na problematiku stylů a strategií učení žáků a studentů. Absolvovali také seminář zaměřený na vybrané otázky z oblasti psychopatologie u dětí a dospívajících. Psychologům byla umožněna přednostní účast na kurzu k používání nového inteligentního testu WJ-IE, polovina kurzovního byla účastníkům ze zapojených škol hrazena z projektu. Na standardizaci tohoto testu se podílel IPPP ČR společně s Measurement Consulting z USA a účastníci kurzu jej obdrželi zdarma (prodejní cena testu je 12 tisíc Kč).

Do vzdělávání školních speciálních pedagogů byly zařazeny otázky týkající se přípravy podmínek integrace a otázky spojené s integrací žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení, problematika hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a problematika specifik komunikace s rodiči žáků se zdravotním postižením a rodiči žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, dále absolvovali semináře na téma rozvoj kognitivních schopností dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, resp. reedukace zrakové a sluchové percepce u těchto dětí a semináře zaměřené na problematiku práce s žáky se SPU na 2. stupni ZŠ. Vzhledem k tomu, že většina speciálních pedagogů, kteří pracují v rámci projektu, nemá z dřívější zkušenosti z poradenské práce, byl do programu jejich vzdělávání zařazen také kurz základů statistiky a měření pro oblast speciálně pedagogické diagnostiky a problematika vedení poradenské dokumentace a zpráv o žácích.

Od podzimu 2006 jsou pro zájemce z obou profesních skupin organizována dvoudenní supervizní setkání, která probíhají formou bálintovských skupin. Tato setkání jsou zaměřena na optimalizaci práce těchto odborníků, jejich přístupů a vztahů k žákům, rodičům a učitelům a na nacházení efektivních řešení problémů a situací, se kterými se při poskytování školních poradenských služeb setkávají.

Všechny realizované vzdělávací aktivity jsou hodnoceny účastníky prostřednictvím zpětnovazebních dotazníků. Pro každou z nich je vytvářen a účastníkům distribuován dotazník (elektronický formulář) přizpůsobený obsahu příslušného semináře či soustředění a formě jeho realizace. Z analýzy dotazníků vyplývá, že drtivá většina účastníků považovala všechna dosud zařazená témata za důležitá pro svoji praxi. Prakticky zaměřené semináře a workshopy oceňovali účastníci z hlediska využití získaných informací a dovedností obvykle jako přínosnější než přednášky. Kromě supervize formou bálintovských setkání a kasuistických seminářů byly oběma profesními skupinami nelépe hodnoceny semináře zaměřené na problematiku práce se třídou. Psychologové hodnotili

velmi pozitivně také semináře k psychopatologii a k poskytování krizové intervence, speciální pedagogové semináře k práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a k integraci těchto žáků. Pro vyhodnocování vzdělávání jsou dále využívány zprávy metodiků pro školní poradenská pracoviště a výsledky monitorování průběhu realizovaných seminářů odborníky z IPPP ČR a metodiky.

Podle metodiků měl druhý ročník prezenčních forem vzdělávání oproti prvnímu celkově vyšší úroveň. Uvedené zdroje přinášejí řadu podnětů pro volbu obsahového zaměření vzdělávacích programů, pro formy práce, které jsou při vzdělávání užívány, i pro organizaci vzdělávání realizovaného v rámci projektu. Na základě výsledků hodnocení bylo rozhodováno, která témata v rámci možností daných projektem ve vzdělávání školních psychologů a školních speciálních pedagogů upřednostnit. Účastníci vzdělávacích programů začali být na většinu seminářů rozdělováni do menších skupin, psychologům a speciálním pedagogům ze zapojených škol byla nabídnuta z projektu dotovaná účast v dlouhodobém sebezkušenostním výcviku pro vedení problémových třídních kolektivů, byla realizována vícedenní vzdělávací soustředění, jako potřebné bylo vyhodnoceno také vzdělávání celých školních poradenských týmů, které bude připraveno v průběhu letních měsíců roku 2007.

Kromě popsaného vzdělávání je psychologům a speciálním pedagogům, ale i výchovným poradcům a školním metodikům prevence ze všech škol zapojených do projektu umožněna bezplatná, z projektu hrazená účast na těch vzdělávacích aktivitách, které si vyberou ze vzdělávací nabídky IPPP ČR. Vzdělávací nabídka IPPP ČR je připravována vždy pro každé pololetí nově, je zveřejňována na www.ippp.cz v sekci vzdělávání a jako příloha zpravodaje IPPP ČR *Pedagogicko-psychologické poradenství*. Možnost bezplatné účasti na vzdělávacích programech, které si z ní vyberou, mají pracovníci ze školních poradenských pracovišť zapojených škol po celou dobu trvání projektu. Řada pedagogických pracovníků působících v rámci projektu této možnosti už využila, někteří z nich ji využívají pravidelně.

4.3 Projekt Koordinátor

4.3.1 Základní údaje o projektu

Národní projekt *Zavádění Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání do praxe (Koordinátor)* je zařazen pod Operační program Rozvoj lidských zdrojů, priorita 3 Rozvoj celoživotního učení, opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů vzdělávání. Je vymezen obdobím od 1. června 2005 do 30. listopadu 2007. Je financován ESF a státním rozpočtem ČR v poměru 75 % z ESF a 25 % z prostředků ČR.

4.3.1.1 Východiska a cíle projektu

Projekt je zaměřen na podporu zavádění Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) související s kurikulární reformou základního škol-

ství. Na základě zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 185, odstavec (1) mají školy povinnost ve školním roce 2007/2008 realizovat školní vzdělávací program pro základní vzdělávání (ŠVP ZV) podle RVP ZV v 1. a 6. ročníku základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií.

Národní projekt *Koordinátor* navázal na systémové projekty *Pilotní ověřování ŠVP na 2. stupni vybraných ZŠ – Pilot Z*, *Úprava vzdělávacích programů 7. ročníků škol směřujících k rozvoji klíčových kompetencí žáků – Hodina* a projekt *Metodika*. Základním cílem projektu je **vytvoření uceleného systému metodické podpory pedagogických pracovníků k přípravě a tvorbě ŠVP**. Systém zahrnuje metodické semináře pro pedagogické pracovníky, vytvoření metodických materiálů, poradenství školám a informační servis pro pedagogy vyškolené v projektu.

4.3.1.2 Charakteristika cílové skupiny

Cílovou skupinou jsou pedagogičtí pracovníci z úplných škol poskytujících základní vzdělání (mimo hl. město Prahu). Konkrétně se projekt *Koordinátor* zaměřil na skupinu pedagogů (koordinátorů) pověřených tvorbou ŠVP ZV a na pedagogické sbory, které se podílejí na přímé tvorbě ŠVP ZV.

4.3.1.3 Realizační tým projektu

Realizační tým národního projektu *Koordinátor* se skládá ze:

- tři členů řídicího výboru (2 manažeři a 1 hlavní manažer), který řídí projekt na národní úrovni, zajišťuje jednotnost aktivit a koordinuje regionální manažery v krajích;
- třinácti regionálních manažerů na krajských pracovištích NIDV, kteří zodpovídají za realizaci aktivit projektu v kraji;
- jednoho rozpočtáře/účetního projektu.

Po odborné stránce projekt v roli partnera, garantuje VÚP, autor RVP ZV.

4.3.2 Klíčové aktivity

4.3.2.1 Semináře pro školitele ŠVP ZV

V roce 2005 a 2006 proběhly vzdělávací kurzy pro školitele koordinátorů tvorby ŠVP ZV, školitele pedagogických sborů v rámci *Akcí na zakázku* a pro konzultanty aktivity *Pomoc školám*. Budoucí školitelé absolvovali jednotný základ (v rozsahu 48 hodin) a dále samostatnou odbornou nadstavbu (školitelé koordinátorů a konzultanti v rozsahu 16 hodin, školitelé *Akcí na zakázku* v rozsahu 32 hodin). Celková plánovaná výše finančních prostředků na vyškolení školitelů jednotlivých aktivit projektu činila 2 438 200 Kč, z této částky bylo do konce roku 2006 vyčerpáno 93,5 %.

Školitelé koordinátorů tvorby ŠVP ZV jsou v některých případech zároveň školiteli *Akcí na zakázku*. Vzhledem k tomu, že výše uvedení školitelé nemuseli podruhé absolvovat vzdělávání v jednotném základu, došlo k výrazné časové i finanční úspoře.

Tabulka 19

Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků aktivity Semináře pro školitele ŠVP ZV (v tis. Kč)

	Rozpočet	Skutečnost
Základní školení školitelů	1 352	1 292
Nástavbové školení pro školitele koordinátorů ŠVP ZV	393	363
Nástavbové školení pro školitele <i>Akce na zakázku</i>	624	619
Nástavbové školení pro konzultanty <i>Pomoc školám</i>	68	6
CELKEM	2 437	2 280

Tabulka 20

Plánovaný a skutečný počet certifikovaných školitelů národního projektu (kumulativně za rok 2005 a 2006)

	Plán	Skutečnost
Školitelé koordinátorů ŠVP ZV	100	100
Školitelé pedagogických sborů v rámci <i>Akcí na zakázku</i>	50	63
Konzultanti v aktivitě <i>Pomoc školám</i>	18	13

4.3.2.2 Semináře pro koordinátory tvorby ŠVP ZV

Semináře pro koordinátory tvorby ŠVP ZV (dále jen Semináře) jsou základní aktivitou projektu. Jejich realizace začala na podzim roku 2005 a pokračovala v průběhu roku 2006 ve třinácti krajích České republiky. Seminář byl organizován formou výjezdu, ve dvou blocích po třech dnech, v celkovém rozsahu 48 hodin. Každý účastník obdržel tzv. „povinnou složku písemných materiálů pro koordinátory“ v kroužkovém pořadači.

Program Semináře byl rozdělen do sedmi základních tematických okruhů:

- Zkušenosti účastníků, co obnáší zavádění RVP ZV
- Kontext reformy, motivace ke změně

- Cíle vzdělávání, klíčové kompetence
- Průřezová témata
- Hodnocení žáků a autoevaluace školy
- Struktura ŠVP ZV, Rámcový učební plán
- Očekávané výstupy, osnovy

Semináře byly vedeny interaktivním způsobem tak, aby používané metody byly přenositelné do vlastní výuky a do budoucí práce koordinátora s pedagogickým sborem. Účastníci měli prostor pro dotazy k tvorbě vlastního ŠVP ZV na škole. Rozpočet na aktivitu Semináře pro koordinátory tvorby ŠVP ZV činil 23 738 500 Kč. Z celkových plánovaných prostředků na aktivitu bylo do konce roku 2006, kdy byla tato aktivita ukončena, vyčerpáno 78 %.

Tabulka 21

Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Semináře pro koordinátory tvorby ŠVP ZV (v tis. Kč)

	Rozpočet	Skutečnost
Semináře pro koordinátory tvorby ŠVP ZV	23 739	18 518

Celkově bylo realizováno o osm Seminářů méně, než se předpokládalo v předprojektové fázi. Důvodem byl velký úbytek škol v roce 2005 a 2006. Plánovaný počet vycházel z počtu základních škol, víceletých gymnáziích a bývalých zvláštních a speciálních

škol (3047 škol k 1. 1. 2005) a z malé rezervy (253 škol) za předpokladu proškolení jednoho koordinátora ŠVP ZV z každé školy. V důsledku toho v 2. polovině roku 2006 docházelo k proškolení dalších koordinátorů z jedné školy.

Tabulka 22

Počet seminářů pro koordinátory ŠVP ZV a počet absolventů (kumulativně za rok 2005 a 2006)

	Plán	Skutečnost
Počet seminářů pro koordinátory ŠVP ZV	165	157
Počet absolventů seminářů pro koordinátory ŠVP ZV	3 300	3 227

V Moravskoslezském kraji byla na základě zadávacího řízení vybrána organizace Krajské vzdělávací a informační centrum (KVIC), která od září do konce roku 2006, ve výše uvedeném regionu realizovala 12 seminářů. Celkem bylo v těchto Seminářích vyškolen pro NIDV formou zakázky 240 koordinátorů.

Největší zájem o Semináře projeví koordinátoři v kraji Moravskoslezském a Středočeském. Vzhledem k počtu škol v kraji bylo možné tento výsledek předpo-

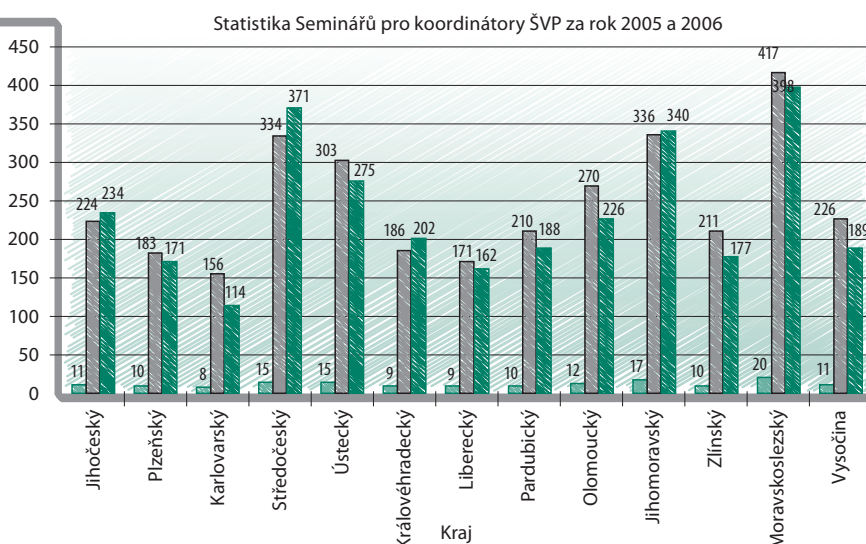
kládat. Navíc v těchto krajích výrazně převýšil počet absolventů počet škol, můžeme se domnívat, že zde byli ve větší míře proškoleni 2 koordinátoři z jedné školy oproti jiným krajům. Naopak nejmenší zájem byl v Karlovarském kraji, zde opět nejnižší počet seminářů koresponduje s nejmenším počtem škol na region.

O vzdělávání podobného charakteru jako v národním projektu Koordinátor projeví zájem koordinátoři ŠVP ZV z pražských škol. Z tohoto důvodu došlo z iniciativy

Obrázek 3

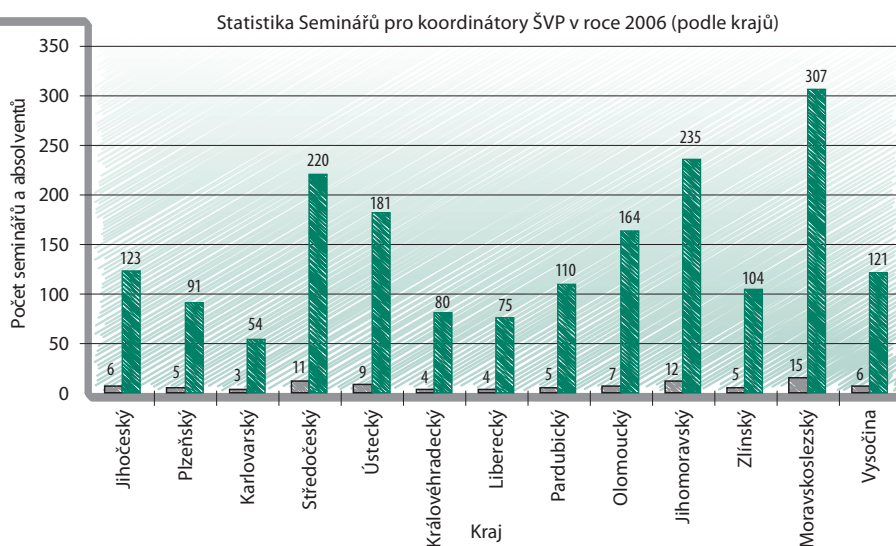
Počet uskutečněných seminářů a absolventů po krajích (kumulativně za rok 2005 a 2006)

 Počet Seminářů
 Počet absolventů
 Počet škol v kraji

Obrázek 4

Počet uskutečněných Seminářů pro koordinátory v roce 2006

 Počet Seminářů
 Počet absolventů

a díky financování Magistrátu hl. města Prahy (MHMP), za účasti školitelů národního projektu, k realizaci po obsahové stránce zcela stejných Seminářů pro koordinátory ŠVP ZV i na území hl. města Prahy. Na základě smlouvy o vzájemné spolupráci mezi NIDV a MHMP proběhlo v období od ledna do června 2006 celkem deset Seminářů.

4.3.2.3 Semináře pro pedagogické sbory, připravené dle specifických požadavků školy, tzv. Akce na zakázku

Souběžně se Semináři pro koordinátory tvorby ŠVP ZV v roce 2006 probíhaly Semináře pro pedagogické sbory připravené dle specifických požadavků školy, tzv. *Akce na zakázku*. Školy si mohly vybrat z pěti tematických okruhů: Hodnocení žáků (změna hodnocení žáků, diagnostika žáků) a *Autoevaluace školy*, *Spolupráce se sociálními partnery* (spolupráce s rodiči a zřizovateli, komunitní plánování školy, marketing školy), *Vytváření postojů a hodnot u žáků* (klíčové kompetence, integrace vzdělávacího obsahu), *Individualizace vzdělávacího procesu* (nadaní a znevýhodnění žáci, metody výuky, diferenciacce a individualizace výuky) a *Průřezová témata*. Náplň se-

mináře byla upravena dle konkrétních požadavků školy s důrazem na budování a rozvoj týmové spolupráce pedagogického sboru.

Celkem se do aktivity *Akce na zakázku* přihlásilo 466 škol. Semináře byly krajům přidělovány podle počtu přihlášek na kraj, a to z toho důvodu, že neexistuje závislost mezi počtem škol a počtem přihlášek v kraji. Např. Moravskoslezský kraj patří mezi největší kraje v počtu škol, přesto přihlášky dosáhly čísla pouze 17. Největší zájem o *Akce na zakázku* projevil školy v Olomouckém, Jihomoravském a Ústeckém kraji.

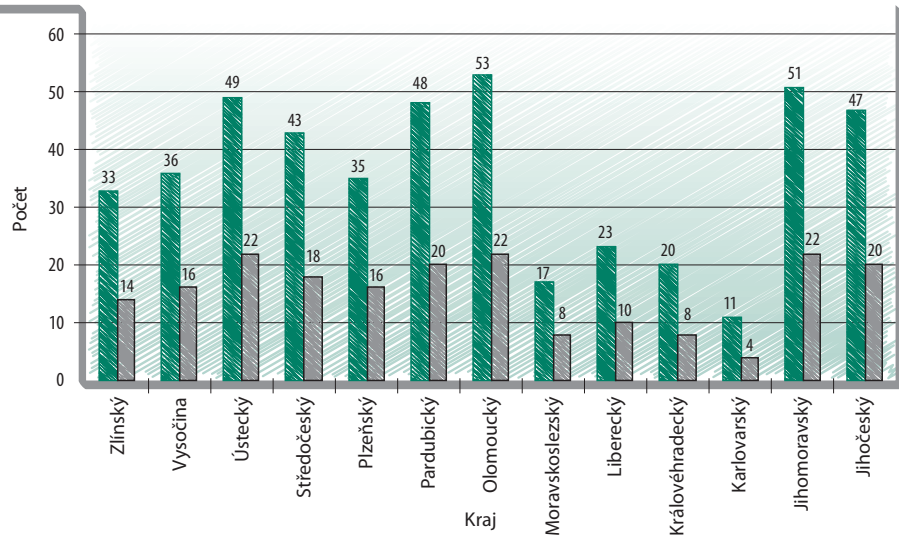
Z grafu vyplývá, že školy měly největší zájem o vzdělávání v oblasti *Vytváření postojů a hodnot u žáka* a *Autoevaluace školy a hodnocení žáka*. Naopak téma *Spolupráce se sociálními partnery* pedagogové zřejmě nevnímají jako aktuální.

Z důvodu velkého zájmu škol o *Akce na zakázku* (celkem 466) byla dne 21. června 2006 podána žádost o změnu v projektu, tedy o navýšení původního počtu 100 Seminářů pro pedagogické sbory na 200. Na základě schválení změny bylo osloveno dalších 100 škol podle pořadí sestaveného po zhodnocení motivačních do-

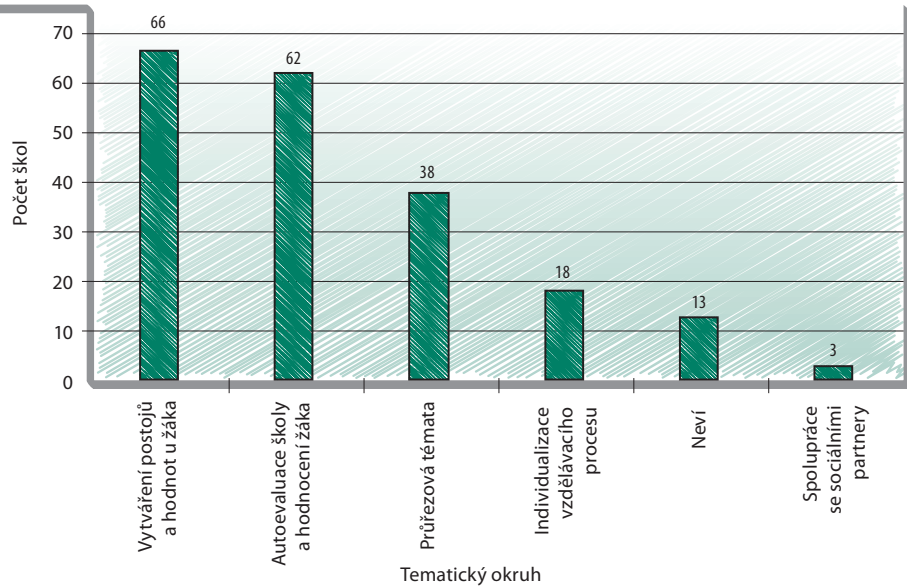
Obrázek 5

Počet přihlášek na Akce na zakázku
a počet Akcí na zakázku na kraj

Počet přihlášek
Počet AZ

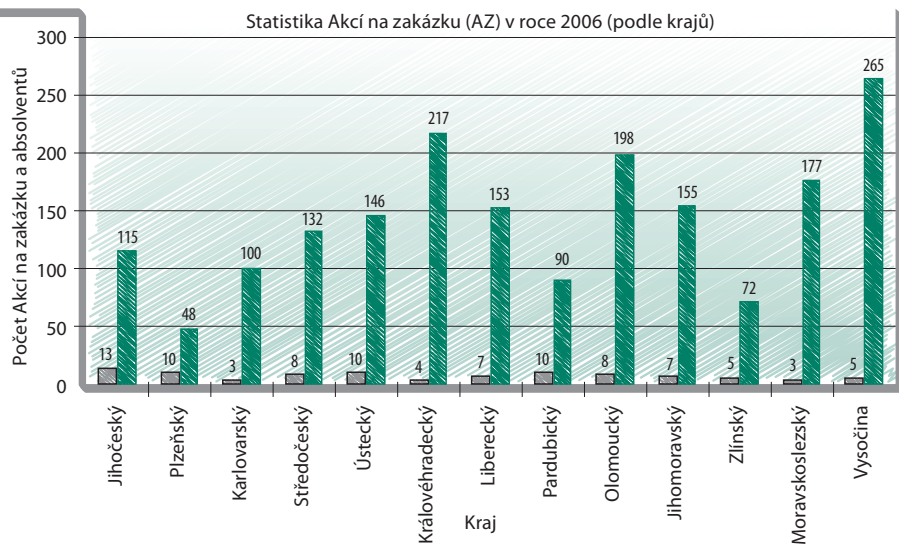
Obrázek 6

Výběr tematických okruhů

Obrázek 7

Počet uskutečněných Akcí na zakázku
v roce 2006 podle krajů

Počet AZ
Počet absolventů

Tabulka 23

Semináře pro pedagogické sbory, tzv. Akce na zakázku, a počet absolventů za rok 2006

	Plán	Skutečnost
Počet tzv. Akcí na zakázku	100	93 *
Počet absolventů tzv. Akcí na zakázku	1 500	1 868 *

* Akce na zakázku budou probíhat i v roce 2007, počet se bude dále zvyšovat.

Tabulka 24

Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Semináře pro pedagogické sbory (v tis. Kč)

	Rozpočet	Skutečnost
Semináře pro pedagogické sbory, tzv. Akce na zakázku	4 200	2 023

pisů ze škol. Po schválení změny rozpočtu bylo na aktivitu *Semináře pro pedagogické sbory*, tj. 200 *Akcí na zakázku*, rozpočtováno 4 200 000 Kč. Do konce roku 2006 se na realizaci *Akcí na zakázku* z plánovaných prostředků vyčerpalo 48 %.

4.3.2.4 Další metodická podpora školám při tvorbě ŠVP ZV**4.3.2.4.1 Odborné konzultace k tvorbě ŠVP ZV, tzv. Pomoc školám**

Tato aktivita spočívala v konkrétní pomoci při tvorbě školních vzdělávacích programů. Regionální manažeři

shromažďovali, popřípadě sami zodpovídali, dotazy týkající se tvorby ŠVP ZV. Bylo možné uskutečnit odbornou konzultaci přímo ve škole, pokud si koordinátor tvorby ŠVP návštěvu vyžádal. V roce 2006 poradenství ve formě osobní návštěvy nebylo školami dostatečně využíváno, jednalo se především o dotazy telefonické a písemné. Na odborné konzultace k tvorbě ŠVP ZV bylo plánováno 312 000 Kč. Aktivita *Pomoc školám* se začala realizovat během roku 2006, kdy bylo z rozpočtované částky vyčerpáno téměř 6,5 %.

Tabulka 25

Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Odborné konzultace ke tvorbě ŠVP ZV (v tis. Kč)

	Rozpočet	Skutečnost
Odborné konzultace k tvorbě ŠVP ZV, tzv. Pomoc školám	312	20

V roce 2006 bylo realizováno přibližně 150 hodin poradenství formou písemnou, telefonickou i osobních návštěv konzultantů na škole.

4.3.2.4.2 Tvorba a zajištění metodických materiálů k jednotlivým tématům seminářů

Na začátku projektu byl sestaven lektorský tým (15 osob), který vytvořil obsah vzdělávání budoucích školitelů a programy jednotlivých vzdělávacích aktivit projektu. Podílel se rovněž na tvorbě metodických materiálů na všech úrovních, tedy jak pro školitele, tak pro koordinátory ŠVP ZV a pedagogické sbory. Důležitou roli při vytváření obsahové části projektu zaujímal VÚP. Školitelé pro svou lektorskou činnost obdrželi také tzv. doporučené materiály (např. ukázky ŠVP z pilotních škol), které dle svého uvážení mohli používat v průběhu lektorování. Na Seminářích a Akcích na zakázku byly rozdávány materiály buď v písemné podobě, nebo v elektronické podobě podle po-

třeb. Koordinátoři si navíc mohli stáhnout metodické materiály ze své interní webové stránky.

Celkově bylo vytvořeno:

- 160 ks metodických materiálů k *Seminářům pro Koordinátory*,
- 17 ks metodických materiálů k *Akcím na zakázku*.

4.3.2.4.3 Tisk a distribuce RVP ZV a Manuálu pro tvorbu ŠVP ZV

V průběhu června až července 2006 byly na všechny školy, pro něž je projekt určen, zdarma distribuovány RVP ZV, RVP ZV s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením a *Manuál pro tvorbu ŠVP ZV*. Vý-tisk RVP ZV a *Manuálu pro tvorbu ŠVP ZV* také obdrželi certifikovaní školitelé národního projektu *Koordinátor*. Na tisk a distribuci 3 800 ks RVP ZV a *Manuálu pro tvorbu ŠVP ZV* byla naplánována částka 1 042 485 Kč, která byla v roce 2006 téměř vyčerpána.

Tabulka 26

Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Tisk a distribuce RVP ZV a Manuálu pro tvorbu ŠVP ZV (v tis. Kč)

	Rozpočet	Skutečnost
Odborné konzultace k tvorbě ŠVP ZV, tzv. Pomoc školám	1 042	1 015

4.3.3 Informační servis

Na stránkách NIDV byly pravidelně aktualizovány informace o dění v projektu, včetně možnosti elektronického přihlášení koordinátora ŠVP ZV do národního projektu. Interní webová stránka pro školitele byla pravidelně aktualizována, např. odkaz *Pomoc školám* byl průběžně doplňován o zodpovězené dotazy k tvorbě ŠVP ZV, dále se zde ukládaly výstupy ze školení a nové metodické materiály apod. Do provozu byl uveden interní web koordinátorů tvorby ŠVP ZV, který informoval o aktuálním dění v projektu, nabízel metodické materiály pro koordinátory ŠVP ZV, aktuální seznam odborné literatury na jednotlivých krajských pracovištích NIDV, odpovědi na dotazy v rámci aktivity *Pomoc školám* a kontakty na členy realizačního týmu. Díky webové podpoře byly metodické materiály snadno dostupné, zredukovalo se množství kopírovaných materiálů pro koordinátory tvorby ŠVP ZV a snížil se počet dotazů na národní projekt.

4.3.4 Publicita národního projektu v roce 2006

V průběhu roku 2006 byly informace o projektu publikovány v celostátním tisku a v odborných časopisech, jako např. Školství, Učitelství, Učitelství, dále v Literárních novinách, Respektu a v deníku Právo. Mezi další propagační aktivity významnějšího charakteru patří vysílání cyklu *Eurovzdělávání* v programu České televize, konference k ESF *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* a v neposlední řadě tisková konference s názvem *Koordinátor – krok 2*.

4.3.5 Monitoring a evaluace projektu

Národní projekt byl průběžně vyhodnocován na poradách realizačního týmu, prostřednictvím několika různých typů dotazníků zadávaných účastníkům. Především díky monitorovacím návštěvám řídicího výboru na krajských pracovištích bylo možné si vytvořit obraz o nabízených produktech národního projektu a o tom, jak jsou přijímány učitelkou veřejností. Monitoringem bylo zjištěno dodržování organizačních standardů národního projektu na krajských pracovištích NIDV.

Vytvořit si vlastní ŠVP ZV bez předchozích zkušeností je pro většinu škol náročný úkol. Školitelé se během Seminářů nezřídka setkávali ze strany pedagogů i celých sborů s negativismem a odmítáním kurikulární reformy. Po skončení šestidenního vzdělávacího bloku se však účastníci ve zpětných vazbách shodovali na přínosu Seminářů zejména v těchto oblastech:

- Ujasnění terminologie z oblasti RVP ZV a ŠVP ZV
- Školení vedlo ke spolupráci pedagogického sboru (především v Akci na zakázku)
- Prostor k vyjádření názorů
- Definování a konkretizace některých problémů
- Vhodně používané metody a formy práce s účastníky
- Příjemná atmosféra, vstřícné jednání lektorů

Forma výjezdního semináře v případě vzdělávání koordinátorů ŠVP ZV se ukázala jako vhodná pro kvalitu vzdělávání, účastníci se lépe koncentrovali na danou tematiku školení, navazovali snadněji kontakty se svými

kolegy – koordinátory. Večerní bloky byly více věnovány diskusím a konkrétním problémům v oblasti tvorby ŠVP ZV. Tím se vhodně doplnila teoretická část vzdělávání a mohlo se přistoupit ke konkrétním příkladům z pedagogické praxe.

Na základě zhodnocení dosavadního průběhu projektu bylo v roce 2006 požádáno MŠMT o dvě změny projektu. První změnou bylo již uvedené navýšení počtu *Akcí na zakázku*, o které byl ze strany cílové skupiny vysoký zájem, o dalších 100 na celkový počet 200. Druhou významnou změnou bylo přidání nové aktivity *Setkání školitelů a koordinátorů*, tzv. minikonference. Důvodem k této změně byl požadavek ze strany koordinátorů na následné setkávání a zároveň další systematické vzdělávání koordinátorů, který se pravidelně objevoval téměř ve všech zpětných vazbách ze Seminářů pro koordinátory ŠVP ZV. Minikonference – dvoudenní pracovní setkání pro koordinátory a školitele v počtu šesti na celou republiku jsou plánovány na jaro 2007.

4.4 Projekt Úspěšný ředitel

4.4.1 Základní údaje o projektu

Národní projekt Model vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení, schválený k realizaci dne 15. srpna 2005, je zařazen pod Operační program Rozvoj lidských zdrojů, priorita 3 Rozvoj celoživotního učení, opatření 3.1 Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání. Je vymezen obdobím od 1. prosince 2005 do 31. července 2008. Projekt je financován ze zdrojů ESF a státního rozpočtu ČR v poměru 75 % prostředků z ESF a 25 % z prostředků ČR.

Časové rozvržení jednotlivých částí projektu – realizace aktivit:

- A. Základní příprava (FS I): 1. běh – leden 2006 až prosinec 2006, 2. běh – leden 2007 až prosinec 2007
- B. Profesionalizační příprava (FS II): duben 2006 až březen 2008
- C. Funkční průběžné další vzdělávání (FPDV): září 2006 až duben 2008

4.4.2 Východiska a cíle projektu

Projekt je prioritně zaměřen na rozvoj lidských zdrojů v oblasti managementu škol a školských zařízení v krátkodobém i dlouhodobém výhledu. Program tohoto zaměření není doposud v ČR realizován. Vytváří celonárodní systém vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení. V rámci celoživotního vzdělávání uskutečňuje systémovou přípravu vedoucích pracovníků organizovanou jako **základní, profesionalizační a funkční průběžné další vzdělávání**. Obsahovou úroveň realizace tohoto záměru sleduje MŠMT.

S využitím širokého spektra forem a metod projekt jednoznačně vede k získání očekávaných, prakticky uplatnitelných kompetencí pro profesi řídicího pracovníka. Představuje komplexní přípravu postihující široké spektrum profesních kompetencí řídicích pracovníků,

klade důraz na propojení teorie a praxe, umožňuje přístup k nejnovějším informacím a využívání moderních metod práce, zejména informačních a komunikačních technologií. Umožňuje osobní kontakty s místními odborníky v regionech, umožňuje a podporuje výměnu informací o zkušenostech mezi vedoucími pracovníky navzájem i přenos ověřených programových konceptů a je výrazněji profilován pro jednotlivé cílové skupiny. Projekt je určen pro účastníky z celé ČR, kromě hlavního města Prahy.

Základním cílem projektu je vytvoření nového modelu systémové přípravy pro vedoucí pracovníky škol a školských zařízení v rámci ČR a jeho ověření v praxi. Specifickými cíli projektu je: připravit vedoucí pracovníky škol a školských zařízení na výkon řízení školy, prohloubit znalosti v oblasti managementu s cílem dosáhnout optimální úroveň základních řídicích kompetencí, naučit se používat účinné a ověřené metody a techniky řízení pracovních skupin, efektivní metody hodnocení a evaluace, získat dovednosti nezbytné pro kurikulární změny ve školství v souladu s dlouhodobými trendy rozvoje vzdělávání.

4.4.2.1 Vazby projektu ke kariérenímu systému

Výstup směřuje k naplňování zásad pro uskutečňování kariéreního systému v intencích nové školské legislativy (zejména: zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů; vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérením systému pedagogických pracovníků).

4.4.2.2 Charakteristika cílové skupiny

Vedoucí pracovníci základních škol s druhým stupněm, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol, na které se vztahují příslušná ustanovení zákona č. 563/2004 Sb., a to:

v části A: ředitelé, resp. zástupci ředitelů škol a školských zařízení, zejména pracovníci, kteří jsou krátce ve funkci; pracovníci připravující se ke konkurzu na vedoucí funkci či převzetí některých činností ve vedení školy;

v části B: vedoucí pracovníci základních škol s druhým stupněm, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol, na které se vztahují odpovídající ustanovení zákona č. 563/2004 Sb.;

v části C: délka dosavadní praxe ve výkonu řídicí funkce pro zařazení do studia není rozhodující.

4.4.3 Struktura projektu, klíčové aktivity

Projekt se uskutečňuje ve třech samostatných částech:

- A Základní příprava – Studium pro ředitele škol a školských zařízení (FS I)
- B Profesionalizační příprava – Studium pro vedoucí pedagogické pracovníky (FS II)
- C Funkční průběžné další vzdělávání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení se zřetelem na kurikulární změny státní vzdělávací politiky (FPDV)

Organizace a realizace projektu:

Část A a C realizuje z pověření MŠMT NIDV. Část B je zabezpečována určenou vysokou školou na základě veřejné zakázky (dle zákona. č. 40/2004 Sb.) – Pedagogickou fakultou UK v Praze, Centrem školského managementu.

4.4.4 Charakteristika základních přínosů projektu

- Základní a specializované znalosti a dovednosti v oblasti profesionálního řízení organizace
- Nejnovější informace z oblasti rozvoje odborného vzdělávání u nás a v EU
- Možnost výměny zkušeností s předními odborníky
- Inovační podněty pro zkvalitnění vlastní práce
- Aktuální informace ve studijních textech vytvořených účelově pro projekt
- Kontakty s angažovanými kolegy
- Absolventům jsou udělena osvědčení dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, a vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérením systému pedagogických pracovníků.

4.4.5 Realizace jednotlivých částí projektu v roce 2006

4.4.5.1 Část A Základní příprava – Studium pro ředitele škol a školských zařízení (FS I)

Obsahové zaměření části A. projektu je koncipováno formou povinných a nepovinných modulů:

- Povinné moduly: A. *Základy práva*, B. *Pracovní právo*, C. *Financování školy*, D. *Organizace školy a pedagogického procesu*.
- Povinně volitelné moduly: E. *Efektivní komunikace a vyjednávání*, F. *Základy personálního managementu*, G. *Time management*.

Navazuje odborná stáž – manažerská praxe. Časová dotace: 144 hodin (100 hodin přímá výuka, 24 hodin odborná stáž – manažerská praxe, 20 hodin řízené samostudium, konzultace, zpracování závěrečné práce). Uskutečňuje se účastí ve všech povinných modulech a v jednom z povinně volitelných modulů. V období od ledna do prosince 2006 se uskutečnil první běh tohoto studia.

V souvislosti s ukončením samostatné etapy projektu, **prvního běhu části A. Základní příprava (FS I)** byla provedena mimořádná evaluace formou dotazníkového šetření u frekventantů studia, lektorů a regionálních manažerů pro řízení projektu v krajských pracovištích. Výsledky vyhodnocení této části projektu ukázaly jednoznačně kladný ohlas u sledovaných skupin.

Výsledky evaluace zejména potvrdily:

Kvalitu obsahového zaměření, kterou shodně hodnotili jak účastníci, tak lektori. Skutečnosti přiměřeného obsahu FS I napomohl pilotní ověřovací cyklus, realizovaný v přípravné etapě projektu. Obdobně pozitivně jsou hodnoceny studijní texty zpracované účelově pro tuto část projektu, které byly rovněž ověřeny v pilotním běhu a následně aktualizovány a dopracovány, především v návaznosti na novou legislativu ve školství.

Tabulka 27

Přehled absolventů a počtů studijních skupin programu FS I uskutečněného v roce 2006 (dle krajů)

Přehled počtu absolventů FS I v roce 2006		
Kraj, pracoviště	počet absolventů	počet stud. skupin
Hradec Králové	52	2
Jihlava	49	2
Pardubice	49	2
Karlovy Vary	25	1
Brno	25	1
České Budějovice	50	2
Plzeň	24	1
Střední Čechy	50	2
Olomouc	25	1
Ostrava	49	2
Ústí nad Labem	25	1
Zlín	50	2
Liberec	24	1
CELKEM	497	20

Z výsledků evaluace v průběhu roku 2006 uvádíme:

Obrázek 8

Struktura absolventů studia dle zastoupených typů škol

- ZŠ
- G
- SOŠ
- SOU
- Konzervatoř
- VOŠ
- Jiný

Obrázek 9

Struktura absolventů studia

- ženy
- muži

Obrázek 10

Hodnocení přínosu programu FS I pro absolventy studia

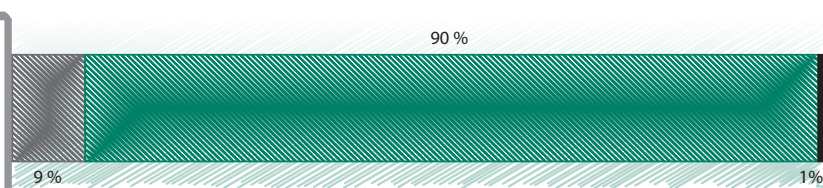
- spíše vyhovující
- spíše nevhovující
- plně vyhovující

Obrázek 11

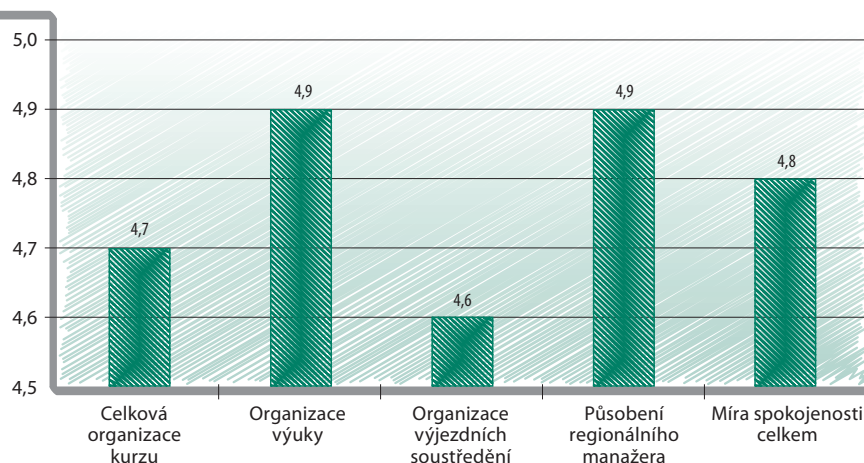
Hodnocení kvality obsahového zaměření FS I – hodnocení lektory

- pouze teoretický
- zaměřený vyváženě na teorii i praxi
- nevyvážený

Obrázek 12

Míra spokojenosti účastníků a lektorů s organizací programu FS I (hodnocení stupnicí 5–0; nejvyšší hodnota 5, nejnižší hodnota 0)

Profesionální řízení projektu, kde se rovněž kladně odrazilo zkušenosti z realizace v pilotním ověření i možnost poskytnutí zkušeností a metodické vedení nového managementu, které bylo na krajské úrovni pro účely projektu.

Celkovou připravenost projektu a funkčnost z hlediska zaměření a cílů – přispět k naplnění zásad školského zákona a zákona o pedagogických pracovnících, především v oblasti kariérního systému a přípravy managementu škol pro výkon řídicích funkcí.

Část B. Profesionalizační příprava – Studium pro vedoucí pedagogické pracovníky (FS II)

Obsahové zaměření části B. projektu, moduly:

A. *Teorie a praxe školského managementu*, B. *Aplikace práva ve školství*, C. *Ekonomika a finanční management*, D. *Řízení vzdělávacího procesu*, E. *Personální management*.

Součástí každého modulu je **manažerská praxe**, která propojuje teoretické informace s praxí ve školách a školských zařízeních. Časová dotace činí 350 hodin (přímá výuka, manažerská praxe samostudium, zpracování závěrečné práce) ve dvouletém studijním programu. Studium bylo zahájeno v květnu 2006 a bude probíhat do března 2008. Uskutečňuje se v 7 výukových střediscích, pokrývajících celé území ČR, s celkem 306 studenty. Aktivitě probíhaly v souladu s harmonogramem projektu. Ve všech střediscích byla bezproblémově ukončena výuka 1. semestru (modulu) a zahájena výuka 2. semestru (modulu). Z dosud vyhodnocených evaluačních dotazníků lze soudit na vysokou úroveň výuky. Výsledky vzdělávání nelze v tuto chvíli hodnotit, protože dosud nebyly ukončeny dílčí semestrální (modulové) zkoušky. Tam, kde zkoušky proběhly, byli studenti většinou úspěšní.

Část C. Funkční průběžné další vzdělávání vedoucích pracovníků školaškolských zařízení se zřetelem na kurikulární změny státní vzdělávací politiky

Obsahové zaměření části C. projektu, moduly:

A. *Kurikulární změny a nová role školy*, B. *Manažerské řízení procesů změn ve škole*, C. *Řízení kvality a její hodnocení*, D. *Strategie rozvoje školy*, E. *Supervize v manažerské praxi*.

Účast v modulech a jejich výběr je fakultativní dle vzdělávacích potřeb účastníků. Je tedy možno absolvovat studium jako celek, všechny moduly, nebo se účastnit ve vybraných modulech. Časová dotace činí 130 hod. (při absolvování všech pěti modulů), tj. 90 hodin přímá výuka (na 1 modul 18 hodin), 40 hodin samostudium (na 1 modul 8 hodin). Od září 2006 se tato část uskutečňuje podle stanoveného harmonogramu ve všech krajích ČR mimo Prahu. Celkem proběhlo 17 vzdělávacích programů s 405 absolventy. Tato část projektu bude uzavřena v dubnu 2008.

Publicita projektu v roce 2006

V období od ledna do prosince 2006 probíhala masivní kampaň pro publicitu projektu. Průběžně byly realizovány informace o projektu na webových stránkách NIDV (www.nidv.cz), VÚP (www.vuppraha.cz), Centra školského managementu (<http://userweb.pedf.cuni.cz/csm/>), Pedagogické fakulty UK v Praze (www.pedf.cuni.cz) a dalších (např. www.e-gram.cz, www.skolaonline.cz; www.ucitelske-listy.cz). Byly distribuovány informační letáky o projektu, proběhly prezentace v odborném tisku (Učitelství noviny, Učitelství listy, Školství), v celostátních denících (Lidové noviny), v České televizi.

Při zahájení studia byly studentům rozdány desky s informačními a propagačními materiály projektu, projekt byl prezentován při příležitosti konání výstavy *Škola 2006* a *Schola nova 2006*, mezinárodní prezentace projektu se uskutečnila při příležitosti konání semináře *Evropská unie a my* v Bruselu a při mezinárodním setkání s učiteli Slovenska a Německa.

4.4.6 Rekapitulace stavu realizace národního projektu Úspěšný ředitel:

Národní projekt *Úspěšný ředitel* byl v roce 2006 realizován podle stanoveného harmonogramu. Průběžný monitoring realizace projektu v roce 2006 nezaznamenal žádné závažné nedostatky. V tomto roce také proběhla kontrola ze strany MŠMT a Nejvyššího kontrolního úřadu. Nebyla zjištěna zásadní pochybení.

V roce 2006 bylo v rámci projektu vyhlášeno celkem 14 zadávacích řízení: 13 zadávacích řízení na po-

Tabulka 28

Počet zapojených zaměstnanců

NIDV	28
Počet zapojených pracovníků mimo NIDV (lektori, konzultanti, oponenti, vedoucí manažerských stáží. ...)	336

Tabulka 29

Výstupy jednotlivých částí projektu

1.	Vydání studijních materiálů (kusů)	18
2.	Výběr a odborná příprava lektorů (osob)	420
3.	Proškolení klienti v rozsahu předepsané časové dotace (osob)	4 550
4.	Vydání sborníků závěrečných prací v ČR (kusů)	15

Tabulka 30

Počet plánovaných absolventů v rámci projektu

		Celkový počet plán	Stav k 31. 12. 2006 počet absolventů
1.	A. Základní příprava Studium pro ředitele škol a školských zařízení (FS I)	1 000	497
2.	B. Profesionalizační příprava Studium pro vedoucí pedagogické pracovníky (FS II)	300	
3.	Funkční průběžné další vzdělávání (FPDV)	3 250	405

Tabulka 31

Rozpočet projektu (v Kč)

	DRUH VÝDAJŮ	Projekt celkem	Vyčerpáno	Zbývá vyčerpat	Zbývá vyčerpat (%)
1.	Osobní náklady	23 975 163	7 966 336	15 724 517	65,6
2.	Cestovné	1 006 500	130 450	876 050	87,0
3.	Zařízení a vybavení	645 842	445 734	200 108	31,0
4.	Místní kancelář/náklady projektu	3 303 300	944 020	2 359 280	71,4
5.	Nákup služeb	18 850 095	4 552 511	13 923 602	73,9
	Náklady celkem	47 780 900	14 039 051	33 083 556	69,2

skytování ubytování a dalších služeb, 1 zadávací řízení na zajištění dodávky spotřebního materiálu (studijních složek). Všechna výše uvedená zadávací řízení byla v tomto období také uzavřena. Dále bylo uzavřeno jedno zadávací řízení na nákup výpočetní techniky a jedno na zajištění části B projektu – Funkční studium II, která byla vyhlášena v roce 2005. Ke 13. říjnu 2006 byla podána žádost o změnu monitorovacích indikátorů. V době psaní projektových žádostí a schvalování projektu nebyly ještě monitorovací indikátory podrobněji popisovány a došlo k situaci, že nebyly v žádosti o finanční podporu správně nastaveny a některé nebyly ani uvedeny. Žádost byla kladně vyřízena. Ve sledova-

ném období projektu, tj. v roce 2006, neproběhly žádné formální změny. Projekt je realizován přesně podle harmonogramu.

Také v roce 2007 bude projekt *Úspěšný ředitel* realizován v souladu s plánovaným harmonogramem. Projektový tým je stabilní, aktivity probíhají podle plánu, jednotlivé části projektu budou pokračovat ve sledu: A. *Základní příprava (FS I)*, 2. *běh studia (předpoklad 503 absolventů)*, B. *Profesionalizační příprava (FS II)* – pokračování dvouletého studia (předpoklad 300 studujících), C. *Funkční průběžné další vzdělávání (FPDV)* – průběžná realizace jednotlivých programových částí, modulů (předpoklad 2 500 absolventů).

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Program podpory, počet schválených projektů, výše prostředků	12
Tabulka 2:	Opatření 3.2 – Podprogram A: realizace v oblastech a krajích	13
Tabulka 3:	Opatření 3.2 – Podprogram B: realizace v oblastech a krajích	13
Tabulka 4:	Opatření 3.2 – Podprogram C: realizace v oblastech a krajích	14
Tabulka 5:	Opatření 3.2 – Podprogram D: realizace v oblastech a krajích	15
Tabulka 6:	Opatření 3.2 OPRLZ podle realizace v oblastech a krajích	15
Tabulka 7:	Realizace projektů v rámci Opatření 3.2 dle předkladatele a převážného místa realizace	16
Tabulka 8:	Čerpání finančních prostředků v rámci Opatření 3.2 OP RLZ k 31. 12. 2006 (v Kč)	17
Tabulka 9:	Přehled pilotních škol a oborů vzdělání projektu Pilot S	23
Tabulka 10:	Statistika účasti v projektech	30
Tabulka 11:	Přehled oborů vzdělání, pro které byla vytvořena jednotná zadání závěrečných zkoušek	33
Tabulka 12:	Přehled metodických seminářů pro pilotní školy	34
Tabulka 13:	Základní charakteristiky nového pojetí závěrečné zkoušky	35
Tabulka 14:	Souhrnný přehled seminářů k písemnému a ústnímu projevu žáků za 1. pololetí 2006	38
Tabulka 15:	Souhrnný přehled seminářů k písemnému a ústnímu projevu žáků ve 2. pololetí 2006	39
Tabulka 16:	Záznam hodnotitele podle kritérií hodnocení pro anglický jazyk 2	39
Tabulka 17:	Ilustrativní ukázka profilu žáka sestaveného podle záznamu hodnotitele	39
Tabulka 18:	Navržená struktura ústní části MZ pro dvě úrovně obtížnosti – cizí jazyk 1 (CJ1) a cizí jazyk 2 (CJ2)	41
Tabulka 19:	Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků aktivity Semináře pro školitele ŠVP ZV (v tis. Kč)	48
Tabulka 20:	Plánovaný a skutečný počet certifikovaných školitelů národního projektu (kumulativně za rok 2005 a 2006)	48
Tabulka 21:	Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Semináře pro koordinátory tvorby ŠVP ZV (v tis. Kč)	48
Tabulka 22:	Počet seminářů pro koordinátory ŠVP ZV a počet absolventů (kumulativně za rok 2005 a 2006)	48
Tabulka 23:	Semináře pro pedagogické sbory, tzv. Akce na zakázku, a počet absolventů za rok 2006	51
Tabulka 24:	Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Semináře pro pedagogické sbory (v tis. Kč)	51
Tabulka 25:	Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Odborné konzultace ke tvorbě ŠVP ZV (v tis. Kč)	51
Tabulka 26:	Rozpočet a skutečné čerpání finančních prostředků na aktivitu Tisk a distribuce RVP ZV a Manuálu pro tvorbu ŠVP ZV (v tis. Kč)	51
Tabulka 27:	Přehled absolventů a počtů studijních skupin programu FS I uskutečněného v roce 2006 (dle krajů)	54
Tabulka 28:	Počet zapojených zaměstnanců	56
Tabulka 29:	Výstupy jednotlivých částí projektu	56
Tabulka 30:	Počet plánovaných absolventů v rámci projektu	56
Tabulka 31:	Rozpočet projektu	56

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Ukázka záznamového listu navrženého PC programu pro hodnocení písemných prací (pracovní verze)	40
Obrázek 2:	Ukázka záznamu hodnocení skupiny hodnotitelů pro dílčí charakteristiku písemné práce: obsah/kvalita vyjádřených myšlenek	40
Obrázek 3:	Počet uskutečněných seminářů a absolventů po krajích (kumulativně za rok 2005 a 2006)	49
Obrázek 4:	Počet uskutečněných Seminářů pro koordinátory v roce 2006	49
Obrázek 5:	Počet přihlášek na Akce na zakázku a počet Akcí na zakázku na kraj	50
Obrázek 6:	Výběr tematických okruhů	50
Obrázek 7:	Počet uskutečněných Akcí na zakázku v roce 2006 podle krajů	50
Obrázek 8:	Struktura absolventů studia dle zastoupených typů škol	54
Obrázek 9:	Struktura absolventů studia	54
Obrázek 10:	Hodnocení přínosu programu FS I pro absolventy studia	54
Obrázek 11:	Hodnocení kvality obsahového zaměření FS I – hodnocení lektory	54
Obrázek 12:	Míra spokojenosti účastníků a lektorů s organizací programu FS I (hodnocení stupnicí 5–0; nejvyšší hodnota 5, nejnižší hodnota 0)	55

S Evropským sociálním fondem k inovacím vzdělávání

Díl II. Řešení aktuálních otázek vzdělávání prostřednictvím Evropského sociálního fondu v roce 2006

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky v roce 2006

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Editor: Ústav pro informace ve vzdělávání

Vydal: ÚIV – divize Nakladatelství TAURIS, Senovážné nám. 26, Praha 1

Rok vydání: 2007

Náklad: 750 ks

Jazyková redakce: ÚIV – Divize informací a služeb

Grafická úprava, sazba a tisk: ÚIV – divize Nakladatelství TAURIS